

Könyv Kata festménye

Irodalmi Jelen

XI. évfolyam
115-116. szám
2011. május-június

Örökös munkatársak:
Faludy György, Méhes György

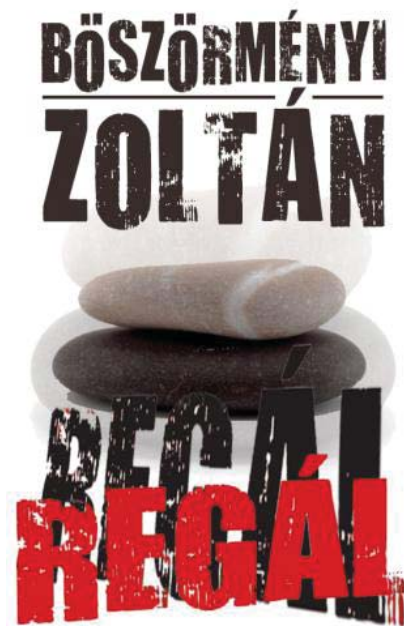
ZALÁN TIBOR

ABLAKOK

A vonatablakon túl
lassan leesik az alkony.
Valahol felsírsz, -nevetsz.
A lélegzésed is hallom,
ahogy kikönyökölsz lé-
ted ablakán, olyan könnyed
mozdulatod, amilyen
nehéz kicsorduló könnyed,
vagy a semmi ablakán
át nézed arcom merengve,
mint aki halottra lát,
nézi, de nem hisz már benne,
a múltban eső esik,
s életet lehelsz vacogva
abba, ami úgy volt a
tiéd, hogy lehetett volna.

Tőkés Réka kollázs

Bősziorményi Zoltán

Regál

(Részlet)

Úgy teszek, mintha észre sem venném a két előreálló szuvas fogát.

Arcomhoz hajol. Érzem áporodott, fokhagymaszagú leheletét.

Szűrös tekintetét a szemembe fúrja, mint aki ki akarja égetni világát.

Nem mozdulok. Tűröm, hogy szavaival korbácsoljon, a szívembe röpitse gyűlöletének nyilait. Megbénítsa akaratomat, elszívja maradék bátorságomat, a félelem lavináját zúdítsa rám.

Igen, most már biztos vagyok benne, hogy ezt akarja.

Erőt gyűjtök.

Az előbb inamba szállt bátorságom visszaszerzem.

Lesz, ami lesz: szembeszegülök. Megmutatom, ki vagyok. Nem, nem az akaratával készülök megvívni, hanem a szelídségét, azt a csipetnyi, villanásnyi szeretetet keresem, az oda vezető utat.

– Még hogy a nevedet kérded! – kiáltja. – Mit kezdesz a nevemmel, te szerencsétlen?

Szeme sarkában árnyékkatonák.

– Itt csak nekem van jogom kérdezni és utasítani!

Fokhagymaszagú lehelete beborítja az arcom. De már nem érzem a szűrös illatát. Semmit sem érzek. Azaz mégis valamit, azt, hogy előnt a szégyen.

”Ő az életével játszik. Na és én? En mivel játszom?”

Rám rontanak a gondolatok. Mint dühödtt, kiéhezett oroszlánok. Mintha ellenségük lennék.

”Az vagyok. Ha megkérdeztem az öreget, hogy hívják, akkor az ő ellensége is vagyok.”

Szégyellem magam. Pedig most nincs idő a szégyenkezésre. Indulnunk kell! Neki a határnak.

”Miféle határnak? Van-e határ? Vagy csak a képzeletem játéka az egész? Ott van a határnak nevezett valami, ott elől, a fekete éj selymébe öltözve. A határ az, amit át kell lépnem. Meg kell járnom, átjutnom rajta. Valami különleges határ, világokat választ el. Az értelem nélküli hatalom irányította világot az értelmes hatalom kormányozta világtól. Az előzőben az emberek csak ábrándoznak, vágyakoznak a szabadságra, az utóbbiban naponta gyakorolják.”

Ámokfutó vagyok, mégsem érzékelem, hogy az lennék, mert egyetlen dologra koncentrálok, arra, hogy megszökjek, elfussak, meneküljek.

”Magam elől akarok menekülni?”

Az öreg lassan visszahúzza orrom elől az arcát. Újra tisztas távolság van közöttünk. Rá sem nézek.

Nem merek ránézni. Őt is a puha éj takarja, bújtatja száját, a két előreálló szuvas fogát.

– Akkor mehetünk! – szól kurtán, mintha csak vezényszavakból állna a világ.

”Abból is áll!”

Az előszobából először ő lép az utcára. Megvárja, míg kifordulok az ajtón. Erélyes mozdulattal csukja be mögöttem a ház kiskapuját. A feltűnően apró kulcsot zsebre teszi, majd visszanyúl érte, markolássza, kotorászik, végül esetlenül, mint aki nagyot csalódott, kihúzza a kezét.

A sarkon egy rozoga gépkocsi kipufogócsövének füstje száll.

Esik az eső.

Szelíden. Ráérősen.

– No, lesz itt majd haddelhadd! – jegyzi meg hátra sem fordulva, s maga ül a sofőr mellé.

Becsapom a kocsi ajtaját. Az öreg bólint. Csak úgy maga elé, mintha utólagosan is jóváhagyná az ajtócsapódást.

De kiderül, nem nekem, hanem a mellette ülőnek szánta a biccentést, mert a férfi hirtelen sebességre kapcsol.

Utazunk.

Még nem tudom, pontosan hová.

A többiek, akikkel együtt zötyögök a macskaköves úton, biztosan tudják.

A határ előtti faluig. S onnan vissza.

De már nélkülem!

Nekik van miért és hova visszatérniük, de nekem?...

Most nem fontos megválaszolnom a vissza- vagy vissza nem térés első látásra nem bonyolult, de mindenképpen magyarázatra szoruló kérdését, ha valaki merő kíváncsiságból hirtelen feltenné.

De nem teszi.

Nézem az utat. Az esőcseppek tompán, ólmosan koppannak a szélvédőn. Megnehezítik a kilátást.

Amely számomra egyre reménytelenebb.

”Már nagyon esik. Zuhog. Á dehogy, ömlik“ – gondolom. ”Mintha dézsából öntenék. Igazi felhőszakadás.“

Fehér nyilak cikáznak. Fényekéjükkel felszántják a fekete égboltot. Kiolvashatatlan jelekkel írják teli az éjszakát.

Nem érdekel, mit írnak. Csak ülök a kocsí hátsó ülésén és hallgatom a viharos éj motorzajjal keveredő zenebonáját.

Semmi sem jut eszembe. Nem is gondolok semmire. Kedvem sincs valamire gondolni.

Az öreg cigarettát vesz elő. A műszerfal gyenge fényénél látom kezében a gyufásdobozt, aztán a sercegést is hallom. Bántó, kellemetlen, szemet maró füst tölti meg a kocsí utasterét.

Köhöghetnékem támad, de visszafogom, a torkomra forrasztom az ingert. Úgy vélem, jobb, ha meg sem moccanok.

Az utat egykedvűen pásztázza az autó rosszul beállított fényszórója.

Kihalt lélekkel, kihalt világban haladunk.

Előre.

– Majd ha kiteszünk, jól figyelj, mit mondok. Csak egyszer mondom. Aztán, ha érted, megérted, átslisszolsz – fordul hátra az öreg, s megböki a karomat. Hangja olyan, mint a dörzspapír. Durva, érdes, bántó, fölényes.

Az öreg nem látja, hogy szememben kihuny a fény, remeg az ajkam. Nem érzi a jéghideg tenyerem. Azt sem, hogy fázom.

Didergek.

Most jött rám. A semmiből. Fel sem készülhettem. Vacogásra ingerelt állkapcsomat összeszorítom.

Az öreg erről mit sem tud.

Arról sem, hogy nagyon félek. Nincs kinek elmondanom, olyan egyedül vagyok a kocsiban, mellettem az öreggel, a társával és a kabátom alá bekecmergő cigarettafüsttel.

Eszembe jut az otthon, a meleg paplan, az asszony, a gyermekek. Elhessegetem a képet. Megrovom magam, amiért felsejlenek ezek a lelket puhító, bátorságot ölő dolgok.

”Istenem, ne kísérts! Ne küldd rám a csábítások gyötrelmét! Ments meg önmagamtól!” – suttogom.

Ha értelme lenne, vagy valaki kérné, akkor sem tudnék megszólalni.

A hangos szó pedig bátorítana, fegyverem lehetne.

Mennyi minden lehetne!

Az öreg kegyetlenkedik velem, azért nem szól hozzám. Vagy inkább érzi, valami rendkívüli történik, amit nem szabad fölösleges szóval megtámogatni, esetleg elrontani vele a történés komolyságát.

Észre sem vettem, a város határát már rég elhagytuk. Ebben a félelmetes félelemben oda sem tud figyelni az ember, mi történik vele.

”Magamba roskadva ülök, és sajnálom magam. Undorító egy dolog.” Igen, ezt gondolom.

De utána már semmit.

Elhallgatnak a gondolataim is.

– Ne siess! – szól oda a sofőrnek az öreg. A hangja nyugodt, kimért, egyenletes. – Ha tempósan haladsz, senkinek sem tűnik fel – toldja meg kurta szavait.

A gépkocsivezető kihúzza széles vállát, fejét ide-oda billenti, mint akinek elzsibbadt a nyaka, s hogy ellazuljon, egy kis mozgásra van szüksége.

Olyan éles az éjszaka, hogy hegyeket lehetne szeletelni vele.

Ezt csak én látom.

Az én titkom.

Csak én tudok erről.

Kicsi, barna táskám mellettem. Odasimul az ülésre. Ujjaimmal

kitapogatom, érzem a benne fekvő könyv borítójának az életét. Könyvet viszek magammal a meneküléshez.

Az autó hirtelen nagyot huppan, a sofőr lassít, vált, újra sebességre kapcsol.

– Ezek az utak! – mondja, de többet nem tesz hozzá, mintha restelné a hiábavaló megjegyzést, elhallgat.

Bámulnám az éjszakát, ha legalább valamit látnék belőle. Aztán hirtelen villámot követő irdatlan csattanás.

Ömlik az égből a víz. Ellepi az utat, a kocsi, a vastag, fekete éjszakát.

Engem.

★

Igazából azt sem mondhatom, hogy kiterveltem ezt az utazást. Azaz rövid ideig töprengtem rajta, mielőtt nekivágtam az ismeretlennek. De azt sem közölhetem az ügyetlenséggel, hogy ámokfutó vagyok, vagy ilyesmi.

A tiszta térkép fölé hajol, ceruzát tart a kezében, azt vezeti végig a vonalakon.

– Itt? – kérdi, s egy apró pontra mutat.

Odahajlok. Elolvasom a helységnevet.

– Igen – mondom megadóan, mint akinek nagy kő esik le a szívéről, pedig csak a megtörténtet igazolom.

Izzad a tenyerem. Látom a bőrömön gyöngyöző parányi cseppek csillogását. A combomra feszülő nadrágomba törlöm a jobb kezem.

– Tehát ez volt az a nagy menekülés? – néz rám a tiszt, s leül velem szemben.

Nem válaszolok. Nézem a térképet. A térképen azt a bizonyos pontot.

★

– Ha nem a fények irányába haladsz, letérsz a határon átvezető útról, visszakanyarodsz oda, ahonnan elindultál. Ezt jól védés az eszedbe. Tartsd a

szemed minduntalan azokon a fényeken, ott, ni – mutat az öreg a messzi távolba.

Kabátujján végigcsurog az eső. Nem rázza le a vizet, pedig az már teljesen átitatta a szövetet. Nem látom, csak sejtem, hogy az övé is olyan, mint az enyém. A bőrömön érzem a puha vászondzsekimen áthatolt eső borzongató hidegét.

Vissza szeretnék bújni a kocsiba, ahová az öreg köszönés nélkül beszállni készül. De nem tudok megmocanni. Mintha valami a földbe gyökerezett volna a lábam.

Csak állok.

Mozdulatlanul.

A koci műszerfaláról felszüremkedő fényben még látom az öreg komor arcát. Akkor látom utoljára. De nem, nem az jár az eszemben, hogy talán ez lesz életemben az utolsó alkalom, hogy a néhány órája megismert öreggel együtt vagyok, hanem beteges kíváncsisággal azon tépelődöm, vajon mire gondol. Egyáltalán gondol-e valamire.

A gépkocsi motorja halkán felmordul. Kísérteties lassúsággal fordul meg a jármű az úttesten, néhány méterre attól a ponttól, ahol dermedten állok.

Cirkalmas fényív hasítja ketté az égboltot. Megvilágítja a feketebe öltözött tájat. Ijedten ugrok be a kukoricásba. Észre se veszem, hogy meg tudok mozdulni. Az előbb azt hittem, földbe gyökerezett a lábam, kővé dermedtem, meghaltam.

Ülök a kukoricásban. Inkább guggolok. Fáj a lábam. Fel kéne emelkednem és elindulnom.

Most már egyfolytában cikázik a fény és mennydörög. A villámok iszonyú táncot járnak, majd lassan elvonulnak a fejem fölül. Az égi zenebona azonban egyre erősebb.

Felbátorodom.

A kukorica oly magasra nőtt, eltakarja előlem a kilátást.

”Most hogyan találok meg a fényeket, a reményt, a vélt szabadságom felé vezető utat?”

Nem tudom, mi tartja egyensúlyban a lelkem, de fokozatosan visszatér ereimbe a vér, izmaimba az erő.

Aztán ott, a messzeségbe csendesülő tájban egyszer csak felfedezem az öreg említett fényes pontokat. Arrafelé csörtetek. A kukoricás átnedvesedett teste rezegve hajlik, tompán csapkod.

Felriasztja gondolataimat.

Tartom az irányt.

★

A tiszt cigarettásdobozt kotor elő a zsebéből.

Kivesz egy szálát.

A szájába dugja.

Rám néz.

Esetlenül nyújtja felém a csomagot.

Udvariasan elutasítom.

A fellobbanó gyufa lángja megvilágítja az arcát. A jobb oldalon régi sebhely halvány körvonala rajzolódik ki. Eddig észre sem vettem. Igaz, nem volt időm megfigyelni. Magammal voltam elfoglalva.

A tiszt tárcsáz.

A másik oldalon számomra nehezen kivehető hang lebben át a levegőn.

A cigarettafüst bántja a szemem. Könnyezem. Észrevétlenül próbálom letörölni az arcomat barázdáló cseppeket.

Rövid beszélgetés után a tiszt visszateszi a telefonkagylót, felemelkedik a székéről, s int, kövessem.

Ajtók nyílnak, egyik helyiségből a másikba jutunk, majd végre ki egy magas mennyezetű, tágas folyosóra.

Ma szombat van.

Ezt csak azért jegyzem meg, mert ez lehet a magyarázata, hogy a Regál, ahová kísérom elkalauzol, kihaltnak látszik.

A folyosón senkivel sem találkozunk.

A rányíló ajtókon sem lép ki ember.

A tiszt néhány lépéssel előttem halad. Rugalmasan lép, puhán, mondhatnám kecsesen. Gumitalpú bakancsa hallásomat sértő nyissz, nyissz, nyissz hangot ad ki, a fülembé égeti ritmusát.

Megállunk az egyik balra nyíló ajtó előtt. Kísérom bevár, majd belép a tágas, polcokkal teli helyiségbe.

A jobb oldali sarokba indul, a pultszerű asztal felé. Üdvözli az ott ülő fiatalembert. Mondja, hogy most érkeztem, s fel kell kísérenie a fogdába. De előbb adják ki az ágyneműt, törülközőt, tisztálkodási szereket.

A férfi rám néz. Nem hosszan, nem bántóan, csak megbámul, annyi ideig, ameddig, szerinte, nem esem zavarba.

Kartotékot vesz elő. Lemásolja a nevem a tiszt hozta okmányról. A polcokról pillanatokon belül leemeli a kért tárgyakat. Hangtalanul tesz-vesz, párnahuzat, lepedő, pokróc, szappan...

Kísérom türelmesen vár. Kezével a pultra támaszkodik. Ő is hallgat.

Készen is vagyunk.

Átnyalábolom a pokrócot, a lepedőket meg a többi holmit.

Már újra a folyosón lépkedünk.

Ismét felhangzik a fülemet bántó nyissz, nyissz, nyissz.

Még mindig senki sem jön velünk szemben. Kellemetlenül visszhangzik bennem ez a kihaltság, a világ végi hangulatot árasztó sivárság.

A tiszt néhány lépésnyire előttem halad.

A folyosó végén megállunk. Kísérőm megnyomja a rácsos, matt üveggel betáblázott ajtó bal felén lévő csengő gombját. Másodpercek múlva halk zörejjel kattán a zár.

Lépcsőházba érünk. Felfelé haladunk. Az első kanyar után kisebb, majd nagyobb, megszáradt vére hasonlító foltok barnállnak a lépcsőfokokon.

A tiszt most mellettem halad.

Együtt lépegetünk fölfelé.

Látja, amit én látok.

De nem szól.

A pihenő után a kanyarban, a felsebzett falon szétszórt lövedéknyomok. "Ilyet csak gépfegyverből lehet kilőni" – gondolom, de nem szólok.

Kísérőm ekkor, mintha értené, mi jár a fejemben, legyint.

– A múlt héten lázadás tört ki a Regálban – mondja anélkül, hogy megállna.

A következő pihenő magasságában szétlőtt dróthálós üveggal.

Szorosabban ölelem a kapott ágyneműt.

– A lázadók egy csoportját már elvitték és lecsukták. A szobában, ahol majd pár napig alszol, még maradt belőlük egy-kettő, de ezek a jámborak közül valók – magyarázza, s egy újabb rácsozott ajtó félfájára szerelt gombot nyomogat.

Ugyanaz a halk berregés, kattánás. Belépünk a folyosóra.

– Ez itt a Regál fogdája. Mi gyújtónek nevezünk – lépi át a tiszt a jobb oldali ajtó küszöbét, s engem is betuszol az irodába.

Két egyenruhás ül az íróasztalok mögött. Az egyiknek a vállán géppisztoly lóg. Látszik, hogy éppen indulni készül.

– Hoztam egy újabb madarat – mondja kollégáinak a kísérőm.

Azok elmosolyodnak.

Állok ott, az iroda kellős közepén, mint egy rakás szerencsétlenség.

Az agyam béna.

A testem is.

Mégis valami láthatatlan erő mozgatja a végtagjaimat. Látom, hallom, ami körülöttem, velem történik, de nincs róla gondolatom.

– Tegyétek a 28-asba – szól oda kollégájának a kísérőm, majd sarkon fordul, s kimegy.

Ulpis-ház Kiadó, 2011

Szentes Zágón fotói

Onagy Zoltán **Zsámboki szerető**

(Részletek)

Vas, Rákosi, Gerő, pince

Délután bejelentkezik a besúgóm. Az egyik. A dagadt, nagyvalagú, szakállas, népnemzeti. A kultúrember. Érthetetlen.

– Dolgozom. Nincs időm rád.

– Nem baj.

Csak beugrik, és már ugrik is el.

Eláll a lélegzetem ekkora pófátlanság hallatán. Nem baloldali vagy jobboldali emberek ilyenek, nem köthető oldalak szerint. Ismerünk ma jobboldali embert, aki baloldali besúgó volt. Ezt mivel kellene elosztani, hogy elfogadható eredmény szülessen?

Valójában kíváncsi vagyok rá, hogy élte túl. Én beledöglöttem volna. Talán ezért nem lettem besúgó.

Lehet, nem is tudja, hogy én tudom. Biztos nem tudja, különben miért jönne? Vagy éppen ez benne az izgató? A besúgó újra körbejárja a besúgottakat?

★

Csak este nyitok az outlookba. A modem olyan hangosan szirénázik, hogy előbb vagy utóbb hangszigetelem néhány kispárnával, de lehet, berakom egy fóliázott ládába.

”Hívtalak kétszer. A hangod akartam hallani, nagyon régen nem hallottam. Mióta mélezünk, nem hallom a hangod, csak látom. (De azért hallom. Most is hallom, mit morranz a nem engedélyezett telefonra.)

De nem találtalak. Hol dolgozol? A pincében?”

Azannya. Tudja, hogy a pincében.

Ne hagyj el

Zsibbadok. Sok a négy nap.

Keresztrejtvények. 85-ös rongyos Fülesek a szekrény tetejéről, *Ká* megkért, pakoljam le a szekrénytetőt. Normális dolog az, hogy valaki, akinek rendesen dolga volna, haszontalan vegyjeleken túrja az agyát, mert nem jön ki a megfejtés?

Hajnalban elmondom a délutáni rossz hírt. Kötelező. Kettőnk ügye. Ha már elsején Szentendre, jövő péntek az utolsó utam ide. Áthelyeznek.

– Azért járt itt a főnök?

– Igen.

– Nem volt választási lehetőség?

– Nem. Halasztást kértem.

– Ennyi?

– Kirúgják a szentendrei kollégát, és ide vesznek fel helyette új embert.

Nem oda.

– Ennyi az egész?

– Semmi több.

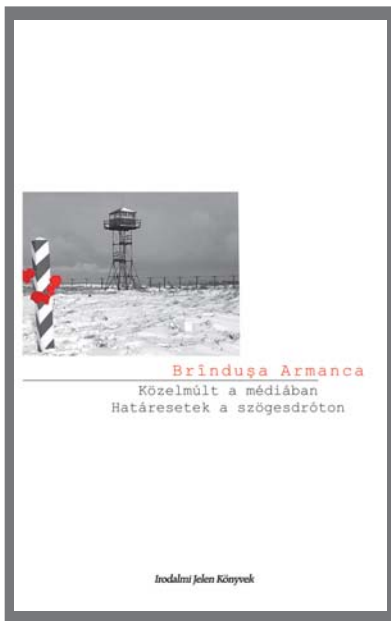
Kát, a telefont nem mondom. Nem mondhatom. Magamnak sem árulnám el, ha a képletet a végletekig egyszerűsíti is. Ha mondanám, túlbonyolítaná.

– Jaj – mondja.

Fekszünk. A laticel másik végén, a lábnál a fejünk. Így alakult, így maradtunk. Elhúzva a nagyablak két függönye, a fehér és a sötétítő. Nézzük a cifra eget. Könnyű felhők. Néha összeállnak, eltakarják a holdat, akkor a csillagok is láthatók. Ha nem takarják, akkor a felhőszeleket, a holdat látjuk.

Irodalmi Jelen Könyvek 2011

Brîndușa Armanca

Közelmúlt a médiában

Határesetek a szögesdróton

(Részlet)

Magyarországon át Nyugatra

A 450 kilométeres határt, amelyből csak 32 kilométer a folyó, mindkét oldalon, a román és a magyar területen is határőrök védték. Habár Magyarországon a törvény büntette a magánszemélyek illegális, bűncselekménynek minősülő határátlépését, többnyire csak a Sopron és Győr környéki határzónában, esetleg a csehszlovákiai határon alkalmazták ezt a jogszabályt. A Ceaușescu rezsim alatt Románia annyira nem volt vonzó, hogy a legártatlanabb turizmus is kockázatos kalandnak számított, úgyhogy a magyarok lemondtak róla, hogy akár törvényesen is átlépjék a román határt, annak ellenére, hogy voltak erdélyi rokonaik. A győri határőrség parancsnoksága 1974-es dokumentumából kiderül, hogy sok magyar katonát tíz napos zárkával büntettek, azután átadták őket a katonai ügyészségnek, ha átlépték a csehszlovák határt és különböző üzleti tevékenységet bonyolítottak le a hídépítésen dolgozó munkásokkal. Cipőt, esernyőt, légpuskát vásároltak építőanyagért. (A Győri Határőrség 1974. 03./02. rendelete, **OSA Archívum**) Az 1970-es években a Varsói Szerződés tagállamainak határain jelentős eseményre nem került sor.

1979 szeptemberében új rendelkezések látnak napvilágot, a Büntetőtörvénykönyv tiltott határátlépés esetére vonatkozó rendelkezésében a 217-es paragrafus világosan megfogalmazza a kihallgatási és intézkedési módszereket. Tíz sarkalatos pontban határozzák meg azokat az eseteket, amelyek kimerítik az illegális külföldön tartózkodás bűncselekményét, ezek között szerepel: az engedély nélküli külföldre távozás szárazföldön, levegőben és vízben, vagy csak a szándéka, a külföldre szökés, az embercsempészés, a bűncselekmény eltitkolása és a bűncselekményben való cinkosság. Új rendelet szabályozza a szomszédos országok polgárainak tiltott határátlépésével szembeni intézkedést: az 1964-es román–magyar egyezmény 46-os cikkelye értelmében a román állampolgárokkal kapcsolatos adatokat az eset súlyosságától függően át kell nyújtani a Securitate megfelelő szerveinek, az elkövetőket pedig átadni a román hatóságnak. Ekkor azt is bevezetik, hogy a csoportos kirándulásokat a titkosszolgálatok szervezzék, amiből világosan látszik, hogy azért a "gulyáskommunizmus" sem volt gyerekjáték.

A '80-as években még több megszorítást és még nagyobb éberséget követelnek a román–magyar határon. 1982. március 18-án Románia Szocialista Köztársaság és a Magyar Népköztársaság aláírja a **közös román–**

magyar határátlépésre vonatkozó egységes szolgálati útlevelekről szóló egyezményt, egy évvel később, 1983 októberében a Román–magyar határórség együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási egyezményét, ezeknek a dokumentumoknak a részleteiben feltárul a két – Ceaușescu szavaival – "szomszédos és baráti" szocialista ország közötti gyanakvással teli viszony. Az események 1988–1989-ben felgyorsulnak, és egyre zűrzavarosabbá válnak.

1988. április 3.: Az RKP dekrétuma megtiltja "idegen elnevezésű" nyomdai kiadványok és audio-

vizuális termékek használatát. A sajtót kötelezi, hogy az újságok és folyóiratok címlapján a megye- és helységnevek csak román nyelven jelenjenek meg.

1988. április 29-én Ceaușescu bejelenti, hogy 2000-re befejeződik az ország szisztematikus átalakítása, amely hét-nyolcezer település megszüntetését jelenti.

1988. június 27-én Budapesten 40-50 000 személy tüntet a romániai falurombolás ellen. 1956 után ez az első szabadon szervezett tömegdemonstráció.

1988. június 28-án, válaszul a "román ellenes, nacionalista és sovíniszta" tüntetésre, Bukarest egyoldalúan bezárhatja a kolozsvári Magyar Konzulátust.

A személyzetnek 48 órán belül el kell hagynia az épületet és Románia területét. A következő napokban a román határőrök minden indoklás nélkül megakadályozzák, hogy magyar turisták átlépjék a román–magyar határt.

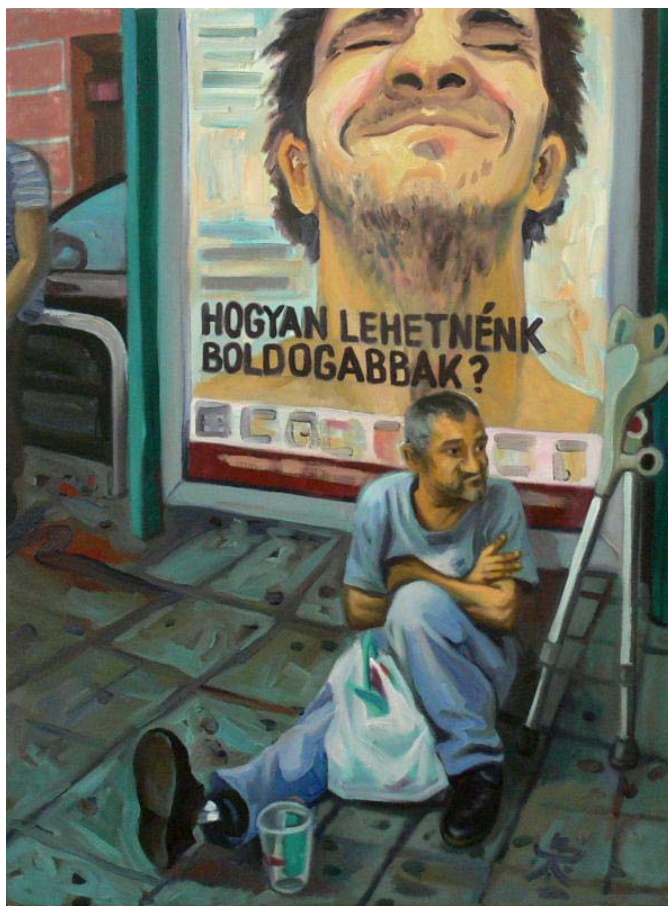
1988. július 28-án Románia külügyminisztériuma bejelenti, hogy Magyarország bukaresti Kulturális Intézetét negyvennyolc órán belül be kell zárni, amelynek a megnyitását a román fél tíz évig halogatta. Budapest nem tesz eleget a felszólításnak.

1988. augusztus 19-én a magyarországi Nagyléta helységeinél egy hetvenkét fős román csoport illegálisan átlépi a határt. A határőrség a helyi moziterembe tereli őket, másnap közülük harminckét megbilincseltek személyt átadnak a román társszervüknek. Miután a román határőrök bestiális kegyetlenséggel elverték őket, az ellenük hozott ítélet egy év kényszermunka, amit a munkahelyükön kell letölteniük.

1989. április 3-án: a budapesti ellenzéki **Unió** című lap első számában megjelenik Fényi Tibor újságíró **A menekültek problémája belügyi kérdés?** című cikke. Statisztikai adatok és szorványos nyilatkozatok alapján az újságíró megállapítja, hogy "minden negyedik romániai menekültet megbilincselve átadtak a román hatóságoknak". Ezek a belügyminisztérium adatai. Ez is mutatja, hogy általános gyakorlatról van szó.

1989. június 15-én a budapesti Minisztertanács határozata alapján az ország területén menekülttáborokat állítanak fel. Megnyílnak a békéscsabai, a bicskei és a debreceni menekülttáborok. (Forrás: www.temesvár1989.ro)

A Szabad Európa elemzői folyamatosan figyelemmel kísérték a román–magyar viszonyt, a nyugati sajtó munkatársai videofelvételeket készítettek.

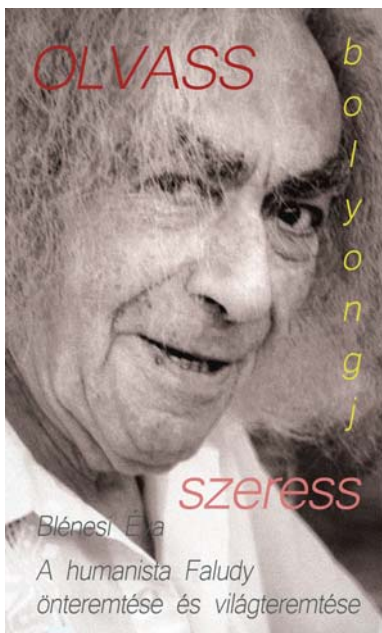

Magyarország új védelmi doktrínája: az ellenség nem a Nyugat, hanem Románia címmel Kevin Devlin kimerítő elemzést írt a **Szabad Európa Rádió Dokumentációs Irodájának**, amelynek tárgya a katonai doktrína Kárpáti Ferenc magyar honvédelmi miniszter által bejelentett módosítása. A miniszter egyes katonai egységek esetleges keletre helyezését azzal indokolta, hogy Románia fenyegetést jelent az országnak, ami túlzásnak bizonyult, és az intézkedés a honvédelem alacsony költségvetésével, meg a személyi állomány 8,8 százalékos csökkenésével magyarázható. (Kevin Devlin, Hungary's New Defense Doctrine: 'Enemy Not The West But Romania', RAD BR/101, **Radio Free Europe**/1989 June 16th)

1989. május 8-án a **Der Spiegel** idézi Ceaușescu, aki nagyképűen kijelenti: Románia bármit képes gyártani, még atomhordozót is, és ezt a kijelentését használja fel taktikai okokból a magyar honvédelmi miniszter és a külügyminisztérium is. Douglas Clark mindkét fél játszmájáról lerántja a leplet, mondván, hogy Ceaușescu kijelentése elárulja ellenségességét a lagymatag magyar kommunizmussal szemben, míg a magyar vezetők, amikor hitelteleníteni akarják a diktátort, tulajdonképpen a katonai kiadási költségek emelését próbálják megindokolni: *"Egyetlen kormány vagy titkosszolgálat sem igazolta ezt a feltételezést, a magyar sajtó is kétségét fejezte ki a híresztelésekkel szemben. Bármilyen kegyetlennek tűnik is egy ilyen perspektíva a magyar vezetés számára, semmi okuk nincs Romániától tartani. Bár a Varsói Szerződés tagállamai közül Románia az egyetlen olyan ország, amely nem jelentette be katonai létesítményeinek csökkentését Mihail Gorbacsov 1988 novemberében az ENSZ-ben elhangzott felhívására, valójában nincs számottevő hadserege"*. Egy nyugati szakértő a következő okokkal magyarázza a román haderő "jelentéktelenségét": általában a "hadsereg olcsó és tömeges munkaerőforrásként jellemezhető". Sok újonc csak a feltétlenül szükséges alapkiképzésben részesül. Ceaușescu védelmi doktrínája a hadsereg szakmaiságának leromlásához vezetett. Az ország területének védelme esetén az egész lakosságot harcba kellene szólítani, mivel teljesen elhanyagolt a katonák szakmai felkészítése és szakszerű katonai irányítása. (Douglas Clarke: *The Romanian Military Threat to Hungary*, Background Report/130, **Radio Free Europe Research**/27 July 1989, in OSA Archives HÚ OSA 300-8-3:53-11-1)

Fordította: Koszta Gabriella

Irodalmi Jelen Könyvek
2011

Blénesi Éva

Olvass, bolyongj, szeress

A humanista Faludy önteremtése és világteremtése

(Részlet)

Faludy György kritikusai fogadtatása sem mentes az olykor mulatságos, máskor nem egészen jóindulatra utaló ellentmondásoktól. Népszerűsége közismert, villonládait tartalmazó kötetei valószínűleg jó eséllyel pályáznak a minden idők legkeresettebb magyar verseskötete címére, magam is láttam gépirásos sokszorosítású példányt, fénymásolatot kalózkidást; régebben került a kezem ügyébe a Londonban 1961-ben megjelentetett verseskötet, az Emlékkönyv a rótt Bizáncról szamizdatos, stencilezett darabja, hallottam megzenésített Faludy-verset énekelni-előadni füstös bárban, színházban, »szanzenesten«, ifjúsági klubban egy árva gitár kíséretével. Tanúja voltam annak, hogy Ifjúsági Művelődési Házban, az egyetem Auditórium Maximumában zsúfolt ház előtt beszélt a költő életéről, a világ dolgairól, a beszélgetést követő dörgő tapsvihár nem akart szünni, majd csak akkor, amikor a rajongók Faludy-köteteikkel dedikálás céljából szabályosan megrohmozták a nyolcvanadik életévén túl járó költőt. Tanúja voltam annak is, hogy egy vendéglőbe betérve egy ismeretlen férfi szólította meg, csak a kezét akarta megszorítani a költőnek, és megköszönni verseit (Faludy elmondta, hogy nem egyedül est ez). Ugyanakkor a Sótér István összeállította és valóban legendássá vált antológia, a Négy nemzedék (1948) csupán két versét hozta, s a bemutató sorokat nem Sótér írta. Nem tudok arról, hogy bármikor is nevezetes »vezető« kritikus rászánta volna magát, hogy fölmérje ennek a költészetnek jelentőségét, átvilágítsa természetét, fürkésze e páratlan népszerűség titkát. Ha ugyan titokról van szó egyáltalában... irodalomtörténetekből Faludy ki szokott maradni, egy-egy verseskötetének, prózai kötetének megjelenése a számára esemény, nem a kritikusok számára.

Egykor villoniádait egyként támadta a szakkritika, a »rabi« fordítás törvényeit szegezve a Faludy-líra ellenébe (és nem K. L. Ammer vagy Paul Zech, sem Brecht nevét, estleges előszöveg-voltát, nem vette észre, hogy Faludy a Villon-kötet utószavában kiadta

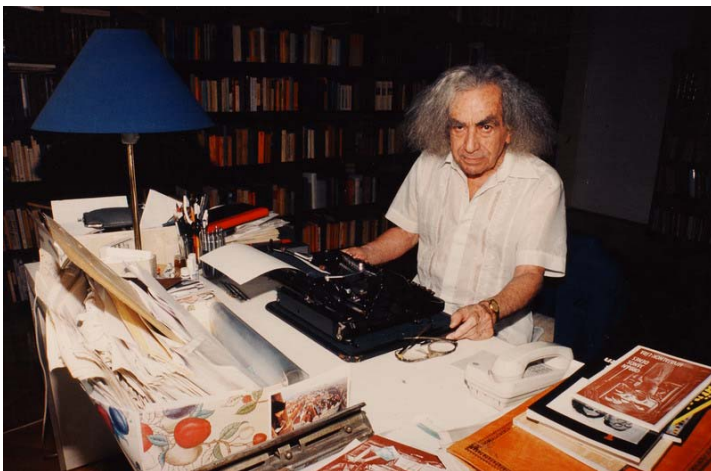
magát), meg a költőtárs, aki a maga »igazi« (= unalmas) Villonjára esküdött. Még inkább árulkodó az alább idézendő néhány megjegyzés, amely azonban (lehet, hogy akaratlanul?) Faludy jelenség-voltára utal, amely talán több mint irodalom, talán kevesebb, de amelyet felmutatva közelebb juthatunk ahhoz, ami a népszerűség mögött rejtőzik, ami hitelesíti ezt a népszerűséget, és ami jelzi: Faludy rendelkezik olyan hangvétellel, olyan költői beszédmóddal, olyan »poétiká«-val, amely csak az övé, amely része a XX. század magyar irodalmának, és amely, ha nem volna, hiányozna, vagy csak alacsonyabb szinten volna meg.“

A számos probléma közül, amelyet Fried István felvet a Faludy-művek recepciójával kapcsolatban, a költő mellözöttségét érintőket ragadom ki. Fried gondolatmenetéből kiindulva Csehy Zoltánra szeretnék hivatkozni, aki a költőt méltató Hermész földi látogatása című cikkében úgy fogalmaz: »Faludy Györgyről a ma leghasználatosabb (talán inkább: legdivatosabb) irodalomtörténet, a Kulcsár Szabó Ernőé, egy szót sem szól. Persze, ez nem Faludy hibája. Kulcsár Szabó Ernő Kovács András Ferenc költészetét is »utólag« fedezte föl. Szándékosan említtem a nagy transsylvaniaival való párhuzamot: biztos vagyok benne, hogy Faludy hatása nélkül a már-már »verdélyi iskolaként« is emlegetett szereplőirát művelők aligha volnának azok,

akik. (Gondoljunk csak Orbán János Dénes Faludyról írt cikkeire!) Faludy saját énjéről is szerepekbe bújva ír, s csak a felszínes olvasó közelít a referencialitáság felől.“

De nemcsak Kulcsár Szabó Ernő irodalomtörténetéből maradt ki Faludy, hanem a Gintli Tibor főszerkesztésében legutóbb megjelent Magyar Irodalom című átfogó kötetből is, ha csak figyelembe nem vesszük azt a tényt, hogy egy rövid mondatbeli felsorolás legvégén megemlítik a

nevét. »Az 1956-os forradalom idején, illetve az azt megelőző hetekben az Írószövetség tényleges politikai szerephez jutott, az ellenállás egyik szellemi központja volt. (Standeiszky Éva 2005: 172.) A forradalom bukása után a kádári vezetés egyik célja az írók politikai befolyásának tartós visszaszorítása volt. Ennek érdekében és az új pártirányítás, az összes önmagát korábban

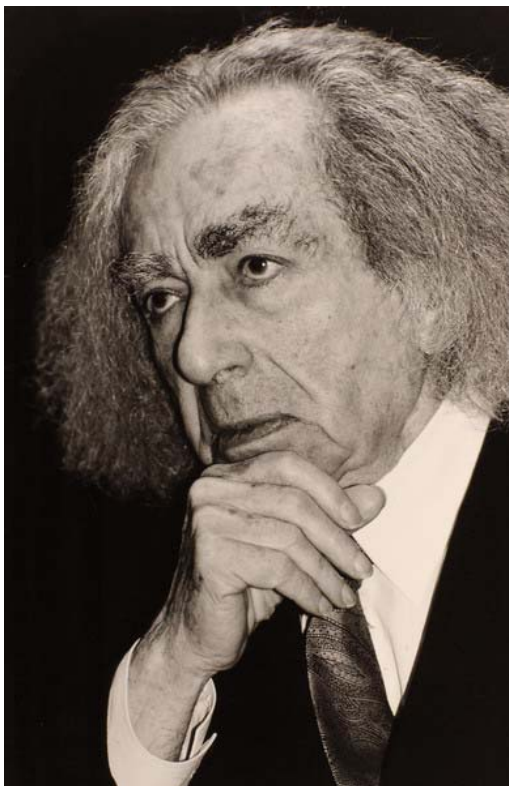

hatalmi tényezőnek ismerő írói csoporttal, a kommunista írókéval és a népiekével felmondta a bizalmas, illetve a szövetségi viszonyt. Eközben számos író letartóztattak. [...] Voltak, akik kivándoroltak. Ekkor hagyta el az országot mások mellett Határ Győző, Ignotus Pál és Faludy György. (Kiemelés tőlem: B. É.)“ Az idézett rész Az irodalom intézményrendszerének újjászerveződése 1956 után című alfejezetből való. A könyv olvasói értetlenül állhatnak e rövid passzus elolvasán, hiszen nem derül ki számukra belőle, hogy az említett íróknak miért kellett elhagyniuk az országot? De nem esik szó az Irodalmi Újságról sem, így a szóban forgó irodalomtörténetből az sem derül ki, hogy Faludy milyen szerepet töltött be a külföldi magyar irodalom újjászervezésében.

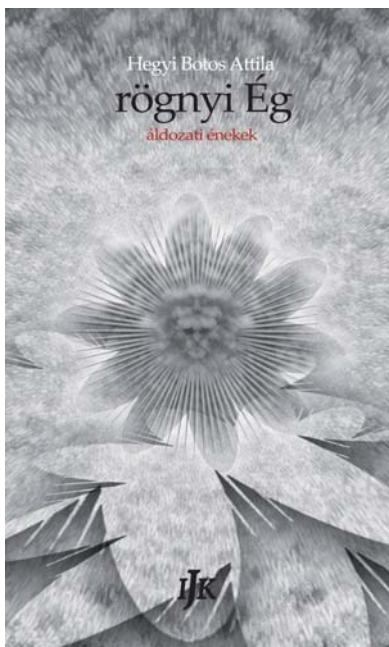
Még mindig az előbb említett irodalomtörténetnél maradván elmondható, hogy az előbbi idézet az említett irodalomtörténet 8., vagyis A második világháború befejezésétől a 70-es évek elejéig című nagyobb fejezet egyik alfejezetéből való. Ha jól belegondolunk, akkor Faludy gazdag költői/írói pályájának minden szakaszában akad olyan alkotás, amelyik beleillene az adott irodalomtörténeti áttekintésbe mind az időkeret, mind pedig a tematika szempontjából. Szerény véleményem szerint egy irodalomtörténésznek, ha egy ilyen nagyszabású vállalkozásba kezd, már csak a szakmai tisztesség okán is valamilyen módon viszonyulnia kell egy Faludy-kaliberű életműhöz, hiszen az – tetszik valakinek vagy nem – egyszerűen MEGKERÜLHETETLEN.

Kiváltképp szembeszökő és elfogadhatatlan a mellőzés, ha egy irodalomtörténeti kiadvány megjelenésének éve egybeesik a Faludycentenárius évével.

Irodalmi Jelen Könyvek
2011

Hegyi Botos Attila

rögnyi Ég

(Részletek)

Rögnyi ég

anyámnak, Semelének

Ha belső égbolt
Rejtett húse izzik;
Szisszenjen kényvelven,
Nem mozdul – tisztul a csont.
Mindig akad egy nyílás
Égre látni.
Boltozatát ha kibontják,
Fehér aranyröggént ragyog.
S már csak
Egy csepp könny, hogy szemet
Vakító por,
Egyetlen fal, hogy hűvösen
Izzó vakolat legyen.

Quis ut Deus

„Ekképpen hátatok mögé hajítsátok e köveket.“
Themisnek Deucalionhoz és Pyrrhához intézett szavaiból

...akkor bocsájtottam meg a víznek

negyvennapnyi halál után, melyet feledni elegendő volt egyetlen pillanat.
Nem volt oly égzendítő, mint képzeltem egykoron.

végtelenül csöndesen

váltak el égi és földi vizek, s pillanthattam először vízről fölkelni napot.
Már nem kerestem jeleket. Ugyan hol volt már az egykori tébolyult ujjongás,
s az azt követő őrjöngés, mikor rádöbbsentem, mit magam körül látok,
pusztán magam lábnyomai? Ám hajam visszabarnulását mégis... apró
mosollyal fogadtam, amint moszatcsomóként láttam lebegni egy éjből itt
maradt sarok, az apró, árnyas üreg tükre felett.

már tudtam

csak halálon innen volt *időm* emberként járni Hádész ösvényeit.
Már tudtam, e keserű víznek mértéke: gyilkos sugaramra tűzött,
alávetett magam lehetek. Hogy az egyetlen súly, melyben mérő és
megmért eggyé válik, mozgásom örvénye, zene, s csak elhajított
pajzsomon képződnek hangmintázatok.
Hogy e szív csak ekként édesülhet.

többé nem mérícskéltem

hát, s feledtem elhunytak π -t mormogó bölcselmeit. Hideget, meleget.
Feketét, fehéret. A két serpenyőt. Többé nem kívántam fölkorbácsolni a
vizet. Csak újra meg újra elengedni – visszatérni az apró forráshoz, atyám
házához, meztelenségben égő karsztsúcsok közé, honnan égtől feszülő kékje

még éppen látható. Hogy végre köszönetet rebeghessek a szivárványért, elengedve galambszemű Eurüdikét, liliummal köszöntve szívem hollószín, feloldozott másikát.

ezúttal elfogadva

csak egymást ölelő kötése, oldása – víznek színe, mint annak előtte, eztán se lesz.

Bordal

(Deucalion énekeiből)

Mit ég vetett, érlelt, fának
gyilkos gyöngyét csodáld
elfogulatlan. Tovább ne gondolj,
s rettegd, ha híján arany sarlónak,
len könnyű vásznának,
földre tapintatlan ujjadtól hull.
Ám félve nevelt,
áldott gyümölcsöd
tapodják, s fakasszák bár
illetlen lábak: ereid folyását
hagyd tikkadt istenekre – s vigadj;
Rögre ha löttyen a bor!

Irodalmi Jelen Könyvek
2011

Puskel Péter

---

150 év a Gutenberg- galaxison

(Részlet)

A három nagy „titka“

Mielőtt választ keresnénk erre a kérdésre, tallózunk a „hősök“ fontosabb politikai napilapjaiban, hogy jobban megtaláljuk a három aradi hírlap helyét az időszak színes sajtópalettáján.

A kiegyezés utáni években a vidék számára minden vonatkozásban a pesti lapok jelentették a követendő példát. A Felvidéken Pozsony, az Alföldön Szeged, Erdélyben Kolozsvár, a Partiumban és Temesközben Nagyvárad és Temesvár jól szerkesztett, eleven napilapjai révén nagyon gyorsan felzárkózott. Ugyanakkor egyre erőteljesebben tetten érhetők a decentralizációs törekvések. Az említett városok mindegyikében olyan nagy kisugárzású napilapok megjelenítésére törekedtek, amelyek felvehetik a versenyt a fővárosiakkal. Ugyanakkor, ha burkolt formában is, de egyeduralomra törekedtek az adott térségben, hiszen az előfizetők, a hirdetők megnyerése a legfőbb célt jelentette mindegyik lap számára.

Az olvasók „kegyeiért“ az Arad és Vidéke és a Közlöny között állandó csatározások folytak.

Az Alföld után, 1867-ben jelent meg Kolozsváron a *Magyar Polgár*, 1870-ben Nagyváradon a *Reform*, 1871-ben ugyancsak Kolozsváron a *Kelet*, 1872-ben Temesváron a *Temesi Lapok*, 1877-ben a *Pozsony és Vidéke* és a *Szegedi Napló*, 1879-ben a *Független Nagyvárad*, 1880-ban Kolozsváron az *Ellenzék*, Temesváron a *Délmagyarországi Lapok*.

A 19. század második felének vidéki napilapjai között az úttörő szerep kétségtelenül az Alföldnek jutott. Ezzel magyarázható, hogy, bár voltak elődjei, a helyi magyar sajtó történetének méltatásakor, megjelenését mérföldkönek, a hivatásos újságírás kezdeteinek tekintjük.

IJK

A város fejlődése szempontjából fontos kezdeményezések elindítója volt ez a napilap: a forradalom és a szabadságharc emlékeinek és ereklyéinek az összegyűjtésére buzdító felhívás, amely a századvég utolsó két évtizedében a Kölcsey Egyesület (1881) hathatós támogatásával országos társadalmi mozgalommá terebélyesedett. A mozgalom eredményeként jött létre a vértanúk emlékének adózó vesztőhelyi obeliszk, a Szabadság-szobor és a '48-as ereklyegyűjtemény.

Az Alföld vezette be a hírek rovatosítását és a tömbben közölt reklámoldalakat. Ugyancsak az Alföld törte meg a jeget a konkurenciától elbocsátott munkatárs (Iványi Ödön) alkalmazásában.

Később gyakoribbá, sőt gyakorlattá vált a hírlapírók helycseréje.

Úttörő szerepet vállalt az Alföld a laphoz közel álló, közmegebecsülésnek örvendő értelmiségiek gyakori szerepeltetésében. Ez növelte a lap presztízsét.

Az Alföld közölt először irodalmi tárcát. Sőt az Alföldben jelentek meg az első pamflet hangvételi írások, amelyek igazi mestere Tiszti Lajos. Alnéven jegyzett gunyoros-élcélődő tárcáit nagyon kedvelték az olvasók. Később mindkét másik lap erőssége lett ez az olvasmányos rovat.

Kár, hogy az első napilap újításának számító "lapszemle" már nem talált folytatásra az Arad és Vidéke, illetve a Közlöny századforduló közeli számaiban. Emiatt az Alföld elnémulása utáni években a magyar olvasó csak elvétve szerzett tudomást arról, hogy miről ír a Biserica și școala, a Tribuna poporului vagy a Românul, hogyan képzelel el a jövőjét a helyi románság.

Megszakadt a közeledés egy fontos láncszeme.

A bezárkózás és az elhatárolódás nem tett jót a két nép kapcsolatának.

Az Arad és Vidéke egyik fontos érdeme, hogy elődjénél is színvonalasabb tárcákat közölt. Ugyanez a lap már nem külsősökkel, hanem a közéletben jól csengő nevekkel törekedett minőségi újságírásra.

Az Arad és Vidékének voltak a legfrissebb rendőrségi tudósításai.

Mindhárom aradi magyar újság kivette a részét a Vértanú-szobor felállítására és a szoboravatás körüli

országos visszhangú eseményekben. Ebben az időszakban az országos terjesztésű pesti Vasárnapi Újság mellett az aradi lapokból szerezhetett tudomást az ország egy ilyen nagy horderejű ünnepegről.

Mindhárom lap rendszeresen tudósított a 19. század utolsó két évtizedének legnagyobb tájformáló munkálatairól, a vasútépítésről, főként a Maros- és Körösköz vidékén folyó vicinális vonalak kiépítéséről. Mivel ez volt az első ilyen jellegű, magánérs beruházás a korabeli Magyarországon, a tudósításoknak országos jelentőségük volt.

Ma pedig a helyi érdekű vasútépítés története szempontjából forrásértékűek.

A Közlöny ebben a témakörben is egy lépéssel laptársai előtt járt, hiszen a szerkesztőség éppen a vicinális vonalakat kiépítő Arad-Csanádi Egyesített Vasúti Társaság épületének udvari részén rendezkedett be és bankjának a hiteléből tudott többször is korszerűsödni.

A Közlönnél az "újítások" egész sora alapozta meg a sikert. Kezdve Stauber gazdasági gondolkodásától, kiterjedt kapcsolatrendszerétől a munkatársak megválasztásán át egészen a nyomdáig. És szinte forradalmasította a lap grafikai arculatát az első háború utáni időszakban bevezetett két-három hasábos címek megjelenítése, ötletes terdelésük.

A három "nagy" sikere a korabeli nyomdáknak is köszönhető.

Az Alföldet a kor viszonyaihoz képes korszerűnek számító Réthy Lipót könyvnyomtatója állította elő. Jó minőségű, fehér újságpapíron, kissé archaizáló, a gót betűkre hasonlító karakterekkel, gondos grafikai kivitelezésben került az olvasó asztalára.

Ez a jól szervezett nyomda, az alapító-tulajdonos utódjainak köszönhetően, 1858-tól az 1940-es évekig (!) működött.

Az Arad és Vidéke Gyulai István, ugyancsak jól felszerelt nyomdájából került ki.

A három aradi lapnak együtt mintegy 3500 előfizetője volt.

A lapterjesztés a 19. század utolsó évtizedében már a szerkesztőség által alkalmazott lapkihordók, illetve utcai rikkancsok által történt.

Stauber azt is megengedhette magának, hogy a legforgalmasabb belvárosi vendéglők, szállodák, sőt néhány könyvesbolt ingyen kapják a Közlönyt. Ráadásul kedvezményesen hirdethettek a lapban.

És mivel a századfordulón a vendéglők, szállodák között is élesedett a konkurenciaharc, tulajdonosaik fontosnak találták, hogy naprakészen a közönség tudomására hozzák az olyan műszaki újításokat, mint például a villanyvilágítás vagy a vezetékes ivóvíz bevezetése.

De hiszen ez látszólag a lap részéről tiszta ráfizetés!

A Közlönnél kockáztattak. A felkapott vendéglők, előkelő szállodák hirdetéséért ugyanis versengtek a lapok. Megszerezni hirdetéseiket, presztízskérdést jelentett. Mindkét fél jól járt.

A borbélyműhelyek, klubok, asztaltársaságok stb. rendszerint előfizettek valamelyik lapra. Nekik a postás szállította az újságot. Vidékre is a posta

szállította ki a lapokat. A szatócsboltokba, trafikokba a boltos a kereslet arányában rendelte meg a "kihordóktól" a lapokat.

A századfordulón a lapkézbesítés már olajozottan működött.

A Közlöny volt az első aradi napilap, amely modern kapitalista gondolkodásmódot honosított meg a lap gazdasági háttérének biztosítására: reklámot felhajtó embereket alkalmazott, ingyenes életbiztosítással igyekezett megtartani az előfizetőket, tartalmas évkönyvekkel honorálta a lap iránti ragaszkodást.

A lapvezetés sokat adott a külsőségekre. Mai szemel ítélve meg Stauber hosszú ügyködését, azt mondhatjuk, hogy igazi menedzser-típus volt.

A hirdetések száma mindhárom napilapban jelentősen megszorodott 1900 után, amikor országos törvényrendelettel eltörölték az oly sokat bírált hirdetési bélyegadót.

És arról se feledkezzünk meg, hogy mindhárom "nagy" év végén ingyenes képes naptárral kedveskedett az előfizetőknek.

A sok hirdetés (olykor még az évkönyvek külső és belső borítójára is jutott belőlük) jövedelmezővé tette a kiadványokat.

A pesti lapok mintájára, az újságban csak a tárcákat írták alá a szerzők. A tudósításokat, híreket, rövid riportokat csak kivételes esetben látták el kézjegyükkel. Ha pedig nagyritkán szignálták, akkor is gyakran álnevet használtak.

A lapban megjelentekért ugyanis mindig a felelős szerkesztő "vitte el a balhét."

A munkatársak nevét az évkönyvek, a memoárok, a jubileumi lapszámok őrizték meg. (A szerkesztőségek belső életét feltáró jubileumi lapszámok, illetve a sajtótörténeti búvárkódások során sikerült a szerzőket azonosítani.)

Logikus kérdés: mi vezetett a három közkedvelt, hosszú életű napilap megszűnéséhez?

Az Alföld a '90-es évek végére kifulladt az állandó versengésben. Korábbi erőteljes ellenzéki hangneme árnyaltabbá vált. A dualizmus elfogadását idősebb olvasói nehezen emésztették meg, és fokozatosan mind többen cserbenhagyták. Ráadásul a lap anyagi háttere is erősen megcsappant.

Az Arad és Vidéke az első világháború utáni forradalmak, a vörös- és fehérterror, a francia, majd román megszállás szülte zűrzavaros állapotokban vérzett el.

A Közlönnyel a hatalom végzett.

Röviden: ennyi.

Irodalmi Jelen Könyvek

2011

Az íráshoz Kass János rézkarc-illusztrációit társítottuk

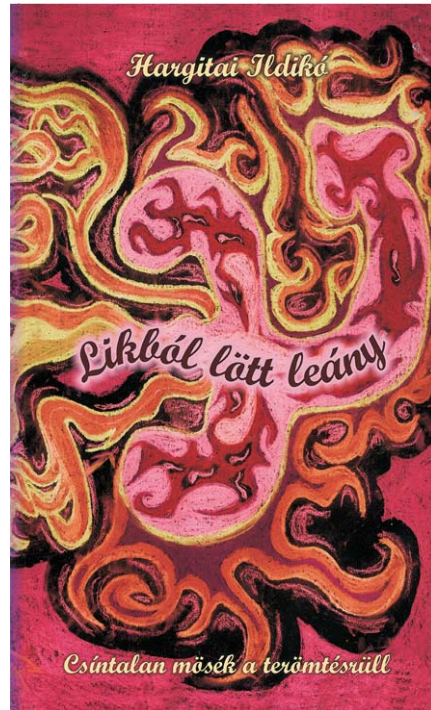
Hargitai Ildikó

Likból lött leány

(Részlet)

A földkerekség legszebb leánnya

Eccör vót, hol nem vót, valahun, a világ legvége fele, ahun a selyömfű nőll, amibüll a Göncöl elül kifogott lovak legelésznek hajnaltájt, ha a röggeli párában megbúhatnak, s harmatcseppben megmárthatják csillagporos patáikat, arrafele. S hogy mikor es? Ha jóll emékszök, mán jóll meghempergött a világ az Isten idejébe, szóvall nem es vót az ollan rég! Vót egy leán. Há nem csak az az egy vót, mer sok leán vót mán akkoriba es, csakhogy ez a leán ollan szép vót, de ollan szép, hogy a napra, löhetött nézni, de reá nem! Megvakútt biztosan aki mökpróbállta! Mer ha a napra néz valaki, aszt kiheveri azér valahogy, de ha erre a leánra, s kivált, ha férfiféle, hát, az bizon többé mást, mint útet, sömmit se látott. Sömmít. Beleégött a szemükbe, bémárodott a szívükbe, még a gyomruk es beléfacsarodott! Úgy kévánták attúll kezdve, hogy másra nem es bírtak gondúni. Há én es csak eccör láttam, de a hátam most es borsószik tülle! Még ha csak a szobába mönt es, még ottannn akkor a padlódecka es csak főkunkorodott, hogy hátha talánn az illattyát mögérészhötné! De eszt a leán, nem tutta. Az csak étt, a falu szélin, kapáta a kertet, járt a libák utánn, mög a kútra, mosott, terigötte a ruhát, hogy csak úgy szállt, libegött a szélbe a sok fehér asószoknya, mög rékli, kisbugyogó. Nem es vót baj külömben, míg leánka vót, de ahogy mögérött az esó mag a méhibe, s az esó röggelönn kiléptött a kapunn, valami illat, valami fényösség foszladozott körülötte, mönt, vitte a kútra a tizenhárom esztendöt, ami a földhöz kötötte, s a vedreket, a víznek, s arra mén egy legén, s csak reápillant éppeg, hisz tennap es láthatta, s há nem tud odább lépni, csak utánaszédül. Utána az! S az útat lassacsckán porozta egy ökrösszekér, s a két ökör, pedig azok mán sokat próbálltak, s rég vótak bikák, há, bizon azok se bírtak másfele mönni! Mögálltak, s csak fordút a fejük a leán utánn. Így vót. S nem tellött belé sok üdö, szédüt,

botladozott az egész falu, a kaszások az árokparton üdögelve nésték a fölhetőket, nem örölt a malom, a molnár útt a patkán, s ábrándozott, a széll, mög horta a liszet, amerre akarta. A kocsmáros mögynyitotta a csapot, s efelötte ezárni, folyott a sok sör, az embörök mög csak támasztották a pultot, s észre se vötték, ha üress korsóba kortyintottak. Mer mind a leánra gondút. Nem es lött vón sömmi baj külömbe, ha csak embörök laktak vón abba a faluba. De há laktak ott asszonépök es. Oszt bizon nem sok üdőbe tellött, míg észrevötték, hogy baj van! Veszély fenyőget! Mer az embörök nem bírtak magukka! Eggész éjje forgatták az asszonokat a lepedőnn! S még ollan nem es vót, tán vőlegin koruk úta! S némellik mög hazaszalatt napközbe, s ahunn érte, főfúszte az asszont a faszára. Egy baszás vót az a falu. S csak akkó maratt abba kicsinyég a huzavona, amikó a leán énekölni kezdött. No, nem énekölt az valami hangossan, de az embörök csak főfigyeltek rájja, s nem es moccantak, amíg hallhatták. Áttak, akár a gémes rúggya, s nem moccantak. Há persze nincs ollan ostoba asszon, aki eszt észre ne vönne. Így vót. S hogy mi lött? Há, mán azér emondom, iszen azér kesztem belé. Há főket eccör a nap, s alig es kipeslantott a faluszélli akácos megüll, hát, ottan lépked a leán, s ahogy lépked, minden fűszáll a bokája után hajoll, minden virág a térgyét símogatná, a széll akácillattal kedveskedik néki, s oly finomann cirókájja, hogy az csak mosolyog, s ettóll a mosolytól mög a nap olvad öleléssé azonn a formáss alakonn. Igenn ám, de körbe ott vannak a falu asszonnyai, hajladoznak szerre a mezőn, s egyik a más utánn les föl, s a harag, s az írigység duzzad, forrtyan bennük addig, hogy csak varnyúvá válnak, egyik a más utánn, s rebbenek föl, föl, a laány köré, mellyük kővé válva a sok baszás emlékitüll, amit a leán helyött kaptak, s viseltek, szemök vasvella, a szédelgős embörök szagjátull, ujjaiak karomná pörcentve a másnak szóló vágyból születött ölelléstüll, szájjuk csóktalann, csőrré kövesedve, s zuhannak reá egy, a más utánn, s vájják szömét, aszt a két csillagot, tépik haját, aranyfolyamot, csípiak bőrét, hajnal bársonnyát, karmolják selymös kis hasátt, míg ki nem téphetik aszt az első mögérött magot a méhibüll, s lassann visszavállva, asszonnyá lappadva ki nem hull az első könnyű a szívökböll. Hull a sok könnyű, egy a más utánn, kimossa szívökböll a haragot, ki az írigységöt, az emléköket, s etemetik ott aszt a leánnt, ahunn a hajnali nap, mindég a hantýára tekinthet, s a szél reásodorhatja az akácillatot.

Így vót. Az embörök szédölöktek még egy darab üdött, de gyött a nyárr, sok munka vött, emelni köllött a kaszát, az asszonok virágot kesztek hordani arra a hantra, az akácos mellett, megemlegették a laánt, szent vót, aszonták rúlla, még tánn imátkosztak es hozzá ezer, azér. A széll, sok kárt tött azonn a nyáronn, s éjjelente rémisztöenn jajgatott, a nap mög, ha elébújt, egyszer, másszor, a vastag fölhető mögüll, csakes azér, hogy röktön visszabújjék. S asztánn ez es emüllott, mintha nem es lött vóna. Csak a kisbojtár, ammelik még mög se születött abba az üdőbe, az fútt ollan furcsa nótákat a furullájján, ha ott legelésztek a juhocsák az akácos alatt, amitüll a lyányok szoknyaszélle röktön főröppent, még ha senki se nézött oda es! S bizon, némelly tavasz éjkekenn különös illatot hordott onnét a széll.

NAGY ZOPÁN

SZABADNAPOS A HALÁL

kérgekbe írott
vers-rajzaimban: hangya-
lábak a szavak...

★

kocsma délelőtt:
fény-ájult mondatokkal
isszuk a velőt...

★

csendregés-zene,
”távközlési diskurzus“:
zen - és üzenet...

★

ön - ellátó lét...
(faemberangyal zokog...)
föl(d) issza levét...

★

Dolomit, és mész
(Hegyek, ősi kötetek...) –
Könyvlapok kőből

★

Sziklám mellkasán
kőszörny-mellény nehezék:
beteg meteor

★

sáros körúton
villamos-sínek között
sirályok úsznak

★

Minden, ami vagy:
achát, vagy obszidián
(zárójelbe fagy)...

tojás

gyermekkor - adta
(körtefa alatt talált)
ígéret-versmag

pisztoly

kamaszkor - hozta
(lomos műhelyben alvó)
lappangó szándék

Hajnali képek

Lángoló lángossütő
(lakókocsi egy elhagyott piacon)
hóviharban...

Hatalmas, gyűrött lepelről
föl-fölcsapó, ropogó lángok...
(*anyám ájulása*)

★

Úszó víztorony
(hajóárbochoz kötve)
az óceánon...

Mélységes tömegbe,
fekete hengerbe nézünk be...
(*apám betegsége*)

Távolság

A zománcos méz-madár
énekét hallgatom.
A plafonon fény-darázs
építi kunyhóját
(okibo - ro - zawa - ro,
pempe - oka - malina...)
- és elkezdődik érdes,
fullánkös ébredésem...
(Ez nem illik ide - suttogom,
és ragacsos kámforhoz
hasonlítom mocorgásomat...
Emlék-foltok, híg szagok:
át-tetsző testek
a hiányzó utakon...)
Ülök már, fej-rázva,
ülök, mint a "szent ember",
kit régen bezártam
szú-ette szekrényembe...

Otthon

Kertem végében: két roncs a bozótban.
(A kutyaólak visszakérdeznek...)
Gyülekezett a föld alatt.
(Az ásó sem tehet róla...)
Megrágom almafám törzsét.
(Kecsémeket is láncostól temettem...)
A lépések fontos kép-nyomok.
(Cipőmet eszi a rozsdá...)
Több tárgy – és jel, immár kint marad.
(A sírhantok mellett: kertem végében...)

Itthon

A pohár torkig ragacsos.
(Köpenyes csalók botladoznak...)
Elég csak bele-szokolnom.
(Hitéből a hely is kifordul...)
/"Alteregóm" üldözötten
(ott) fészkelődik a tükörben
- s az ördög borát otthagynom.../
Romlott lény ismétlődik bennem.
(E "genius loci" kegyetlen...)

Fél-álmok

James Joyce emlékének

(részletek)

”Jó étvágyat nekünk, Muksz úr!

Hogy van a hogyan? – csipálta Gráipsz
egy iggenbiggen mancigdaléni changon
és az chüvöltő távonbelüli minden hímszamar
röhögött és iázott a szándékán,

mert tudták, most varangyult sandán ravaszra.

Omniumdolgok felett boldog vagyok

látni önt májszterem. Tánremélem, megmondana-e
nékem mindent, kedvire van-e egészségednek?”

E szavakat törölgettem szemeimből,
miután levontam a kozsrefrekvenciát is,
és fül-kivéve kispárnából:

medve-neszre mozdult marcom
(erdő-gazban minek alszom)...

Merdre mocsár

merre-mély medre:

mézes-mázás mesketék

halusznak benne.

Homeladozó hunykók rerte a széten,

merülök magamnak, lelkem a léken...

A málósipka lebomlik.

Intim-fittelen csipke kókad,

al-pattant (m)ásítások csuklanak,

s a dunyhadús paplak alatt:

föl-csiklandozott kereszt (betett láb)

ébreszti a kvázigazdát...

—

A ”veripatetikus imágó“

valósággá roncsult bájváltozás –

s ezt látva: lószínűleg kukul minden összvér

(nyerítésit nyelve a fölfakadásnak)...

★

Korcs ma a Nemkörbeforgó Dervishez, ahol a
Masemtudjukmitieszünk Társaság és a
Félrevert Haragosok Idült Gyülekezete
kártyázta el az időt.
Többen csak következni óhajtottak,
mint fél-pofára való maradék-haragvó mesterek
félhangjaiban a hurrázás-visszgang-rekedencia...

(És mindez: kinek sem volt rosszabb...)

—
Közben-máshol (szimultáncin):
Bánomkerti Fügedi
játszin gázolta a bozótot
s a dísznöket kerülgetve,
büszkén dobálta be a bonbont...
Bohémorcos páfrány-ábrázata lebegtetett
angyal-laza-hajat – s kerti hajnalkaka-szafttal,
liliom-limlom-hüvelybe mártott
lu-lucskos magaarattal esze-szeszelte
(a csipa-reszketeg) paszuly-lépletes
dallam-nedveket...
Csitty-csutt-csuritty, csitty-csutt-csuritty:
így ők (még-másholabb) a harmatos madarak;
míg én, nőben járó fű, fűben járó bűn:
hogy (vala)kinek az arcára rá ne lépjek,
saját nyomomban lopóztam haza.
Lépteim, mint elcsent csendben a harangok:
már (v)előre haludtak az ordítórium puhágyán...
A tükörből kétarcú kakadu köszöntött.
”Ez“ lett a reggeli...

★

Hó! Hullám...
Álljon meg a habverés!
Nem győzzük
a disznót győzni:
mert késik a kés
(hiabáltak a kentések)...
Baleset (szirén-rázta a tévé):
(a) "kised" feje
(mint) apró *halál*
(tömör labdácska): tompán pattant
(a) betonon...

—
Dél van. Epédre korgatnak.

Örömpörkölt a létlapon:
dzsojsz-porc-ökölröhörgés-ropogtatott,
lánycakártya-ártásos, gége-galuskásás,
hokedli-szálkás, rekedt bordal-borda-
szellemes, hahotartárral kence-ficelt,
körmönfont kalácsacsogással,
nevetettleges fintormatívummal,
szeszesejében pártolt, dúsan kacagányolt,
tengernyi félhomár-zsírban cuppogtatott,
haviár-ikres, féltve körívelt,
habtalan-tátogó-mosolykásan!

★

Az erkélyre
egy üveget (whis-ky)
a szakadtnapos:
minta-mágus fennafán
a családfő oly vidám

motyog és kortyol
szabadnapos a halál
lehúzza és medúza
szipog és kortyol
kortyol és motyog
meri és nyeli
(égeti és bégeti)
lenyúzza és kihoppja
taccsol és búléli
motyog és pancsol
kint van és élvezi
motyog és benyeli
(be-ice-ik és hot-meleg)
kialszik és bemotyog
behúzzák és pá-rolog...

★

Kurióz homoszópom:
kéntelen balkíniai örökélt
(halasztott-mérlegelt)
változ/bak/tatás (=) öreghiúsulás...
Kriptum szagrális!
(Nevesen hólogatok...)
Harántom – és harántnóm!
Terpesztett hollétetek ellenfénye
krokogyilok-könnyeket szakaszt
szemérmem este-veszett zacskóiból...
(Kutyapokróc ragacs-rojtja
létnedvemet szavatolja...)
Félrevert harapok!
Kinderült fakutya vagyok...
Fenyített fafagyok...
A fagyöngy bentről felragyog...
Fafafafafa vagyok
(a sokszoros egyszer-egyből):
Ön-fapofát fa-ragok!!!

Babakocsik

Most koros és kortalan konstrukciókat látok.

Rozoga, műanyag bevonatú, rozsdásodó rugókkal nyikorgó, zötykölődő-foszló, tologatható-rázogatható házikókat látok.

Műbőr – és vászon, csipke – és bársonyfedelű, kék-lakk, vattacukor-rózsaszín – és habfehér, lufi-piros – és légyölőgalóca-pöttyös... toszigákat látok.

Tollantyúkat; tentebabás mobil-ágyacskákat; luxus-hintókat; sportos kis szellős gördentyűket; fa-taligákat; ringató, bélelt fém-dajkákat; elfátylazott királylány-ágyacskákat; kartonnal, zacskókkal foldozott, pokrócos tákolmányokat; esőálló, zárt, pici plexi-ablakos, sötét koporsócskákat; tiszti-toszikat, bibi-baba ládikókat; iker-páros, dupla-tripla-paplanos, kicsi nyaralókat; tejszi-detoxokat; cimi-cumizókat; szipi-szopizókat; guruló himi-hamizókat; bébipapi-foltos, nagymami-rúzsoltos, anyuci-lakkoltos, bácsisperma-foltos, nővérkanca-sáros... huncut-dizájn-híres; nyolckerék-kétsávos; fapados-japános; döcögő-köhögő; pihegő-kehegő; torzított-ordító... kába-libikókat, kóka-libikákat; zenélő-motoros, csörgőktől zavaros flancos nagy hajókat; batár dísz-autókat...

(látok: vagy nem látok)...

(Elfekszünk - Betesznek – Elfekszünk...

Tanulunk – Gyógyulunk – Betegszünk

Elfekszünk – Elfekszünk - Elfekszünk...)

Egy Archeopteryx-tenyésztő álma

- Yes-man (fejbólintó jános) kisbetűkkel agyon-szúrkálva, és Tomboy (fiús-leány) közeledtek a jövőt meglepő, hártyás múlt-időben...

- Sügér-csőrök (több ládával), tupírozott toll-kompozíció, gyíkfarkak (díszes üvegcsékben) – s egy precíz genetikai mutáns-kapcsoló (giga-méretű) zötykölődött formás szekerükön.

Pikkelyekkel fedett, csillogó testük rezgése: az álmokoros "teremtő" kreációinak egyik folyamatát szemléltette...

- Ó, évmilliárdok mocorgása egyetlen hunyorgásban! – "Anni futuri" látom meg az aeternitást
Tehát: hunyorgásom nem lehet nem-építő, csak, ha sok könny szívárogo át a (másik oldalról) szépséges re(p)ce-fice-retinámra, mert akkor az:
"ózonhiány-szerűen" szakad föl, s nem lesz többé megidézhető, vágynivaló "Messze", csak az "Itt" lesz, a túlhevített, ingadozó "Itt"... - s hőingadozásunk oly végzetes lehet, mint a Merkúr Nap felőli – s árnyékbéli oldala közötti különbség...

- Vigyázni tehát a forrón "bugyogó" könnyekkel!

- Óh, utálom, ha rózsaszín kalitkában tündérimitáció énekel... - Olyan ez, mintha granulómát rágcálna egy fogatlan vad...

- Elhúszom inkább a függőnyt, mely mögött "grand guignol" játszódik... (Ha, ha...): Most meg-rémdrámuljak-e, vagy grasszálva le(e)jtsek-e le díszketreceimhez?, melyekben szúrós-csőrű, fekete karmvirágok hajdanoznak...

- Áh, örülnék (követnek-e most mekkmetéltek), majd (t)enyészetem kínpompás csoportulásait üszkén át-mustrálom...

A versekhez a költő saját fotóit társítottuk

„Ünnepnek élem meg a Könyvhétet...”

Interjú Ádám Tamással a Könyvhétről

Onagy Zoltán: Nyakunkon a Könyvhét (2011.06.02 - 2011.06.06), honnan, hogyan informálódsz, szakmabelinek illik, melyik kiadó mit jelentet meg?

Ádám Tamás: *Kapom az Írószövetség email-jeit, olvasom az irodalmi portálokat, újságokat. Azon kiadók, amelyekkel valaha kapcsolatban álltam, rendszeresen küldik a listát. Nem utolsósorban pedig az íróbarátaim, ismerőseim felhívják a figyelmem a könyveikre, hol, mikor lesz bemutatójuk, hol dedikálnak.*

OZ: Ha kicsit nosztalgikusra veszem, az emlékezet határán a Könyvhét – zsurnaliszta panellal – valóban a Könyv Ünnepe, az olvasó készült rá, fehér inget húzott, úgy indult a Térre, ahol helyileg felferve a helyi könyvesboltok sátrai. Egy időszakban érdemes volt jó viszonyt kialakítani az eladókkal, hogy a kötelező aktuálisokat meg tudja venni az olvasó a pult alól, mint például a Körképet, a Szép verseket, a Rivaldát, ezekből soha nem szállítottak eleget az első menetben. Mostanában valami okból nem érzem a régi áhítatot. Ugyan miért? A Könyvhét nem lehet korfüggő.

ÁT: *Én még valahol ünnepnek élem meg a Könyvhétet, de azt hiszem, egyre kevesebben vagyunk ezzel így. Mi sem húzunk már fehér inget. Tolongunk most is a Vörösmarty téren, néhányan megvesszük a Körképet, a Szép verseket, a Rivaldát, aztán morgunk, hogy a szerkesztés már megint egyoldalúra sikeredett. És egy-egy műves vers olvasása után odavagyunk a gyönyörtől. Azt meg, hogy egyszer volt olyan világ, amikor pult alól jutottunk könyvekhez, az ifjabbak már el sem hiszik.*

OZ: Szerinted megmaradt a Könyvhét rangja a két másik könyves akció mellett? Ha három húsvét volna, törhetnék a fejünket, melyik húsvét húsvét, melyik még húsvétabb.

ÁT: *Kevéske maradt, és én is maradok már a Könyvhét mellett. Nekem az a Húsvét hétfő. A többi kedd.*

OZ: Kicsi a piac és minden nappal vékonyodik az olvasói réteg. Szerinted a gyors egymásutánban lenyomott Feszt és Könyvhét nem fosztja-e ki egymást, húzza el a vásárlóerőt egymás elől? Vagy éppen ellenkezőleg?

ÁT: *Egy írónak, költőnek józan ésszel azt kell erre válaszolnia, hogy legyen sok hasonló rendezvény, minden reklám jól jön a könyvnek, a szerzőnek. Úgy látszik, nem vagyok józan, mert azt mondom: kifosztja az olvasót, és megkoptatja az ünnep szót.*

OZ: Kitől (kortárstól, magyartól) vársz új munkát, kötetet, mi az, amit feltétlenül megnézel?

ÁT: *Barátaimtól, sorstársaimtól, Zalántól, Kukorellytől, Turczitól, meg a többiektől. Onagyot is ideírnám, ha nem ő lenne a kérdező. Megnézném Borbély Szilárdot, Parti Nagyot, esetleg E. Csokonai Lilit, ha arra járnak.*

OZ: Mi az, amit megvásárolsz, már most tudod, hogy biztosan?

ÁT: *Noha jóval a Könyvhét előtt kijött a nyomdából György Péter Apám helyett című könyve, valószínűleg csak a helyszínen veszem meg. És már nyúlok is a pénztárcámért, ha meglátom Sándor Iván A másik arc című esszékötetét.*

OZ: Mekkora összeget tartalékolsz könyvheti vásárlásra?

ÁT: *Soha nem tudtam tartalékolni pénzt, semmire. Most is így lesz, elköltöm a fizetésem a Könyvhéten, aztán három hétig vízzel hígított tejbe áztatott kekszen élek.*

OZ: Mi az, amit biztosan megkapsz baráti ajándékként?

ÁT: *A barátaim új kiadványait, vannak, akik mindig elküldik. Várom is, mert érdekel, mit csinálnak.*

OZ: Ki az a fiatal, országosan még nem ismert tehetség, akit szemmel tartasz?

ÁT: *Sok ifjú tehetségnek segítettem az indulásban, sajnos azonban újabban nem akadok össze senkivel. Ez bizonyára az én hibám.*

OZ: Ha tudsz valamit a könyvheti felhozatalból, szerinted mi lehet a Könyvhét sikerkönyve? Egyáltalán létezik még a fogalom, hogy "sikerkönyv"?

ÁT: *A már említett György-kötet, esetleg. Vagy más, nem tudom. A szakmai berkekben sikeresnek mondott könyv nem biztos, hogy sikeres az*

olvasók körében. Nagy ritkán találkozik a kettő –, na ez a sikerkönyv vagy micsoda. De mi a mérce? Az esztétikai? Hogy hány példány fogyott?

OZ: Hagyatkozol a kiadói ismertetőkre, recenziókra, kritikára, vagy pedig évek óta jól bevált íróidat vásárolod?

ÁT: *A kettő egyvelege, kellenek nekem a bevált íróim. Elismerem, némileg befolyásol a kritika is. Akadnak őszinte szövegek, ugyanakkor azt is tudom, jónéhány esetben barátság, ismeretség vagy más érdek irányítja a számítógép billentyűit.*

OZ: Ha érintett vagy az idei Könyvhéten: mivel? Kötettel, író-olvasó találkozók, kiadói beszélgetések moderálásával?

ÁT: *Tavaly kint ültem a sátor előtt az új kötetemmel, most is terveztem. Fontos lett volna, hogy a tervezett Összegyűjtött verseim című könyvem kijöjjön a nyomdából. Rajtam múlt az egész, megcsúsztam. Nem gondoltam, hogy ilyen örületes munka felkutatni és helyre pofozni a régi sorokat. Úgyhogy ősszel szervezünk majd egy egyszemélyes Könyvhetet.*

„Ismerem a sajtó működését”

Beszélgetés Andrassew Ivánnal a Könyvhétről

Onagy Zoltán: Nyakunkon a Könyvhét (2011.06.02 - 2011.06.06), honnan, hogyan informálódsz, szakmabelinek illik, melyik kiadó mit jelentet meg?

Andrassew Iván: *Engem nemigen érdekel, hogy melyik kiadó mit jelentet meg. Figyelek, nézelődöm, hallgatózom, és valahogy mindig megtudom, mi a jó. Persze tudom, melyik kiadók adják ki a legjobb könyveket.*

OZ: Ha kicsit nosztalgikusra veszem, az emlékezet határán a Könyvhét – zsurnaliszta panellal – valóban a Könyv Ünnepe, az olvasó készült rá, fehér inget húzott, úgy indult a Térre, ahol helyileg felverve a helyi könyvesboltok sátrai. Egy időszakban érdemes volt jó viszonyt kialakítani az eladókkal, hogy a kötelező aktuálisokat meg tudja venni az olvasó a pult alól, mint például a Körképet, a Szép verseket, a Rivaldát, ezekből soha nem szállítottak eleget az első menetben. Mostanában valami okból nem érzem a régi áhítatot. Ugyan miért? A Könyvhét nem lehet korfüggő.

AI: *Mert össze vagyunk zavarodva. Szinte az összes szerepünkől kiestünk. Nyilvánvaló, hogy ez egy szomorú ünnep lett, mert tudomásul kell vennünk, hogy nem úgy van, mint régen – igen, sajnós a szocializmusban -, amikor a Könyvhét minden napján táskányi könyvvel mentünk haza, és összeszedtük szinte az egész évre való olvasnivalót. Nem tudom, hogyan csináltuk a mostaninál százszor csekélyebb fizetésünkből. De tény, ma jó, ha három, négy könyvet tudunk megvenni. Ennek nem az az oka, hogy egyre kevesebben érdeklődnek az irodalom iránt, hanem az, hogy egyre kevesebbnek van pénze az ilyen luxusra.*

OZ: Szerinted megmaradt a Könyvhét rangja a két másik könyves akció mellett? Ha három húsvét volna, törhetnének a fejünket, melyik húsvét húsvét, melyik még húsvétabb.

AI: *Nem tudom. Remélem.*

OZ: Kicsi a piac és minden nappal vékonyodik az olvasói réteg. Szerinted a gyors egymásutánban lenyomott Feszt és Könyvhét nem fosztja-e ki egymást, húzza el a vásárlóerőt egymás elől? Vagy éppen ellenkezőleg?

AI: Szerintem már teljesen mindegy. A művelt középréteg emberemlékezet óta nem csúszott ilyen sebességgel lefelé.

OZ: Kitől (kortárstól, magyartól) vársz új munkát, kötetet, mi az, amit feltétlenül megnézel?

AI: Nem tudom. Pár nappal a Könyvhét előtt majd látom a kínálatot, akkor örvendezek.

OZ: Mi az, amit megvásárolsz, már most tudod, hogy biztosan?

AI: Nincs ilyen.

OZ: Mekkora összeget tartalékolsz könyvheti vásárlásra?

AI: Semennyit. Néha annyi pénzem sincs, hogy a gyerekemnek ételt vegyek, vagy magamnak gyógyszert.

OZ: Mi az, amit biztosan megkapsz baráti ajándékként?

AI: Nagyon sokat, de nem annyira baráti ajándékként, hanem azért, mert bloggerként igen jó reklámfelület vagyok (<http://andrasew.blogspot.com/>). Persze, baráti ajándék is jön néha.

OZ: Ki az a fiatal, országosan még nem ismert tehetség, akit szemmel tartasz?

AI: Nem tudok nevet mondani, mert folyamatosan figyelek, tucatnyi író és költőt kellene sorolnom.

OZ: Ha tudsz valamit a könyvheti felhozatalból, szerinted mi lehet a Könyvhét sikerkönyve? Egyáltalán létezik még a fogalom, hogy "sikerkönyv"?

AI: Fogalmam sincs. Ez egy iparág, ahol igen erősen működik a gépezet. Az lesz sikerkönyv, amire a sikercsinálók rámutatnak. De ez így van rendjén. Biztos. Néha persze előfordul, hogy a jó elkezd önálló életet élni.

OZ: Hagyatkozol a kiadói ismertetőkre, recenziókra, kritikára, vagy pedig évek óta jól bevált íróidat vásárolod?

AI: Nem hagyatkozom semmi másra, mint a barátaim véleményére. Mindent elolvasok, de ismerem a sajtó működését. Sajnos.

OZ: Ha érintett vagy az idei Könyvhéten: mivel? Kötettel, író-olvasó találkozók, kiadói beszélgetések moderálásával?

AI: Talán megjelenik a *Vashideg* című kötetem. Novellák.

„Az ünnepi hangulat hibátlanul megmaradt”

Beszélgetés Antall Istvánnal a Könyvhétről

Onagy Zoltán: Nyakunkon a Könyvhét (2011.06.02 - 2011.06.06), honnan, hogyan informálódsz, szakmabelinek illik, melyik kiadó mit jelentet meg?

Antall István: *A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesületétől szinte teljes listát kapunk, mert a Magyar Rádió irodalmi, majd kulturális szerkesztősége egy évtizede legalább kivonul a könyvhétre közvetítő kocsival és felvételeket készít, amiket később használunk, illetve élőben is többször bejelentkezik. Emellett, persze, figyelünk a "személyes kapcsolatra" azokkal a kis kiadókkal, vagy határon túliakkal, akik különböző okokból nem lehetnek a listán. Velük vagy egyeztetünk, vagy a helyszínen rögtönzünk.*

OZ: Ha kicsit nosztalgikusra veszem, az emlékezet határán a Könyvhét – zsurnaliszta panellal – valóban a Könyv Ünnepe, az olvasó készült rá, fehér inget húzott, úgy indult a Térre, ahol helyileg felverve a helyi könyvesboltok sátrai. Egy időszakban érdemes volt jó viszonyt kialakítani az eladókkal, hogy a kötelező aktuálisokat meg tudja venni az olvasó a pult alól, mint például a Körképet, a Szép verseket, a Rivaldát, ezekből soha nem szállítottak eleget az első menetben. Mostanában valami okból nem érzem a régi áhíthatot. Ugyan miért? A Könyvhét nem lehet korfüggő.

AI: *Az ünnepi hangulat nekem hibátlanul megmaradt, mert mi már a sátorveréskor jelentkezünk a helyszínről, a kiadókkal, szerzőkkel alig egy hónappal korábban találkoztunk a Könyvfesztiválon, és a színpadi beszélgetésekkor, vagy a köszalások, riportertermagnós beszélgetések közben nagy ölelkezésekre van alkalom. Rádásul ilyenkor a nyugati magyarok, az*

erdélyiek, a felvidékiek, a kárpátaljaiak, a vajdaságiak is itt vannak, sok helyről több csapatban is. Nekem egyébként legjobban a Püski házaspár hiányzik, mert megrendítő volt az az alázat, ahogy ők a könyvhöz nyúltak.

A fiatalok viszont remekül szervezik magukat határon innen és túlról, nagyon komolyan csapatban, könyvekkel vannak jelen és izgalmasabbnál-izgalmasabb az a hang, amit képviselnek, folyóiratok köré szerveződve és kiadók köré is.

OZ: Szerinted megmaradt a Könyvhét rangja a két másik könyves akció mellett? Ha három húsvét volna, törhetnénk a fejünket, melyik húsvét húsvét, melyik még húsvétabb.

AI: Persze, egészen más. Az, hogy átmegyünk a Dunántúlra, (na jó, Pannóniába) a Millenárisra és zömmel fedett helyen, még jóval hűvösebb körülmények között, viszont nemzetközibb kalandozásokkal, az össze sem hasonlítható az Ünnepi Könyvhéttel, ami ráadásul országos rendezvény, jóllehet lehetne még országosabb is, mert az önkormányzatok elszegényedésével a viszonylag kis városok nem tudnak mindig nagyrendezvényt csinálni. Meg két helyen jelen lenni is nehéz a szerzőknek. Tehát ha a könyvfesztivál a Húsvét, akkor a Könyvhét a Pünkösöd, a Szentlélek meg a ragyogó napsütés, és a kedélyes szabadtéri üldögélés. Utóbbi jobban benne van a városban.

OZ: Kicsi a piac és minden nappal vékonyodik az olvasói réteg. Szerinted a gyors egymásutánban lenyomott Feszt és Könyvhét nem fosztja-e ki egymást, húzza el a vásárlóerőt egymás elől? Vagy éppen ellenkezőleg.

AI: Nem a piac szűkülése, az esetleges válság következményei zavarnak, persze az is. (Így nem mindenki engedheti meg magának a sátorverést.) A dömpingáru zavar, ami a szépirodalom és a szépírók hátán akaszkodik a tájékozatlan vásárló nyakába. A nagy reklámerővel bíró, monopolhelyzetben lévő, három terjesztő (amelyik így kartellezik és diktál), s nem egynek közüle kiadója is van, nemcsak boltja. A tudományos ismeretterjesztésnek álcázott könyvek, a lektűrök, a rossz fordítások, hibás kiadások. Ez zavar inkább, mert ez veszélyesebb.

OZ: Kitől (kortárstól, magyartól) vársz új munkát, kötetet, mi az, amit feltétlenül megnézel?

AI: Tárnok Zoltán novelláskötetének nagyon örülök, szeretem, Vári Fábián László Tábori posta című könyvét a szovjet hadseregben töltött - korántsem önkéntes - éveiről, nagyon várom Ács Margit könyvét, Aczél Géza monumentális verssorozatának harmadik darabját, Móricz Zsigmond unokájának, Blaise Simonnak a képzőművészeti albumát, Borbély Szilárd könyvét, de elfogulatlanul kell ilyenkor vetődni mindenre, ami anyagilag és szellemileg becserkészhető.

OZ: Mi az, amit megvásárolsz, már most tudod, hogy biztosan?

AI: Szakmai ártalom, hogy évek óta nem engedhetem meg magamnak, hogy vegyek könyvet és nem anyagi okokból. Olyan mértékben dől rám szerencsére naponta a magyar könyvkiadás minden terméke, hogy ezt a

munkahelyi ártalmat már nem lehet fokozni. Így is könyvekből vert falak között él a családom.

OZ: Mekkora összeget tartalékolasz könyvheti vásárlásra?

AI: *A könyvheti koccintásokra inkább, s z i g o r ú a n műsorszünetben.*

OZ: Mi az, amit biztosan megkapsz baráti ajándékként?

AI: *Biztos, hogy nagyon sok újdonságot...*

OZ: Ki az a fiatal, országosan még nem ismert tehetség, akit szemmel tartasz?

AI: *Hú, nagyon sokan vannak! Molnár Vilmos prózája, Kürti László versei, Szabó T. Anna, Jász Attila, Király Levente, Dragomán György, és nagyon igazságtalan vagyok, mert még körülbelül ötven nevet kellene felsorolnom.*

OZ: Ha tudsz valamit a könyvheti felhozatalból, szerinted mi lehet a Könyvhét sikerkönyve? Egyáltalán létezik még a fogalom, hogy "sikerkönyv"?

AI: *Na ez az, amivel én egyáltalán nem tudok mit kezdeni. Sikerkönyv? Amit majd hatszáz év múlva előkapnak, hogy nélkülözhetetlen.*

OZ: Hagyatkozol a kiadói ismertetőkre, recenziókra, kritikára, vagy pedig évek óta jól bevált íródat vásárolod?

AI: *Egyik sem. Tökéletesen ösztönlény vagyok.*

OZ: Ha érintett vagy az idei Könyvhéten: mivel? Kötettel, író-olvasó találkozók, kiadói beszélgetések moderálásával?

AI: *Rádiós műsoraink nagy részét a helyszínen készítjük. A Kultúrkör a Kossuth adón esténként, a Határok nélkül hétvégi adása, az Irodalmi Újság, a Társalgó a Bartók adóra, a napközben folyamatos bejelentkezések. Lesz mit csinálni, hiszen az élő adás a berepülő pilóták terhelését jelenti, viszont legalább olyan izgalmas is, mint a vadászpilóták terhelését...*

„Búvópatakként csordogálok benne”

Beszélgetés Darabos Enikővel a Könyvhétről

Onagy Zoltán: Nyakunkon a Könyvhét (2011.06.02 - 2011.06.06), honnan, hogyan informálódsz, szakmabelinek illik, melyik kiadó mit jelentet meg?

Darabos Enikő: *Néha végigfutok a kiadók oldalain, igen. De épp nemrég fordult elő az a morbid dolog, hogy találtam egy kiírt programot, amely egy még meg sem jelent könyv körül forog. Meghirdetik a szakik a kritikai beszélgetést, és még nincs is könyv a piacon. Nézem, te jó ég, ennek az írónak megjelent egy új regénye, és én nem is tudok róla? Hát, nem, nem jelent meg. Előrebeszélgetnek. Előbeszéd. Kritikai előkánon. Eleinte bosszankodtam a jelenségen, aztán roppant viccesnek találtam. Még a kiadó oldalán se nagyon volt*

ott a könyv reklámja. Na, mindegy.

OZ: Ha kicsit nosztalgikusra veszem, az emlékezet határán a Könyvhét – zsurnaliszta panellal – valóban a Könyv Ünnepe, az olvasó készült rá, fehér inget húzott, úgy indult a Térre, ahol helyileg felverve a helyi könyvesboltok sátrai. Egy időszakban érdemes volt jó viszonyt kialakítani az eladókkal, hogy a kötelező aktuálisokat meg tudja venni az olvasó a pult alól, mint például a Körkép, a Szép verseket, a Rivaldát, ezekből soha nem szállítottak eleget az első menetben. Mostanában valami okból nem érzem a régi áhítatot. Ugyan miért? A Könyvhét nem lehet korfüggő.

DE: *Nem tudom, mindenki rosszkedvű. Nyomott. Deprimált. Biztosan azért.*

OZ: Szerinted megmaradt a Könyvhét rangja a két másik könyves akció mellett? Ha három húsvét volna, törhetnénk a fejünket, melyik húsvét húsvét, melyik még húsvétabb.

DE: *L. fent.*

OZ: Kicsi a piac és minden nappal vékonyodik az olvasói réteg. Szerinted a gyors egymásutánban lenyomott Feszt és Könyvhét nem fosztja-e ki egymást, húzza el a vásárlóerőt egymás elől? Vagy éppen ellenkezőleg?

DE: *Dehogy húzza, dehogy fosztja. Nincs is nagyon mit elhúzzon. Nincs vásárlóerő. Kedv is alig. A kiadók kínlódnak, a vásár lóerőben nem mérhető. Kisétálnak, viszik a gyereket, körbejárnak, lapozgatnak. Ezt láttam a Könyvfesztén is. Épp Pesten voltam, benéztem.*

OZ: Kitől (kortárstól, magyartól) vársz új munkát, kötetet, mi az, amit feltétlenül megnézel?

DE: *Rakovszky Zsuzsa új regényét megnézem.*

OZ: Mi az, amit megvásárolsz, már most tudod, hogy biztosan?

DE: *A VS-t, igen. (Vay Sarolta/Sándor - a szerk.)*

OZ: Mekkora összeget tartalékolsz könyvheti vásárlásra?

DE: *Ú, én ennél sokkal hektikusabb vagyok. Kell. Ha érzem, hogy nagyon kell, megveszem. Talán az időzítés, mikorra időzíttem. Rezszi utánra. Vagy havi csekkek előttre.*

OZ: Mi az, amit biztosan megkapsz baráti ajándékként?

DE: *Pf. Semmi. A barátaim is így élnek, rezszi után és csekkek előtt.*

OZ: Ki az a fiatal, országosan még nem ismert tehetség, akit szemmel tartasz?

DE: *Szvoren Edinára kíváncsi leszek.*

OZ: Ha tudsz valamit a könyvheti felhozatalból, szerinted mi lehet a Könyvhét sikerkönyve? Egyáltalán létezik még a fogalom, hogy "sikerkönyv"?

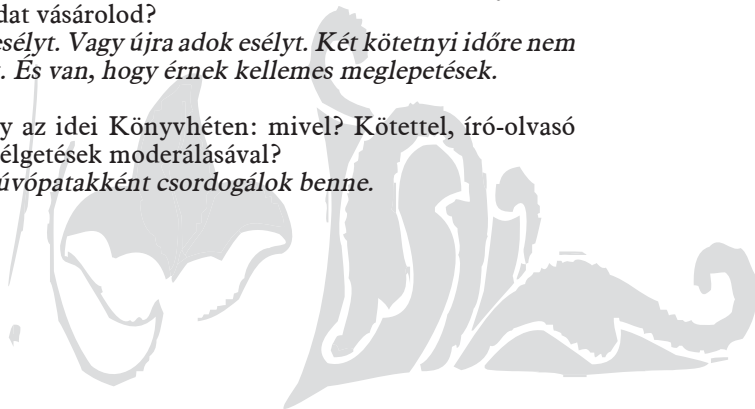
DE: *Nagyon széttartó irányok vannak most a könyvpiacon. Hazudnánk, ha nem vennénk észre. És szerintem minden iránynak kitermelődik a maga kisebb-nagyobb sikerkönyve. Kánonoknak nemigen mondanám ezeket, de talán az irány szó leírja, amire gondolok.*

OZ: Hagyatkozol a kiadói ismertetőkre, recenziókra, kritikára, vagy pedig évek óta jól bevált íródat vásárolod?

DE: *Néha adok egy esélyt. Vagy újra adok esélyt. Két kötetnyi időre nem adtam, aztán újra adok. És van, hogy érnek kellemes meglepetések.*

OZ: Ha érintett vagy az idei Könyvhéten: mivel? Kötetel, író-olvasó találkozók, kiadói beszélgetések moderálásával?

DE: *Nem vagyok. Búvópatakként csordogálok benne.*

A Könyvhét hetven-nyolcvan körrel vezet

Beszélgetés Faludi Ádámmal

Onagy Zoltán: Nyakunkon a Könyvhét (2011.06.02 - 2011.06.06), honnan, hogyan informálódasz, szakmabelinek illik, melyik kiadó mit jelentet meg?

Faludi Ádám: *Megelégszem jórészt azzal, hogy a kiadók általában tudják, mit sikerül kihozniuk, mielőtt a végső határidő letelik, azaz nyitásra. Ezek a tervek előzetesen nyomtatásban, elektronikus változatban fellelhetők, és általában megfelelnek a valóságnak. Könyvesbolt, Internet, mindent megtalálni, és viszonylag ritka, hogy valamilyen ármány folytán egy beharangozott kiadvány elakad a labirintusban. Ma már ez pusztán technikai hiba miatt fordulhat elő. A cenzor nyálával mérgezett nyílveszők nem lőnek ki semmiféle vadat, nyílzáporral legfeljebb a léggömbárusok találkoznak egy ráfizetési nap után, ha rosszat álmodnak.*

OZ: Ha kicsit nosztalgikusra veszem, az emlékezet határán a Könyvhét – zsurnaliszta panellal – valóban a Könyv Ünnepe, az olvasó készült rá, fehér inget húzott, úgy indult a Térre, ahol helyileg felverve a helyi könyvesboltok sátrai. Egy időszakban érdemes volt jó viszonyt kialakítani az eladókkal, hogy a kötelező aktuálisokat meg tudja venni az olvasó a pult alól, mint például a Körképet, a Szép verseket, a Rivaldát, ezekből soha nem szállítottak eleget az első menetben. Mostanában valami okból nem érzem a régi áhítatot. Ugyan miért? A Könyvhét nem lehet korfüggő.

FA: *Talán elérte a Könyvhét saját civilizálódásának azt a fejlettségi fokát, mint a világ, amelyikben sátrat ütött. Nem is talán, hanem bizonyosan. Ugyanúgy képe a korának, mint akkoriban, amikor a Körképet, Szép verseket vadászsákmányként vitted haza, és összekacsintottatok; na, ezt remekül megoldottuk, nem jártak túl az eszünkön, szeretlek Könyvhét, szeretlek Mindenség! Június volt ujjongtunk, és Donászi Magda versének foszlányait sodorta felénk az iskolák irányából valami enyhe fuvalom.*

Azt gondolom, hogy a kínálat nagysága és a rendezvények mennyisége nem olyan léptékű, amellyel a befogadóképesség megbirkózhatna. Egy szupermarket árúkészletét se lennél képes tételesen végigvizsgálni, ha ezt

kapnád büntetésül settenkedésért, vagy épp jutalmat ígérnének érte. Csak céltartozan átfúrod magad tábla iránt a könyvheti élőláncon, amelyik folyton mozgásban van, de mindig veled szemben halad, és kéred a választott könyvet a tábla alatti sátonnál. Ha lehet, nem nagyon nézel körül, mert mindenről képes vagy lemondani, de a szenvedélyeidről nem. A könyv is közéjük tartozik. Jó könyv és jó könyvek mindig vannak. Korfüggő? Lehet, bár a versfoszlányok a levegőben nem változtak, csak nehéz kihallani őket az ipari méretű szórakoztatásból. Nem mintha azt szeretnéd.

OZ: Szerinted megmaradt a Könyvhét rangja a két másik könyves akció mellett? Ha három húsvét volna, törhetnénk a fejünket, melyik húsvét húsvét, melyik még húsvétabb.

FÁ: A Könyvhét hetven-nyolcvan körrel vezet (nem tudom pontosan, mikor rajtoltak a többiek), szemlélhetjük a jelenét és jelentőségét, esetleg helyezését így is, ha rangsorolni vágyunk. De nem vágyunk rangsorolni. Hogy mindegyik első legyen, megoldhatatlan. Hogy mindegyik lelátón lelkesedjünk, lehetetlen. Az eredmény pedig nem egyenlő semmivel. Lődörgünk, nézelődünk, de nagy a valószínűsége annak, hogy a Könyvhétet kötünk ki. Lehet, hogy csak azért, mert arrafelé már régóta ismerjük a járást.

OZ: Kicsi a piac és minden nappal vékonyodik az olvasói réteg. Szerinted a gyors egymásutánban lenyomott Feszt és Könyvhét nem fosztja-e ki egymást, húzza el a vásárlóerőt egymás elől? Vagy éppen ellenkezőleg?

FÁ: Ki ünnepel és mit? Melyik? Miért? Két Húsvét, három Mikulás, négy április, két nap az égre. Úgy érzem, nem erősítik egymást, amit nem is csodálok. Gazdasági oldalát nem tudom megítélni, a hozzá való ismeretek a kisujjamban vannak, és ott el is férnek.

A könyvet olvasni képes és olvasni kívánó emberek száma a gondolkodni képes emberek számával megegyező mértékben csökken. Nem a könyv a hibás, és helyettese, nem hiszem, hogy lesz, bármilyen e-(lektronikus) verzióban számolja is ki magát majd a szép új világ. Csak kiszámolt emberek lesznek, akik nem kívánnak együtt gondolkodni a legjobb elmével, pedig a könyvekben ez az ajánlat lakozik. Majd a médiamogulok megmondják, mit olvassanak könyv helyett. Könyvvel élők mindig lesznek, tehát könyvek is. Most épp ilyen elmefogyatkozásos a helyzet, egyáltalán nincs mit csodálkozni azon, hogy a pénz olvasása messze népszerűbb, hiszen erre buzdít mindaz, ami körülöttünk ajánlgatja magát.

Néha elnézem a sok válság sújtotta, egyszerűsített embert, amint vásárol éjjel, vásárol nappal, könyveket vesz, és tankol. Meg ahogyan az idióta reklámokban hallod: bankol. Hogy van ez?

OZ: Kitől (kortárstól, magyartól) vársz új munkát, kötetet, mi az, amit feltétlenül megnézel?

FÁ: Nincs ilyen. Legyen olyan kedves, aki kedves nekem, hogy lépjen meg valamilyen művel. Elfogadok költeményt, regényt, novellát, elbeszélést. Mellébeszélést nem.

OZ: Mi az, amit megvásárolsz, már most tudod, hogy biztosan?

FÁ: *Válaszom az előbbiből következik. Ha kedvemre való könyvre akadok, aminek csak az ellenkezője kizárt, akkor áldozok rá. Korlátozott számban még kapható vagyok bármire.*

OZ: *Mekkora összeget tartalékolsz könyvheti vásárlásra?*

FÁ: *Tartalék? Csak lelki tartalékaim vannak, egyébhez nem volt szerencsém, nyilván a nem megfelelő diplomáknak köszönhetően. Ezek a lelki tartalékok olyasmikből képződnek – a könyveknél maradvány –, mint például Hajnóczy Péter A hangya és a tücsök című meséjének záró mondata. Idézzem?*

OZ: *Mi az, amit biztosan megkapsz baráti ajándékként?*

FÁ: *Akikkel kapcsolatomban van, megjelenik kötetük, küldenek, adnak belőle. Nem tudom, idén ez miképpen alakul, nincsenek ismereteim az előkészületekről. Más módon és indokkal, konkrétan a Könyvhét okán ritkán kapok ajándékba könyvet, bár előfordul.*

OZ: *Ki az a fiatal, országosan még nem ismert tehetség, akit szemmel tartasz?*

FÁ: *Jelenleg nincs ilyen, de nem azért, mert nincs. Én nem tudok róla, nem vagyok naprakész, amióta a szerkesztői-szervezői dolgaimnak búcsút intettem. Olvasok, tájékozódok olyan mértékben, amelyet elegendőnek tartok. És persze örülök, ha felbukkan valaki és vele valami új. Felnézek a derült égre és várom a villámcsapást.*

OZ: *Ha tudsz valamit a könyvheti felhozatalból, szerinted mi lehet a Könyvhét sikerkönyve? Egyáltalán létezik még a fogalom, hogy „sikerkönyv“?*

FÁ: *Sikerkönyv létezhet, de hogy valódi vagy manipulált ez a siker, nem mindig lehet a helyszínen és helyi idő szerint eldönteni. Bár az árulkodó jegyek eltagadhatatlanok. A Száz év magány sikerkönyv volt. Ezt azonnal érezhetted, amikor annak idején megvásároltad. Értékéből semmit nem veszített mindmáig. Amiből nagyon sok példány elfogy, aztán vége, az ilyen nevezhetjük instant sikerkönyvnek. Effajta habosított szöveggyűjtemény mindig lesz, amíg a király új ruháját megcsodálni tömegek gyűlnek össze ámuldozni.*

OZ: *Hagyatkozol a kiadói ismertetőkre, recenziókra, kritikára, vagy pedig évek óta jól bevált íróidat vásárolod?*

FÁ: *A kiadói ismertetőik segítenek, csak le kell vonnod belőlük a saját portéka dicséretét, hogy nagyjából sejteni lehessen, mire számíthatsz. Ezzel nem sok újat mondtam, csak jelezni kívántam, hogy élek velük. Az egyéb írományokat, recenziókat is átfutom olykor, nem egyszer azért, hogy a sejtésem megerősítést kapjon. Na, ebből biztosan nem kérek.*

OZ: *Ha érintett vagy az ideji Könyvhéten: mivel? Kötettel, író-olvasó találkozók, kiadói beszélgetések moderálásával?*

FÁ: *A tavalyi Könyvhétre jelent meg könyvem, az ideit kihagyom. Kézirataim vannak, kényszereim nincsenek, az idővel is jól állok. Eljöttek újra a hatvanas évek (nekem), és ha Charles Bukowskinak hisz az ember, és miért ne tenné, akkor csellenghet még eleget. "Ne törődj vele, ki mit beszél, az élet hatvanöt éves korban kezdődik." De tegyük hozzá, hogy a megelőző kezdetek sem voltak akármilyenek.*

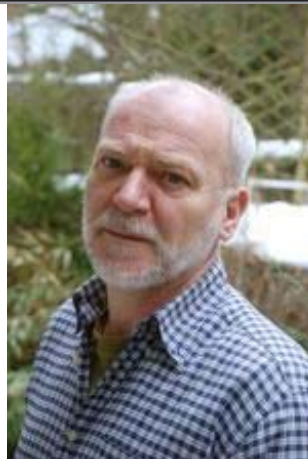
„Az antológiákat régen nem keresem”

Beszélgetés Géczi Jánossal a Könyvhétről

Onagy Zoltán: Nyakunkon a Könyvhét (2011.06.02 - 2011.06.06), honnan, hogyan informálódsz, szakmabelinek illik, melyik kiadó mit jelentet meg?

Géczi János: *Az engem érdeklő szerzők készülő kiadványairól, legyenek irodalmiak vagy szaktudományosak, többnyire akkor értesülök, amikor kiadóhoz kerül, úgyhogy nem a megjelentetésük, hanem a megjelenésük érdekel. Szeretem a könyvként funkcionáló kiadványt, utálok azt, ha nem könyvműként lát napvilágot. Amit minden héten megnézek, az amúgy az ÉS listája, ha nem is jelenik meg benne minden, de alapvető tájékozódásra alkalmas. Aztán a könyvboltokban is fel-felszedek egy-két nyomtatványt, prospektust, de azokat kevésbé tudom használni.*

OZ: Ha kicsit nosztalgikusra veszem, az emlékezet határán a Könyvhét – zsurnaliszta panellal – valóban a Könyv Ünnepe, az olvasó készült rá, fehér inget húzott, úgy indult a Térre, ahol helyileg felferve a helyi könyvesboltok sátrai. Egy időszakban érdemes volt jó viszonyt kialakítani az eladókkal, hogy a kötelező aktuálisokat meg tudja venni az olvasó a pult alól, mint például a Körképet, a Szép verseket, a Rivaldát, ezekből soha nem szállítottak eleget az első menetben. Mostanában valami okból nem érzem a régi áhítatot. Ugyan miért? A Könyvhét nem lehet korfüggő.

GJ: *A Könyvhéten, tapasztalatom szerint, a kiadók nem csupán az új művekkel jelentkeznek, hanem szétömlesztik mindazt, amit a könyves boltokba már rég eljuttattak, vagy azt éppenséggel elfeledtek, esetleg nem nyílt lehetőségük az országos terjesztésre. Arra legalább alkalmas ez alkalom, hogy a forgalomba nem került művek között is turkáljak. Az antológiákat azonban régen nem keresem: kevés az, amely tisztán irodalmi szempontok szerint szerveződik. Az antológiák kínálatánál újabban jobban érdekelnek a folyóiratok.*

OZ: Szerinted megmaradt a Könyvhét rangja a két másik könyves akció mellett? Ha három húsvét volna, törhetnénk a fejünket, melyik húsvét húsvét, melyik még húsvétabb.

FJ: *A Könyvhét – az utóbbi években – mintha elszürkült volna. Vidéken véggépp – ott a legtöbb, Budapesten önmagát megmutatni akaró kiadó jelen*

sincs. Üzletileg nem tudom megítélni ezt a vállalkozást, az olvasók pénztárcájába nem látok.

OZ: Kicsi a piac és minden nappal vékonyodik az olvasói réteg. Szerinted a gyors egymásutánban lenyomott Feszt és Könyvhét nem fosztja-e ki egymást, húzza el a vásárlóerőt egymás elől? Vagy éppen ellenkezőleg?

GJ: *Mivel nem ezeket az alkalmakat használom a könyvvásárlásra, nem is beszélhetek arról, melyiket használom inkább. Olvasókkal sem ilyenkor találkozom, talán csak a vidéki pályatársakkal, elmaradt barátokkal.*

OZ: Kitől (kortárstól, magyartól) vársz új munkát, kötetet, mi az, amit feltétlenül megnézel?

GJ: *A Magvetős, a Palatinusos, a Kalligramos és a Gondolatos szerzőkre ránézek. Várom a Sziveri János-összest (nem fog megjelenni).*

OZ: Mi az, amit megvásárolsz, már most tudod, hogy biztosan?

GJ: *Lévén egyetemi oktató, kevés pénz lesz a zsebemben. Ez maximum kettő könyv – és a szakmai érdeklődésem szerinti. Forráskiadványokat fogok keresni, lehetőleg arabokat. A pályatársaktól többnyire hozzájutok a műveikhez, némelykor a kiadók is elküldenek ezt-azt.*

OZ: Mekkora összeget tartalékolsz könyvheti vásárlásra?

GJ: *10.000 Ft*

OZ: Mi az, amit biztosan megkapsz baráti ajándékként?

GJ: *Amit nagyon várok: A bolygó fénye címmel jelenik meg, s Hunyady Sándor arcképe lesz. Alexander Brodytól.*

OZ: Ki az a fiatal, országosan még nem ismert tehetség, akit szemmel tartasz?

GJ: *Rosmer János. Szvoren Edina. Halmosi Sándor. Bár őket, remélem, már sokan olvashatják. A pécsi Kupás Pétert kevesen ismerhetik, ő az, akinek a versei manapság felkeltették az érdeklődésemet.*

OZ: Ha tudsz valamit a könyvheti felhozatalból, szerinted mi lehet a Könyvhét sikerkönyve? Egyáltalán létezik még a fogalom, hogy "sikerkönyv"?

GJ: *Nem létezik. A sokféle társaságnak saját listái, saját sikerei vannak. Csányi Vilmos Kisfiam, Ikarosz-a (Könyvfesztiválos kiadvány volt) a leginkább népszerű regény, és talán Grecsóé is az lesz. Olvastam mindkettőt, méltán figyelnek rájuk.*

OZ: Hagyatkozol a kiadói ismertetőkre, recenziókra, kritikára, vagy pedig évek óta jól bevált íródat vásárolod?

GJ: *Kizárólag a folyóiratokban megjelent kritikákra figyelek – s azok mentén visszakeresem a figyelmemet elkerült alkotókat, műveket.*

OZ: Ha érintett vagy az idei Könyvhéten: mivel? Kötetel, író-olvasó találkozók, kiadói beszélgetések moderálásával?

GJ: *A Könyvfesztiválra jelent meg a Kalligramnál a Viotti négy vagy öt élete című regényem, azzal leszek kinn a Vörösmarty téren. És persze Veszprémben is.*

„Szonzorokat keresek”

Beszélgetés Hargitai Ildikóval a Könyvhétről

Onagy Zoltán: Nyakunkon a Könyvhét (2011.06.02 - 2011.06.06), honnan, hogyan informálódsz szakmabelinek illik, melyik kiadó mit jelentet meg?

Hargitai Ildikó: *Egész évben odafigyelek az írókkal, könyvekkel kapcsolatos dolgokra. Sokat, és sokfélét olvasok. Olyan ez nálam, mint az éhség. Minden érdekel, ami jó!*

OZ: Ha kicsit nosztalgikusra veszem, az emlékezet határán a Könyvhét – zsurnaliszta panellal – valóban a Könyv Ünnepe, az olvasó készült rá, fehér inget húzott, úgy indult a Térre, ahol helyileg felverve a helyi könyvesboltok sátrai. Egy időszakban érdemes volt jó viszonyt kialakítani az eladókkal, hogy a kötelező aktuálisokat meg tudja venni az olvasó a pult alól, mint például a Körképet, a Szép verseket, a Rivaldát, ezekből soha nem szállítottak eleget az első menetben. Mostanában valami okból nem érzem a régi áhítatot. Ugyan miért? A Könyvhét nem lehet korfüggő.

HI: *Azért látni egy ünneplős réteget, talán a régiak leszármazottai, kicsit népies, kicsit magyaros ruhákban, gyerekekkel, de ez valóban nem az már, amire Te gondolsz. Őket talán a megmaradás divatja mozgatja, meg az ellenállásé, vagy csak visszavágynak. De tudod, akkoriban az én városomban csak egy könyvesbolt volt, és egy hivatalban döntötték el, ki adható ki. A Könyvhét nem, de az áhítat tényleg korfüggő lehet.*

OZ: Szerinted megmaradt a Könyvhét rangja a két másik könyves akció mellett? Ha három húsvét volna, törhetnénk a fejünket, melyik húsvét húsvét, melyik még húsvétabb.

HI: *Az első amerikai gyorsétterem után megnyitották a másodikat is, éppen szembe vele, az út túloldalán. Az első naptól ugyanakkora forgalmat csinált. Nekem mégis a Könyvhét a könyvhét. Szép az idő, közel a Duna, kint vagyunk a téren, és nincs belépődíj.*

OZ: Kicsi a piac és minden nappal vékonyodik az olvasói réteg. Szerinted a gyors egymásutánban lenyomott Feszt és Könyvhét nem fosztja-e ki egymást, húzza el a vásárlóerőt egymás elől? Vagy éppen ellenkezőleg?

HI: Fogalmam sincs, honnan van az embereknek pénze. Én a Könyvhéten is csak két, három könyvet veszek, a többi szépen beosztom, mikor, hol. Vagy csereberélek a sajátommal, és még a könyvtár is ott van. A Könyvhét nekem sokkal inkább szól a találkozásokról, mint az üzletről. Persze, ha kiadó lennék, tépném a hajam, de azért nem nagyon.

OZ: Kitől (kortárstól, magyartól) vársz új munkát, kötetet, mi az, amit feltétlenül megnézel?

HI: Lackfi János két új könyvét biztos megkeresem, és van egy átlapozós listám is, de azt nem másolom ide.

OZ: Mi az, amit megvásárolsz, már most tudod, hogy biztosan?

HI: Víg Balázs, Három bajusz gazdát keres, mert mesékkel foglalkozom magam is, és ez érdekesnek tűnik, meg Greccsó Krisztiántól a Mellettem elférsz címűt, és egy nem magyart is, Mircea Cartarescu, Sárkányok enciklopédiáját.

OZ: Mekkora összeget tartalékolsz könyvheti vásárlásra?

HI: Ebbe nem merek belegondolni, kimondani, leírni meg még úgy sem! Szponzorokat keresek!

OZ: Mi az, amit biztosan megkapsz baráti ajándékként?

HI: Vannak barátaim, és cserekönyveim is, de már óvatos vagyok. Tavaly például nagyon szerettem volna megszerezni egy magyar színházi íróról szóló könyvet, de már az összes pénzem elfogyott, így cserélni akartam, az író várakoztatott vagy egy fél órát, aztán felállt, és szó nélkül elment.

OZ: Ki az a fiatal, országosan még nem ismert tehetség, akit szemmel tartasz?

HI: Ki a fiatal? Mi az országosan ismertség? Mi a tehetség? Vannak jó versek, vannak jó gondolatok, egy-egy remek tárca, nem tudom. Lehet, hogy túl szigorú vagyok. Vagy ez összefügg az első kérdésedben felvetettekkel, és nincsenek igazán nagyok? Esetleg nem látszanak ki a Librialexandrapiála kínálatából?

OZ: Ha tudsz valamit a könyvheti felhozatalból, szerinted mi lehet a Könyvhét sikerkönyve? Egyáltalán létezik még a fogalom, hogy "sikerkönyv"?

HI: Nem szeretem ezt a szót, hogy siker, és azt sem, amit ma jelent. Én a sikerkönyvekben csalódnai szoktam. Ha nem, akkor áldom a szerencsém.

OZ: Hagyatkozol a kiadói ismertetőkre, recenziókra, kritikára, vagy pedig évek óta jól bevált íróidat vásárolod?

HI: Egy jó recenziótól fel tudok lelkesedni, kritikát olvasni kifejezetten szeretek, de vásárolni a beleolvasós módszerrel szoktam.

OZ: Ha érintett vagy az idei Könyvhéten: mivel? Kötetel, író-olvasó találkozók, kiadói beszélgetések moderálásával?

HI: Likból lött leány című csintalan mesekönyvem jelenik meg felnőtt olvasók számára. Beszélgetést is ígértek hozzá.

„Teljesen érintetlen vagyok”

Beszélgetés Kiss Judit Ágnessel a Könyvhétről

Onagy Zoltán: Nyakunkon a Könyvhét (2011.06.02 - 2011.06.06), honnan, hogyan informálódasz, szakmabelinek illik, melyik kiadó mit jelentet meg?

Kiss Judit Ágnes: *Nehézkesen, lassan, mert mint mindenről, erről is folyton elfelejtkezem, de az internet a legkényvemesebb.*

OZ: Ha kicsit nosztalgikusra vezsem, az emlékezet határán a Könyvhét – zsurnaliszta panellal – valóban a Könyv Ünnepe, az olvasó készült rá, fehér inget húzott, úgy indult a Térre, ahol helyileg felferve a helyi könyvesboltok sátrai. Egy időszakban érdemes volt jó viszonyt kialakítani az eladókkal, hogy a kötelező aktuálisakat meg tudja venni az olvasó a pult alól, mint például a Körképet, a Szép verseket, a Rivaldát, ezekből soha nem szállítottak eleget az első menetben. Mostanában valami okból nem érzem a régi áhíthatot. Ugyan miért? A Könyvhét nem lehet korfüggő.

KJÁ: *Bele se merek gondolni, hogy miért nem. Még a végén egyszer visszasírjuk Aczél elvtárs korát?*

OZ: Szerinted megmaradt a Könyvhét rangja a két másik könyves akció mellett? Ha három húsvét volna, törhetnénk a fejünket, melyik húsvét húsvét, melyik még húsvétabb.

KJÁ: *Az étkezésnél azt mondják, többször kevesebbet. Lehet, hogy ez a könyvekre is igaz. Talán még egy őszi könyvbörze kéne a lehulló levelek jegyében kifejezetten hangos- fapados- és e-könyveknek, akkor volna teljes a paletta.*

OZ: Kicsi a piac és minden nappal vékonyodik az olvasói réteg. Szerinted a gyors egymásutánban lenyomott Feszt és Könyvhét nem fosztja-e ki egymást, húzza el a vásárlóerőt egymás elől? Vagy éppen ellenkezőleg?

KJÁ: *A legdühítőbb, amikor egy fesztivál van, és pont akkor nincs pénz. Talán így több az esély.*

OZ: Kitől (kortárustól, magyartól) vársz új munkát, kötetet, mi az, amit feltétlenül megnézel?

KJÁ: *Olyan kiadótól, ahonnan van esély kunyerálni, kölcsönkérni, satöbbi.*

OZ: Mi az, amit megvásárolsz, már most tudod, hogy biztosan?

KJÁ: *Tej, a reggeli kávéhoz. Ha véletlen kiderül az adóbevalláskor, hogy túlfizettem, akkor ad hoc jelleggel tombolok.*

OZ: Mekkora összeget tartalékolsz könyvheti vásárlásra?

KJÁ: *Nem értem az állítmányt.*

OZ: Mi az, amit biztosan megkapsz baráti ajándékként?

KJÁ: *Apukám a nagy könyvvadász, ha kérnék valamit, tőle biztos megkapnám, de még jobban szeretem a szerzőtől kapott, dedikált példányokat.*

OZ: Ki az a fiatal, országosan még nem ismert tehetség, akit szemmel tartasz?

KJÁ: *Természetesen lírikusok, Ughy Szabina kötetét várom, Székely Szabolcstól szeretnék valami frisset.*

OZ: Ha tudsz valamit a könyvheti felhozatalból, szerinted mi lehet a Könyvhét sikerkönyve? Egyáltalán létezik még a fogalom, hogy "sikerkönyv"?

KJÁ: *Előbb definiálni kéne a fogalmat. Stephanie Meyerhez képest, például?*

OZ: Hagyatkozol a kiadói ismertetőkre, recenziókra, kritikára, vagy pedig évek óta jól bevált íróidat vásárolod?

KJÁ: *Utoljára három éve vásároltam könyvhéten.*

OZ: Ha érintett vagy az idei Könyvhéten: mivel? Kötetel, író-olyasó találkozók, kiadói beszélgetések moderálásával?

KJÁ: *Teljesen érintetlen vagyok, talán nem is leszek a Könyvhét közelében, de ha igen, egy-egy beszélgetésen hallgatóként fogok részt venni.*

„Magyar kortársakat vásárolok”

Beszélgetés Jász Attilával a Könyvhétről

Onagy Zoltán: Nyakunkon a Könyvhét (2011.06.02 - 2011.06.06), honnan, hogyan informálódsz, szakmabelinek illik, melyik kiadó mit jelentet meg?

Jász Attila: Régen, talán még tavaly is, csak egyre később megjelenve, volt egy lista, amit vagy elküldtek a szerkesztőségeknek, vagy a neten lehetett megtalálni. Idén nem tudok ilyenről, még nem láttam. Szállodgáló hírek vannak, félinformációk és félpletykák, kinek várható könyve. És külön-külön kell levadászni a kiadók kínálatát.

OZ: Ha kicsit nosztalgikusra veszem, az emlékezet határán a Könyvhét – zsurnaliszta panellal – valóban a Könyv Ünnepe, az olvasó készült rá, fehér inget húzott, úgy indult a Térre, ahol helyileg felferve a helyi könyvesboltok sátrai. Egy időszakban érdemes volt jó viszonyt kialakítani az eladókkal, hogy a kötelező aktuálisokat meg tudja venni az olvasó a pult alól, mint például a Körképet, a Szép verseket, a Rivaldát, ezekből soha nem szállítottak eleget az első menetben. Mostanában valami okból nem érzem a régi áhítatot. Ugyan miért? A Könyvhét nem lehet korfüggő.

JA: A Könyvhét egyre inkább kisbetűs ünnep lesz, bár számomra mindig ünnep marad, bármilyen bosszantó is, hogy csak évi egy hét figyelem jut a világ részéről reflektáltan a könyvekre. Az az egy hét is jellemző módon, magyaros túlzással egy hét, valójában egyetlen hétvége. De bármennyire nyomasszon is a tömeg médiasztárok és politikusok könyves standjainál, a barátaid kijönnek dedikáltatni, valaki mégis legyen a te asztalodnál is. És egy csomó jó emberrel, szakmabelivel is össze lehet futni, és meginni a közelben egy sört, vagy csak könyvet cserélni futólag.

OZ: Szerinted megmaradt a Könyvhét rangja a két másik könyves akció mellett? Ha három húsvét volna, törhetnénk a fejünket, melyik húsvét húsvét, melyik még húsvétabb.

JA: Számomra a Könyvhét jelentősége megmarad, talán, ha majd könyvek sem jelennek meg, akkor is. Az ember fölmeleg vidékről könnyű, nyári ingben, legalább egy délutánra, beleszimatol a könyvszagú levegőbe,

megnézegeti a kínálatot, megkapja ajándékba, amit nem venne meg, és megveszi, amit nem kap meg. Talál olyat, amire nem is számított, és nem találja meg, amit keres.

OZ: Kicsi a piac és minden nappal vékonyodik az olvasói réteg. Szerinted a gyors egymásutánban lenyomott Feszt és Könyvhét nem fosztja-e ki egymást, húzza el a vásárlóerőt egymás elől? Vagy éppen ellenkezőleg?

JA: *Tény, hogy alternatív műfaj lett az olvasás, de azért akadnak olvasók, sőt könyvvásárlók is. Nem a megszokott, elvárt mennyiségben, de ezt is tudomásul kell venni. El kell csábítani őket, vagyis vissza. Az olvasásához. És ezért nem baj, ha több alkalom is kínálkozik a visszahódításukra. A Könyvfesztivál más jellegű kicsit, olyan nyugatias, és nekem a Könyvhétben valami nagyon magyar. Jó értelemben.*

OZ: Kitől (kortárstól, magyartól) vársz új munkát, kötetet, mi az, amit feltétlenül megnézel?

JA: *Néhány kortárs magyar szerzőtől tudom, hogy ha minden jól megy, lesz könyvük. Azokat várom. De tágabb merítésben tudatlan vagyok, egyelőre.*

OZ: Mi az, amit megvásárolsz, már most tudod, hogy biztosan?

JA: *Elsősorban magyar kortársakat vásárolok, kíváncsiságból és támogatva is őket, kiadójukat, de leginkább olyan könyveket, amikről tudom, hogy a könyvtár nem biztos, hogy megvásárolja. Amit egyszer kívánok elolvasni, azt általában kivárom a könyvtárban, hisz a lakásban már amúgy sincs nyugodt hely a könyveknek.*

OZ: Mekkora összeget tartalékolsz könyvheti vásárlásra?

JA: *Ez a honoráriumoktól függ, ugyanis ez extra kiadás, erre családi keretből nem futja. De tartalékok általában, és igyekszem csak a nagyon-muszáj-könyvekre koncentrálni. Sajnos mindig akadnak ilyenek. (Ezek nem feltétlenül magyarok vagy kortársak, bejáratott örületek.)*

OZ: Mi az, amit biztosan megkapsz baráti ajándékként?

JA: *Még nem tudom, attól függ, kivel futok éppen össze, így a postaköltséget megspóroljuk egymásnak.*

OZ: Ki az a fiatal, országosan még nem ismert tehetség, akit szemmel tartasz?

JA: *Rengeteg fiatal van, aki jó, megbízhatóan izgalmas. Szerkesztőként is nagyon figyelek rájuk, meg szerzőként is. Friss energiákat, ösztönzést jelentenek. Esetleges lenne neveket mondanom. Elég megnézni a lapszámainkat, azokban bőven találni ilyen neveket.*

OZ: Ha tudsz valamit a könyvheti felhozatalból, szerinted mi lehet a Könyvhét sikerkönyve? Egyáltalán létezik még a fogalom, hogy "sikerkönyv"?

JA: Azt kell tisztáznunk, milyen értelemben sikerkönyv. Szakmai szempontból, számunkra, vagy kereskedelmi szempontból, ami, ugye, nem ugyanaz. (Vidéki indiánként nem tudok semelyikről...)

OZ: Hagyatkozol a kiadói ismertetőkre, recenziókra, kritikára, vagy pedig évek óta jól bevált íródat vásárolod?

JA: Mindkét módszert gyakorlom. Igyekszem fedésbe hozni az infókat, és az alapján keresem a muszáj-könyveket.

OZ: Ha érintett vagy az idei Könyvhéten: mivel? Kötettel, író-olvasó találkozók, kiadói beszélgetések moderálásával?

JA: Ha minden jól megy, és eddig úgy látszik, lesz könyvheti könyvem, legalábbis rajtam már nem fog múlni. Verseskönyv Nádor Tibor illusztrációival, Sellyei Tamás Ottó kivitelezésében és a Napkútnál jelenik meg: isten bőre címmel.

Mostanában gyermekkönyvet

Beszélgetés Láng Eszterrel a Könyvhétről

Onagy Zoltán: Nyakunkon a Könyvhét (2011.06.02 - 2011.06.06), honnan, hogyan informálódsz, szakmabelinek illik, melyik kiadó mit jelentet meg?

Láng Eszter: *Általában a netről, hiszen a fél életemet ott töltöm.*

OZ: Ha kicsit nosztalgikusra veszem, az emlékezet határán a Könyvhét – zsurnaliszta panellal – valóban a Könyv Ünnepe, az olvasó készült rá, fehér inget húzott, úgy indult a Térre, ahol helyileg felvesze a helyi könyvesboltok sátrai. Egy időszakban érdemes volt jó viszonyt kialakítani az eladókkal, hogy a kötelező aktuálisokat meg tudja venni az olvasó a pult alól, mint például a Körkép, a Szép verseket, a Rivaldát, ezekből soha nem szállítottak eleget az első menetben. Mostanában valami okból nem érzem a régi áhítatot. Ugyan miért? A Könyvhét nem lehet korfüggő.

LE: *Talán még mindig megvan az áhítat, csak az is átalakult, mint minden. És kevésbé szokás kimutatni.*

OZ: Szerinted megmaradt a Könyvhét rangja a két másik könyves akció mellett? Ha három húsvét volna, törhetnénk a fejünket, melyik húsvét húsvét, melyik még húsvétabb.

LE: *Valóban, a Könyvhétet megelőzik a fesztiválok, hozzászokunk az ünnephez. Ez talán meg is osztja a közönséget, magam sem jutok el mindenhová, de örülök, hogy vannak ilyen rendezvények.*

OZ: Kicsi a piac és minden nappal vékonyodik az olvasói réteg. Szerinted a gyors egymásutánban lenyomott Feszt és Könyvhét nem fosztja-e ki egymást, húzza el a vásárlóerőt egymás elől? Vagy éppen ellenkezőleg?

LE: *Kell talán, ebben a rohanó világban, hogy ily módon is felhívják a figyelmet a könyvre. Marketing szempontjából különösen, hiszen a kiadónak érdeke, hogy a befektetés megtérüljön, az írónak meg, hogy olvassák. Ma sokkal több kiadó van, és könyv is rengeteg jelenik meg, jók és vacakok, mindenki el akarja adni a portékáját, ráadásul az olvasók nagy része vékonypénzű.*

OZ: Kitől (kortárstól, magyartól) vársz új munkát, kötetet, mi az, amit feltétlenül megnézel?

LE: *Géczi Jánostól várok, ő teljes gőzzel dolgozik, jó passzban van, szeretem az intellektuális, titkokkal és kulturális, antropológiai,*

természetismerettel teli szövegeit, jól bele tudok veszni. De más is érdekel, (amit most írok, biztosan ki fogod húzni L) (megtörtént – a szerk.). Az IJ-re egyébként is odafigyelek, elég széles spektrumban lehet tájékozódni a honlapján, rendszeresen olvasom, ahogy a Spanyolnáthát is. Ez utóbbi sok fiatal is maga köré gyűjt, főleg innen ismerem őket.

OZ: Mi az, amit megvásárolsz, már most tudod, hogy biztosan?

LE: *Mostanában inkább gyermekkönyveket vásárolok, olyanokat, amelyek kicsit "saint-exupérysek": a gyermek szeretni fogja, s felnőttkorig kitart, mindig újabb rétegeit lehet felfedezni. A tavalyiak közül ilyennek tartottam a kolozsvári Demény Péter könyvét és a New Yorkban élő Dezső Andrea Mamuskáját. Hogy idén mit veszek meg biztosan? Ezt előre soha nem tudom. Nekem kell, hogy kézbe vegyem a könyvet, kell a tapintása, a külalakja, a szaga, és az, hogy belelapozhassak, beleolvashassak. Csak ezután döntök véglegesen.*

OZ: Mekkora összeget tartalékolsz könyvheti vásárlásra?

LE: *Nincs külön pénzem erre. Általában pénz nélkül indulok ilyen helyekre, épp azért, hogy jól meg tudjam gondolni, mit veszek meg. Aztán, ha tényleg megrágtam, eldöntöttem, visszamegyek pénzzel a zsebemben. Főleg ajándékozásra vásárolok, nálam már kifolyik a könyv a lakásból.*

OZ: Mi az, amit biztosan megkapsz baráti ajándékként?

LE: *Az Irodalmi Jelen könyveit biztosan, de az előbb említett Géczitől is, és Szkárosi Endrétől is kapok könyvet. Berka Attilától, Székelyhidi Zsolttól, Vass Tibortól, Szombathy Bálinttól, Szügyi Zoltántól, talán Zalán Tibortól is érkezik egy s más.*

OZ: Ki az a fiatal, országosan még nem ismert tehetség, akit szemmel tartasz?

LE: *A szegedi Bene Zoltán, Vajdaságból pedig Danyi Zoltán és Szögi Csaba. De olvasok másokat is, sok fiatal tehetség van.*

OZ: Ha tudsz valamit a könyvheti felhozatalból, szerinted mi lehet a Könyvhét sikerkönyve? Egyáltalán létezik még a fogalom, hogy "sikerkönyv"?

LE: *Nem tudom, mi az a sikerkönyv. Valószínűleg nem mindig azonos a jó könyvvel. Talán egy Esterházy, vagy Márai, ők nagyon benne vannak a köztudatban.*

OZ: Hagyatkozol a kiadói ismertetőkre, recenziókra, kritikára, vagy pedig évek óta jól bevált íródat vásárolod?

LE: *Esetlegesen vásárolok, főleg ajándékba. De a recenziók erősen befolyásolnak, ráirányítják a figyelmemet egy-egy műre, szerzőre.*

OZ: Ha érintett vagy az idei Könyvhéten: mivel? Kötettel, író-olvasó találkozók, kiadói beszélgetések moderálásával?

LE: *"Érintett" vagyok, némileg. Az Irodalmi Jelen pályázatára írtam hat egyperces novellát, ezek bekerültek a válogatott kötetbe, tudomásom szerint most jelenik meg.*

„Nincs igazi szellemi mozgás”

Beszélgetés Pécsi Györgyvel a Könyvhétről

Onagy Zoltán: Nyakunkon a Könyvhét (2011.06.02 - 2011.06.06), honnan, hogyan informálódsz, szakmabelinek illik, melyik kiadó mit jelentet meg?

Pécsi Györgyi: *Húszéves könyves jelenlét után megtalálják az embert a hírek, könyvek. Sok kiadó munkatársával nagyon jó a kapcsolatam, hál' isten az Új Könyvpiac szerzői is nagyon tájékozottak, és nagyon jó a minőségérzékük. És persze, sok íróval, irodalmárral, szerkesztővel találkozok, váltok szót nap mint nap. És hát az ember figyel...*

OZ: Ha kicsit nosztalgikusra veszem, az emlékezet határán a Könyvhét – zsurnaliszta panellal – valóban a Könyv Ünnepe, az olvasó készült rá, fehér inget húzott, úgy indult a Térre, ahol helyileg felferve a helyi könyvesboltok sátrai. Egy időszakban érdemes volt jó viszonyt kialakítani az eladókkal, hogy a kötelező aktuálisokat meg tudja venni az olvasó a pult alól, mint például a Körképet, a Szép verseket, a Rivaldát, ezekből soha nem szállítottak eleget az első menetben. Mostanában valami okból nem érzem a régi áhítatot. Ugyan miért? A Könyvhét nem lehet korfüggő.

PGy: *Közhelyesnek látszik a válaszom: mindenből sok van, antológiából, könyvből, szövegből, információból... csak életkedvből nincs, meg pénzből nincs. Meg – ez az én mániám – nincs igazi szellemi mozgás, nem csak itt, Európában sincs, meg a világon sincs.*

OZ: Szerinted megmaradt a Könyvhét rangja a két másik könyves akció mellett? Ha három húsvét volna, törhetnék a fejünket, melyik húsvét húsvét, melyik még húsvétabb.

PGy: *Megmarad, a Könyvhét rangját nem törte meg a Fesztivál sem. Szerintem még inkább megmaradna, ha a Könyvhét tényleg csak a kortárs magyar szerzők „vására” lenne – és csak az ő könyveik lennének kint ebben a 4-5 napban a Vörösmarty téren, meg mindenütt az országban. Most, sajnos, a demokrácia jegyében, gyakorlatilag mindenféle portéka kínálva van.*

OZ: Kicsi a piac és minden nappal vékonyodik az olvasói réteg. Szerinted a gyors egymásutánban lenyomott Feszt és Könyvhét nem fosztja-e ki egymást, húzza el a vásárlóerőt egymás elől? Vagy éppen ellenkezőleg?

PGy: *A Márai-program szerint a Fesztivál meg a Könyvhét közötti időben kellene, hogy legyen a Magyar Könyvek Tavasza, amikor sokféle rendezvény meg erős teljes médiatámogatás népszerűsítene a magyar szerzők könyveit. Erős teljes, koncentrált reklámkampány nélkül viszont elsikkadhat a Fesztivál is, meg a Könyvhét is. Remélem, jövőre már „beindul“.*

OZ: Kitől (kortárstól, magyartól) vársz új munkát, kötetet, mi az, amit feltétlenül megnézel?

PGy: *Azokat a könyveket, amiket baráti ajándékként megkapok, feltétlenül elolvasom. És persze, sok könyv érdekel még, csak néhányat mondok: El Kazovszkij versek (Magvető), Gion Nándor elbeszélések (Noran), Jenei Gyula verseskötete (FISZ); Nádas Péter esszékötete (Jelenkor); Sümegi György: Tóth Menyhért (L'Harmattan); Király Levente prózakötete (L'Harmattan); Marnó János esszéi (Palatinus); Balogh F. András: Herta Müllerről (Littera Nova); Spiró György novelláskötete (Magvető); Jankovics Marcell-Méry Gábor: A szepesszombati templom (Méry Ratio); Báthori Csaba fordításkötete (Napkút); Balázs Attila esszékötete (zEtna), Orosz István: A követ és a fáraó – Festménytárlányok (Typotex); John Lukacs: A II. vh. öröksége (Európa), Bolberitz Pál-Freund Tamás: Hit és tudomány (Éghajlat).*

OZ: Mi az, amit megvásárolsz, már most tudod, hogy biztosan?

PGy: *Nem tudom, mit fogok vásárolni – az Új Könyvpiachoz több recenziós példány érkezik, azokat többnyire gyorsolvasásban átfutom. (Aztán, ha megragad, lelassítok.)*

OZ: Mekkora összeget tartalékolsz könyvheti vásárlásra?

PGy: *Csak a könyvhét utolsó napján vásárolok, hogy mennyit? – fájdalom, túl sokra nem futja.*

OZ: Mi az, amit biztosan megkapsz baráti ajándékként?

PGy: *Tózsér Árpád naplója (Kalligram), Buda Ferenc prózakötete (Holnap); Tóth Erzsébet versei (Nap), Ferenczes István meseregénye (Bookart); Váradi Péter Pál – Lówey Lilla: Kányádi Sándor fotóalbuma (Péterpál); Iancu Laura néprajzi kötete Magyarfaluról (Lucidus); Markó Béla verseskötete (Jelenkor), Turczy István verseskötete (Palatinus)...*

OZ: Ki az a fiatal, országosan még nem ismert tehetség, akit szemmel tartasz?

PGy: *Potoczki László novelláskötetét várom nagyon – egészen fiatal, igen erős tehetség, nem tudom, az erdélyi kiadó (Előretolt Helyőrség) mikorra jelenteti meg, remélem, hogy a Könyvhétre már itt lesz. Szász Pál debütáló prózakötetétől is sokat várok (Kalligram), érdekel Szabó Róbert Csaba novellás- (Bookart), Király Kinga Júlia prózakötete (Kalligram)...*

OZ: Ha tudsz valamit a könyvheti felhozatalból, szerinted mi lehet a Könyvhét sikerkönyve? Egyáltalán létezik még a fogalom, hogy „sikerkönyv“?

PGy: *Erre a kérdéssre nem vagyok hajlandó válaszolni. Meguntam, hogy a megmondó emberek előre megmondják, mi lesz a tuti siker, a suttgó propaganda meg a média szétkiabálja, aztán tényleg az lesz a siker.*

OZ: Hagyatkozol a kiadói ismertetőkre, recenziókra, kritikára, vagy pedig évek óta jól bevált íróidat vásárolod?

PGy: *Egy-két jól bevált íróra figyelek, de mostanság jobban érdekelnek a fiatalabbak, meg a kevésbé ismertek.*

OZ: Ha érintett vagy az idei Könyvhéten: mivel? Kötettel, író-olvasó találkozók, kiadói beszélgetések moderálásával?

PGy: *Az utóbbi években írt kritikáim meg interjúim valamikor ősszel jönnek (Magyar Nyugat Kiadó, Vasszécsény), nincsenek illúzióim a könyvem piaci sikerét illetően, amúgy sem parizer, ráér nyugalmasabb időben kijönni. Egy könyvbemutatót biztosan moderálok: Ács Margit: Kontárok ideje című új elbeszéléskötetének a bemutatóját (Helikon kiadás, június 1., szerda, helyszín: Írószövetség). Izgalmas primer szépirodalom a rendszerváltás körüli évekről, a rendszerváltó értelmiségről – problémaérzékeny, kihívóan izgalmas!, éppen ezért a hivatásos irodalmárok helyett jobban érdekelné a civil olvasók véleménye, hogy ők mit gondolnak róla.*

„Kár, hogy elstabilizálták”

Beszélgetés Szabó Tibor Benjáminnal a Könyvhétről

Onagy Zoltán: Nyakunkon a Könyvhét (2011.06.02 - 2011.06.06), honnan, hogyan informálódsz, szakmabelinek illik, melyik kiadó mit jelentet meg?

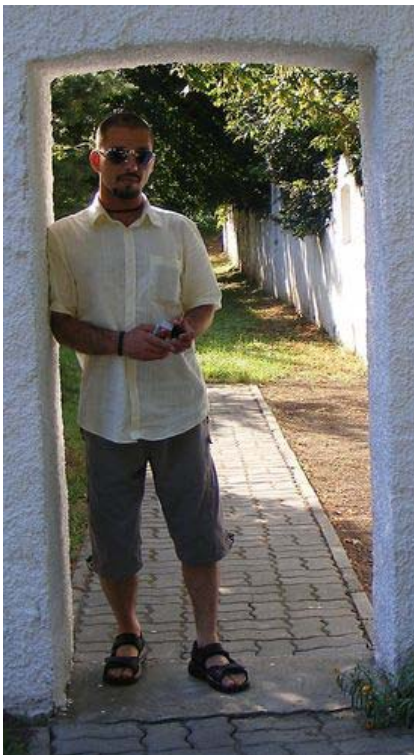
Szabó Tibor Benjámin: *A Könyvhét leginkább munka, és mivel saját könyv most nem jön – ezúttal csak munka. Informálódás a hivatalos kiadványlistából meg a kiadói marketinges kisasszonyok leveleiből. Utóbbiak „kiajánlás” tárgyjal szoknak érkezni, aminek (a szónak) önmagában is van némi prostituatív nyálassága. De hát, ilyen ez.*

OZ: Ha kicsit nosztalgikusra veszem, az emlékezet határán a Könyvhét – zsurnaliszta panellal – valóban a Könyv Ünnepe, az olvasó készült rá, fehér inget húzott, úgy indult a Térre, ahol helyileg felverve a helyi könyvesboltok sátrai. Egy időszakban érdemes volt jó viszonyt kialakítani az eladókkal, hogy a kötelező aktuálisokat meg tudja venni az olvasó a pult alól, mint például a Körképet, a Szép verseket, a Rivaldát, ezekből soha nem szállítottak eleget az első menetben. Mostanában valami okból nem érzem a régi áhítatot. Ugyan miért? A Könyvhét nem lehet korfüggő.

SzTB: *Pedig (valószínűleg) nagyon is korfüggő. Csak nem a te korodtól függ, nem az enyémtől (akárkiétől), hanem a kor(szak)tól, amiben élünk. A Vörösmarty téren, ha valaki ma fehér ingben, arról tudható, hogy ő a pincér. Vagy önéletrajzíró politikus. Nekem, sajna, nincs már meg az a könyvünnep, amit rajzolsz a régi időkről. A Könyvhét tűző nap, por, elveszettség a bazárban. Szerencsére mindig összefut az ember valakivel, aki szintén jobban örül egy pofa Gössernek a közeli sörözőben. Most ketten megyünk Kingával, így eleve könnyebb. Az eladónókkal viszont ma már nem az olvasók, hanem maguk az írók keresik a jó kapcsolatot – vélhetően irodalmon kívüli szándékokkal (mikor épp szándék van). A reprezentatív könyves rendezvényekben egyedül az a szerethető, hogy olyankor látni lehet a nagy öregeket. Nyilván a sznobizmusom miatt, de jó végignézni az idOLOKON. Hogy na, itt vannak, élnek - tehát van még mihez képest. Meg a hajókázás, ha összejön (azt máskor nem szoktam).*

OZ: Szerinted megmaradt a Könyvhét rangja a két másik könyves akció mellett? Ha három húsvét volna, törhetnénk a fejünket, melyik húsvét húsvét, melyik még húsvétabb.

SzTB: *Ma is Könyvhétre jelennek meg a kiadók a legtöbb új címmel – ez adja, tartja, megőrzi a rangot.*

OZ: Kicsi a piac és minden nappal vékonyodik az olvasói réteg. Szerinted a gyors egymásutánban lenyomott Feszt és Könyvhét nem fosztja-e ki egymást, húzza el a vásárlóerőt egymás elől? Vagy éppen ellenkezőleg?

SzTB: *Ha nem döglök meg a Márai-program, a kettő között folyamatos hacacaré tartotta volna fent az érdeklődést, felolvasások, bemutatók, író-olvasó találkozók az ország sok pontján (Könyvek tavasza). Jó gondolat, kár, hogy elstabilizálták mögüle a forrásokat. A Könyvhét ugyanis furcsa helyen van, a vége után az emberek rögtön elmennek nyaralni, horgászni, és mire nyár végén visszatérnek, addigra elfelejtődik, mit lett volna érdemes megvenni.*

OZ: Kitől (kortárustól, magyartól) vársz új munkát, kötetet, mi az, amit feltétlenül megnézel?

SzTB: *Amiket megkaptam levonatban, már olvasom is, üvegről. És Babiczky, Orcsik jön egy-egy verseskönyvvel, ezeket például kifejezetten várom. Tóth Kriszta prózakötetét (Pixel) szintén. Buda Feri bácsi prózáját biztosan megnézem. Kiss Laci barátomnak megjelenik egy kritikagyűjteménye, pazar kis anyag, ajánlom mindenki figyelmébe.*

OZ: Mi az, amit megvásárolsz, már most tudod, hogy biztosan?

SzTB: *Most óvatosabb duhaj leszek. Meg elhozzuk a recipéldányokat. Ha vásárlás, az csak szerelem lehet – megakad a szemem rajta, akarom. De ez meg nem*

látható előre.

OZ: Mekkora összeget tartalékolsz könyvheti vásárlásra?

SzTB: *Fél vagyont. A kérdés mindig az, mekkorának a felét lehet. Majd látjuk.*

OZ: Mi az, amit biztosan megkapsz baráti ajándékként?

SzTB: *Nem tudhatni előre, de van elképzelésem.*

OZ: Ki az a fiatal, országosan még nem ismert tehetség, akit szemmel tartasz?

SzTB: *Már ismert, de még fiatal: jön Miklya Anna második regénye (A hivatásos) - ezt biztos elolvasom.*

OZ: Ha tudsz valamit a könyvheti felhozatalból, szerinted mi lehet a Könyvhét sikerkönyve? Egyáltalán létezik még a fogalom, hogy "sikerkönyv"?

SzTB: *Szalai Vivien második bestsellerét (Drága kéj) fogják a legtöbben megvenni, nem vitás. Kondor Vilmos újabb Budapest-noirját (Budapest romokban) szintén sokan veszik majd. A finomabb orrúaknak meg ott lesz Nádas esszékönyve.*

OZ: Hagyatkozol a kiadói ismertetőkre, recenziókra, kritikára, vagy pedig évek óta jól bevált íróidat vásárolod?

SzTB: *Jól bevált íróim nincsenek. Mindig azok okozzák a csalódást a következő könyvükkel, akik nagyon beváltak. A kritikákat olvasom, nem is lehet másképp, a világon annyi idő nincs, amennyi az összes új kötet elolvasásához kellene, valahogy muszáj orientálódni. Meg én szeretem is a jó kritikások szövegeit. Itt is van egy szűrő. Amelyik kritikust egyszer is hazugságon kapom, attól soha többé nem olvasok semmit. Egyre bővül a lista.*

OZ: Ha érintett vagy az idei Könyvhéten: mivel? Kötettel, író-olvasó találkozók, kiadói beszélgetések moderálásával?

SzTB: *Szerzőként nem vagyok érintett. Szerkesztettem három könyvheti könyvet. Kiss Laci könyvét már emlegettem, jön még egy gyerekkönyv Fellinger Károlytól, és egy útinapló Bors Adriántól, mindkettő Lilium Aurum.*

„Megjósolni képtelenség”

Beszélgetés Podmaniczky Szilárdal a Könyvhétről

Onagy Zoltán: Nyakunkon a Könyvhét (2011.06.02 - 2011.06.06), honnan, hogyan informálódsz, szakmabelinek illik, melyik kiadó mit jelentet meg?

Podmaniczky Szilárd: *A véletlenre bízom, semmiféle illedelem nem irányít, megpróbálom fölvenni az olvasóperspektívát, és meglepni magam.*

OZ: Ha kicsit nosztalgikusra veszem, az emlékezet határán a Könyvhét – zsurnaliszta panellal – valóban a Könyv Ünnepe, az olvasó készült rá, fehér inget húzott, úgy indult a Térre, ahol helyileg felferve a helyi könyvesboltok sátrai. Egy időszakban érdemes volt jó viszonyt kialakítani az eladókkal, hogy a kötelező aktuálisokat meg tudja venni az olvasó a pult alól, mint például a Körkép, a Szép verseket, a Rivaldát, ezekből soha nem szállítottak eleget az első menetben. Mostanában valami okból nem érzem a régi áhítatot. Ugyan miért? A Könyvhét nem lehet korfüggő.

PSz: *De, pontosan korfüggő, mármint nem életkor, hanem hogy a mai korban máshová kerül a könyv, mint a fehéringes, ünneplős időkben. Nincs az a heroizmus, hogy megírtál valamit, és a könyv már-már megtörtént. Ma mediaszereplés van, reklám, súlytalan lebegés és tétnélküliség. Kevés megrázó vagy elementáris hatású művel találkoztam mostanában, azok is inkább valamiféle csöndesség irányából, az elhallgatás felől jöttek.*

OZ: Szerinted megmaradt a Könyvhét rangja a két másik könyves akció mellett? Ha három húsvét volna, törhetnénk a fejünket, melyik húsvét húsvét, melyik még húsvétabb.

PSz: *Valahogy radikálisan át kellene ezt az egészet gondolni, és a nosztalgia nem a legmegfelelőbb kiindulópont ehhez. Rangja annak van, ami egyediségével megteremti magának. A könyv ma egy a sok biznisz közül.*

OZ: Kicsi a piac és minden nappal vékonyodik az olvasói réteg. Szerinted a gyors egymásutánban lenyomott Feszt és Könyvhét nem fosztja-e ki egymást, húzza el a vásárlóerőt egymás elől? Vagy éppen ellenkezőleg?

PSz: Ennek a megítéléséhez számokra lenne szükség, kipróbálni egyiket a másik nélkül, ami lehetetlen. Másfelől érzésem szerint nem az olvasói réteg vékonyodik, ez csak optikai csalódás, egy vetülete annak, hogy a beszélt és az írott nyelv közötti olló nyílik, és a hétköznapok felől nézve olykor megfejthetetlen kódrendszer a műnyelv, amit antikos áhítattal magánmitológiának szokás nevezni, de attól még működésképtelen.

OZ: Kitől (kortárstól, magyartól) vársz új munkát, kötetet, mi az, amit feltétlenül megnézel?

PSz: A nevek nem érdekelnek, a hiteles nyelvet és megszólalást keresem, és inkább arra számítok, hogy valaki fölbukkan a semmiből. Mert van ilyen, csak nem akarom fiatal koruk miatt rájuk terhelni ezt az állítást a megnevezéssel. Ha valaki elhiszi magáról, hogy író, be is fejezheti.

OZ: Mi az, amit megvásárolsz, már most tudod, hogy biztosan?

PSz: Michel Houellebecqet biztosan megnézem: A tékép és a táj. Ezzel együtt van valami különös a fordításnyelvben, amit magyar szerző soha nem tud produkálni, valószínűleg a fordító távolságtartási technikája teszi ezt a hatást.

OZ: Mekkora összeget tartalékolsz könyvheti vásárlásra?

PSz: Idén több mint százezer forintot, mert a terjesztési anomáliák miatt vissza kell vásárolnom a könyveimet, hogy eladhassam őket a Szegedi könyvhéten, ahová nagyon barátságosan meghívtak, visszahívtak, és adtak egy standot a könyveink árusításához. Főleg Benda Balázs Kalandos történetek című könyve miatt megyek. Húsz éve nem él a barátunk, most sikerült összegyűjteni és kiadni a munkáit.

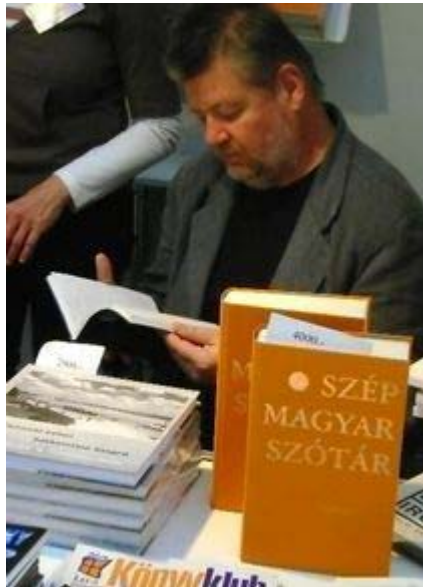
OZ: Mi az, amit biztosan megkapsz baráti ajándékként?

PSz: Valami vírust esetleg. Ajándékozni szép gesztus volt, az ünnep része, és ahogy ez az ünnep kicsorgott a háttérből, így az ajándékozás gesztusa is más. De, mondom, ennek nem feltétlenül kellene ilyennek lennie, szembe kellene nézni a kortárs írói attitűdök megváltoztatásával.

OZ: Ki az a fiatal, országosan még nem ismert tehetség, akit szemmel tartasz?

PSz: Ezt a fent említett okok miatt elhallgatom, de ha megnézi valaki a www.librarius.hu oldalt, kellemes meglepetésekre bukkan.

OZ: Ha tudsz valamit a könyvheti felhozatalból, szerinted mi lehet a Könyvhét sikerkönyve? Egyáltalán létezik még a fogalom, hogy

”sikerkönyv“?

PSz: *Most létezik csak igazán. Megjósolni képtelenség. Talán az a könyv számíthat sikerre, ahol a promóció, a témaválasztás és a nyelvi feldolgozottság tisztasága fölérősítik egymást.*

OZ: Hagyatkozol a kiadói ismertetőkre, recenziókra, kritikára, vagy pedig évek óta jól bevált íróidat vásárolod?

PSz: *Gyakorlatilag egyikre sem, és épp ez az olvasói perspektíva ismeretlen a számunkra, mert nem tudjuk előre megmondani, hogy mi köti be a könyvet a figyelembe. A kritika és recenzió a legritkább esetben, ilyen ritkán olvasok, és ezzel együtt ritkán írok. De lehet úgy beszélni egy könyvről, hogy az aktuális kíváncsiságomat fölébressze. Másfelől egy írónak nincsenek jól bevált írói, inkább arra figyel, ki tud hozzá közeli hangon megszólalni.*

OZ: Ha érintett vagy az idei Könyvhéten: mivel? Kötettel, író-olvasó találkozók, kiadói beszélgetések moderálásával?

PSz: *Ja, a szegedi könyvhéten csütörtöktől vasárnapig írok, olvasok és találkozom, végül hétfőn Cegléden egy záró könyvbemutató a Döglött kutyával őrzött területről.*

Szeretném megúszni a Könyvhétet

Beszélgetés Anonymus-szal

Onagy Zoltán: Nyakunkon a Könyvhét (2011.06.02 - 2011.06.06), honnan, hogyan informálódasz, szakmabelinek illik, melyik kiadó mit jelentet meg?

Anonymus: *A szerkesztőségbe folyamatosan érkeznek, néha spam mennyiségben, a listák, beharangozók, ismertetők. Ha az egészet akarom egyben látni, bonyolultabb, de megoldható.*

OZ: Ha kicsit nosztalgikusra veszem, az emlékezet határán a Könyvhét – zsurnaliszta panellal – valóban a Könyv Ünnepe, az olvasó készült rá, fehér inget húzott, úgy indult a Térre, ahol helyileg felverve a helyi könyvesboltok sátrai. Egy időszakban érdemes volt jó viszonyt kialakítani az eladókkal, hogy a kötelező aktuálisokat meg tudja venni az olvasó a pult alól, mint például a Körképet, a Szép verseket, a Rivaldát, ezekből soha nem szállítottak eleget az első menetben. Mostanában valami okból nem érzem a régi áhítatot. Ugyan miért? A Könyvhét nem lehet korfüggő.

Anonymus: *Marhaság ez az áhítatos megközelítés. Gondolj bele, mi mindenre volna szükséged ahhoz, hogy nekiláss a Háború és békének, ne adja Isten, Az eltűnt idő nyomában hét kötete bármelyikének. Azt hiszem, Szentkuthy Miklós Prae-ja is inkább porfogó a polcodon, mint olvasmány. Abszurd a világ sok szempontból, az olvasás az egyik a legabszurdabb szelvény. Amikor százhatvannal elszágul melletted a kőagyú vállalkozó vezette terepjáró a hegyi úton, amikor megszületik az unokád, látod lányod arcán a megkönnyebbülést, amikor kiderül, jóindulatú a daganat, nem nyirokrák, amikor egy nyugodt, napfényes hajnalban szétnyílik a köd a Tisza fölött, és a résben meglátod Istent, abban van áhítat. A Könyvhét áhítata nem kor, hanem helyzetfüggő. Az első könyved megjelentele tele áhítattal. Akkor az volt a helyzet. Az első könyv áhítatos helyzete. Tizediknél, huszadiknál arra gondolsz, rendben, hogy könyv, rendben, hogy kint a piacon, de ki veszi meg?*

OZ: Szerinted megmaradt a Könyvhét rangja a két másik könyves akció mellett? Ha három húsvét volna, törhetnénk a fejünket, melyik húsvét húsvét, melyik még húsvétabb.

Anonymus: *Ez itt istenkáromlás, blaszfémia! Hogyan hasonlíthatod a feltámadást a könyvüzlet kiemelt hetéhez? Egyébiránt akár hiszed, akár nem,*

számomra inkább zavart okoznak az ilyen és hasonló túldimenzionált, agyonkoncentrált, besűrített események, mintsem eligazítanak. Lassú vagyok, lassan emészték, mint a krokodíl, óvatosan érnek le a falatok, gondosan végigvizsgálók mindent, mielőtt benyelek, és nem nyelek le mindent, ami a tálra kerül. Ez azt jelenti, kiköpöm, ha akarom. De nem azonnal. Biztosnak kell lennem abban, hogy megint szart tálaltak díszes csomagolásban. Ha kiderül, végérvényesen derül ki. Az viszont idő, mert mondom, lassú vagyok, egyre nehezebben döntök. Talán az ízlelőbimbóimmal is baj van mára. Egyszer: lakoma, tele az asztal, más táncol örömeiben, én pedig totyorgok körbe-körbe, hogy ne tévedjek a választottaimmal, mint a gyomorhajos macska.

OZ: Kicsi a piac és minden nappal vékonyodik az olvasói réteg. Szerinted a gyors egymásutánban lenyomott Feszt és Könyvhét nem fosztja-e ki egymást, húzza el a vásárlóerőt egymás elől? Vagy éppen ellenkezőleg?

Anonymus: Úgy érted, hogy a könyves parádék egymás elől? Dehogyan. A vásárlóerőt az értelmiségellenes, a kultúrának hadat üzenő egymást követő dilettáns kormányok szivattyúzzák ki a könyvedvelő magyarokból. Az magában nonszensz, hogy egy fiatal magyartanárral, aki helyzetéből adódóan követni kényszerülne a kortárs magyar irodalmat, mert a szakmából ő az egyedüli, aki képes közvetíteni a diákjai felé, ami lát, Könyvhét előtt azon kénytelen szerencsétlenkedni, mit fizessen, az elmaradt fűtésszámláit, vagy a villanyt, vizet, telefonját, netán a gyerekek vegyen tavaszi cipőt, mert a tavalyit kinőtte. Éppen találkoztam tegnap ilyenekkel. Egy lenyomva tartott nemzetben, amikor hónapról hónapra a megélhetéssel küzd, nincs erő a kultúrához.

OZ: Kitől (kortárstól, magyartól) vársz új munkát, kötetet, mi az, amit feltétlenül megnézel?

Anonymus: Engedem érkezni az új és még újabb információkat. Várok. Nem akarok eleve beleszeretni semmibe. Előfordul, de az idén kerülöm a szerelmet.

OZ: Mi az, amit megvásárolsz, már most tudod, hogy biztosan?

Anonymus: Nincs biztosan. Még az is előfordulhat, hogy ki se megyek, egyre erősebben jelentkezik a tömegfóbiám. Ráadásul a kánikula megöl. A Vörösmarty tér kánikulája nem hasonlítható semmi más kánikulához. Szerintem a magyar írók azért halnak korán, mert képtelenek megtartóztatni magukat a téri banzájtól, ott izzadnak és szenvednek napokon át a forró bitumenen.

OZ: Mekkora összeget tartalékolsz könyvheti vásárlásra?

Anonymus: *Nincsenek tartalékaim, hiányaim vannak. Ez az év – itt nem részletezendő okokból – nem várt, előre nem érzékelt különleges kiadások sorozata. Azt tanácsként megjegyzem, minden Könyvhétre készülődő magyar olvasó egyeztessen közvetlen rokonaival, lehetőleg Szilveszter napján, hogy közülük senki ne kerüljön kórházba, főleg ne távoli kórházba, de főleg ne olyanba, ahol a gyógyszereket a hozzátartozóknak kell megrendelni, kifizetni, beszállítani. A betegség ténye üti a Könyvhetet, lenyúlja a könyvheti tartalékokat.*

OZ: Mi az, amit biztosan megkapsz baráti ajándékként?

Anonymus: *Nem tudom. Nyilván kapok. De ha igen, abban az a legfőbb veszély, hogy az ajándékkönyvet kötelező dicsérni. Az ember a jót szívesen és örömmel dicséri, de a "kötelező" miatt döccen a dicséret. Is.*

OZ: Ki az a fiatal, országosan még nem ismert tehetség, akit szemmel tartasz?

Anonymus: *Minden évben akad egy-kettő.*

OZ: Ha tudsz valamit a könyvheti felhozatalból, szerinted mi lehet a Könyvhét sikerkönyve? Egyáltalán létezik még a fogalom, hogy "sikerkönyv"?

Anonymus: *A körbelobogózott, petárdával, csillagszórókkal érkező regénytől sokat várunk, keveset hoz. Az úgynevezett sikerkönyvekkel kapcsolatban mindig megvárom, mit mond az a néhány ismerős, akiktől elfogadok véleményt.*

OZ: Hagyatkozol a kiadói ismertetőkre, recenziókra, kritikára, vagy pedig évek óta jól bevált íróidat vásárolod?

Anonymus: *Persze. Módjával. Válogatva olvasok recenziókat. Bevált íróimról is. De ennek semmi köze a vásárláshoz.*

OZ: Ha érintett vagy az idei Könyvhéten: mivel? Kötettel, író-olvasó találkozók, kiadói beszélgetések moderálásával?

Anonymus: *Érintett vagyok, regényem jelenik meg, de valójában szeretném megúszni az idei Könyvhetet. Több okom van rá. Az első: június 15-ig kalkulálhatatlan minden nap, nem tudni, mikor lesz rám kötelezően családi szükség. A másik: ha ilyen hideg a május, az öregek szerint júniusban vadul süt le a nyári nap sugára az ég tetejéről a juhászbojtárra. Márpedig huszonnyolc fok fölött pislantani is alig vagyok képes, nem hogy szerepelni, értelmes, összefüggő mondatokat kinyögni. Harmadszor: már régen szeretném elvéstni, hogy a regény, a könyv menjen a dolgára, végezze a feladatát, olvastassa magát, tapossa ki a helyét, kápráztassa el a kedves célközönséget. Ne kelljen részt venni benne. Tudom jól, hogy a könyv elveszett gyermek a dzsungelban, azt is, hogy a piár kötelező szükség, mint a falat kenyér, azt is, hogy a kiadók rosszul túrik ezt, de többé nem akarok olyan író-olvasó találkozón részt venni, ahol hatféle változatban megkérdik: "Hogyan lett író?" Mert ettől sikítófászt kapok. Minimum sikítófászt.*

„Váratlanul is megugorhat egy-egy mű”

Beszélgetés Tarján Tamással a Könyvhétről

Onagy Zoltán: Nyakunkon a Könyvhét (2011.06.02 - 2011.06.06), honnan, hogyan informálódsz, szakmabelinek illik, melyik kiadó mit jelentet meg?

Tarján Tamás: *Egyenesen a MKKE folyamatosan alakuló listájáról – hiszen idén is feladatom lesz az ún. "központi" sajtótájékoztató megtartása (május 31-én 11 órakor a PIM-ben).*

OZ: Ha kicsit nosztalgikusra veszem, az emlékezet határán a Könyvhét – zsurnaliszta panellal – valóban a Könyv Ünnepe, az olvasó készült rá, fehér inget húzott, úgy indult a Térre, ahol helyileg felferve a helyi könyvesboltok sátrai. Egy időszakban érdemes volt jó viszonyt kialakítani az eladókkal, hogy a kötelező aktuálisokat meg tudja venni az olvasó a pult alól, mint például a Körkép, a Szép verseket, a Rivaldát, ezekből soha nem szállítottak eleget az első menetben. Mostanában valami okból nem érzem a régi áhítatot. Ugyan miért? A Könyvhét nem lehet korfüggő.

TT: *Ez a te személyes benyomásod. Én érzem az "áhítatot", magamban is, másban is. Ugyanakkor a könyvhét jellege (akár ünnepisége) sem lehet épp olyan, mint ifjabb korunkban volt, amikor még egy 10 forintos könyvsorsjegy 5 forintos nyereségének is örültünk. Nem kezdeném el magyarázni, hogy a nyomtatott szép- és szakirodalom pozíciója, használatása – megbecsültsége is – módosult, tudvalevően.*

OZ: Szerinted megmaradt a Könyvhét rangja a két másik könyves akció mellett? Ha három húsvét volna, törhetnének a fejünket, melyik húsvét húsvét, melyik még húsvétabb.

TT: *A könyvhét nimbusza szinte az egész "könyves év"-et átfogja, a kiadók munkájának pedig centrumát képezi. Inkább az érdekes, hogy idén – a Márai-programmal itt nem részletezendő összefüggésben – belépett a "könyves tavasz" vagy milyen nevű, a fesztivált és a könyvhétet összekapcsoló rendezvény, ami (könyvbemutatók sorozataként) eddig sem hiányzott, csak nem kényszerült nevet kapni.*

OZ: Kicsi a piac és minden nappal vékonyodik az olvasói réteg. Szerinted a gyors egymásutánban lenyomott Feszt és Könyvhét nem fosztja-e ki egymást, húzza el a vásárlóerőt egymás elől? Vagy éppen ellenkezőleg?

TT: *A könyvfesztiválon nincs igazán nagy – ú j é s ü n n e p i – kínálat.*

OZ: Kitől (kortárstól, magyartól) vársz új munkát, kötetet, mi az, amit feltétlenül megnézel?

TT: *Ilyen módon évtizedek óta nem listázom a könyvtermést. Ha mégis válaszolok: szakmai kötelesség, hogy ha egy könyvhét 350 újdonságot tartalmaz, abból legalább 100-at valamiképp áttekintsek.*

OZ: Mi az, amit megvásárolsz, már most tudod, hogy biztosan?

TT: *A különféle tudományterületek – főleg az irodalomtörténet – egyes szakkönyveit. De, mi tagadás, a jelzett könyvheti kötelezettség miatt sok könyvet nem vásárolok, hanem a kiadóktól kapok.*

OZ: Mekkora összeget tartalékolsz könyvheti vásárlásra?

TT: *Ötletszerűen vásárolok, tüntetem el könyvtáram fehér foltjait. Másképp: amennyit rá tudok szánni.*

OZ: Mi az, amit biztosan megkapsz baráti ajándékként?

TT: *Nem nevek, hanem szám szerint: egy könyvhéten kb. 20 dedikált könyvet kapok, főleg nemzedéktárs íróktól.*

OZ: Ki az a fiatal, országosan még nem ismert tehetség, akit szemmel tartasz?

TT: *Akiket az egyetemről, tanítványként ismerek. Például Nyerges Gábor Ádám, a tudós Hoványi Márton, Szegedről Tóth Ákos és Bíró-Balogh Tamás kollégák; és mások.*

OZ: Ha tudsz valamit a könyvheti felhozatalból, szerinted mi lehet a Könyvhét sikerkönyve? Egyáltalán létezik még a fogalom, hogy "sikerkönyv"?

TT: *Ma a siker még jobban függ a menedzseléstől, mint régebben. A Magvető, a Kalligram, a Jelenkor, a Palatinus (stb.) tud elsősorban aurát teremteni, ám (talán a Magvető kivételével) különösebben nagy példányszámot ez sem jelent. S persze minden könyvhétnek van bestsellere, sőt históriája: a bevált nevek művein kívül váratlanul is "megugorhat" egy-egy mű.*

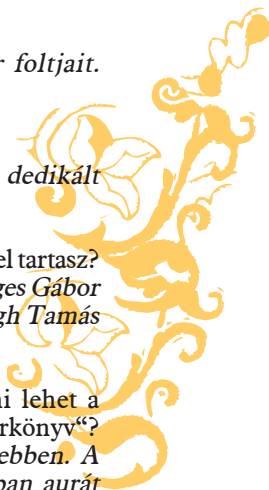
OZ: Hagyatkozol a kiadói ismertetőkre, recenziókra, kritikára, vagy pedig évek óta jól bevált íródat vásárolod?

TT: *"Hivatásos" vagyok, tehát többnyire már előzetesen – folyóirat-közlésekből, informális utakon etc. – nagyjából tisztában vagyok az értékek 85-90 %-ával.*

OZ: Ha érintett vagy az idei Könyvhéten: mivel? Kötettel, író-olvasó találkozókkal, kiadói beszélgetések moderálásával?

TT: *Irodalomtörténeti, kritikai köteteim kiadója, a PONT lehetőséget adott egy esszé-, tanulmány-, kritikagyűjtemény megjelentetésére (címe: Hegyre szólót) – amikor még, egy téves hír alapján, úgy tudta: kapott erre az NKA-tól támogatást. Mire kiderült, hogy ezt a valóban megszavazott támogatást valakik valahogy elcsaklították, szegény kiadónak már késő volt, derékig járt a munkában.*

S amiben "családilag" még nem volt részünk: párom, Follinus Anna második verseskötete is könyvheti könyv lesz (Stádium Kiadó).

„Lesz lehetőség a minőségi irodalomhoz hozzájutni”

Beszélgetés Weiner Sennyey Tiborral a Könyvhétről

Onagy Zoltán: Nyakunkon a Könyvhét (2011.06.02 - 2011.06.06), honnan, hogyan informálódsz, szakmabelinek illik, melyik kiadó mit jelentet meg?

Weiner Sennyey Tibor: *Már több mint egy hónapja folyamatosan készülök erre a pár napra. Ilyenkor is nagyon fontosak a kisebb és minőségi kiadók. A teljesség igénye nélkül Erdélyből mondjuk a Koinónia vagy Vajdaságból a zEtna. A pesti kiadók közül az Európa, a Gondolat, a Scolar mindig számomra fontos és jó könyvekkel jelentkezik. Lehetne sorolni. Amúgy észrevehető mindenki számára egy monopolizálódási tendencia a könyvkiadásban, amit még erősít is a saját levében megfőtt kánon. A magát minőséginek gondoló irodalom megszólíthatatlan, dialógusképtelen néha-gyakran, míg a nagyiparban, valóban sok példányban eladott könyvekkel megesis, hogy egyszerűen nem jók. Bulvározó és geilponyva tombol a könyvpiacra. Ez mindaddig nem érdekel, amíg van és lesz lehetőség a minőségi irodalomhoz hozzájutni, és igenis van lehetőség műhelyekben dolgozni, mint amilyen az Irodalmi Jelen is.*

OZ: Ha kicsit nosztalgikusra veszem, az emlékezet határán a Könyvhét – zsurnaliszta panellal – valóban a Könyv Ünnepe, az olvasó készült rá, fehér inget húzott, úgy indult a Térre, ahol helyileg felverve a helyi könyvesboltok sátrai. Egy időszakban érdemes volt jó viszonyt kialakítani az eladókkal, hogy a kötelező aktuálisokat meg tudja venni az olvasó a pult alól, mint például a Körkép, a Szép verseket, a Rivaldát, ezekből soha nem szállítottak eleget az első menetben. Mostanában valami okból nem érzem a régi áhítatot. Ugyan miért? A Könyvhét nem lehet korfüggő.

WST: *A Könyvheti antológiák gyakorlatilag a két nagyobb kánon kiszolgálói lettek, és szerintem nem mentesek politikai megfontolástól, még ha nem is az alapján szerkesztik őket. Először és utoljára 2007-ben volt versem valamelyik szép-verses kötetben, de mondhatnám más, nálamnál sokkal jobb költők és írók verseit is vagy novelláit, amelyek különösképpen mindig kimaradnak. Mindig is nagy egotripnek tartottam, ahogy a sok költő*

kis fotócskája ott virít a borítón, meg aztán micsoda illúzió azt hinni, hogy ezekben a kötetekben vannak a legjobb, legszebb versek. Azok olyan kis verseskötetekben vannak, amelyet alig vesznek néhányan, de talán ilyenkor hozzá lehet jutni. A számomra legérdekesebb irodalom ma az Interneten jelenik meg és kész. Szóval nem érdemes a régi idők illúziójába ringatni magadat, hogy ezek az antológiák bármi mást jelentenek, mint klikkek szépen préselt lenyomatát. Ezen most biztos van, aki megsértődik, de szerinted miért állnak halomban és árulják kötegekben, negyedáron a korábbi évek antológiáit még évekkal később is? Mert nem érdekes, nem ott történik az irodalom, és az olvasókat nem lehet, nem is szabad átverni. Provokálni igen, tréfálni mindenképpen, még kicsikét csalni is, de hazudni soha.

OZ: Szerinted megmaradt a Könyvhét rangja a két másik könyves akció mellett? Ha három húsvét volna, törhetnénk a fejünket, melyik húsvét húsvét, melyik még húsvétabb.

WST: Ott voltunk a Könyvfesztiválon is, végig tudósítottunk. A Könyvfeszt sokkal inkább a külföldi irodalomról szól, a Könyvhét pedig nagyon magyar. Az előbb felsorolt problémák is szerintem csak itt lehetségesek.

OZ: Kicsi a piac és minden nappal vékonyodik az olvasói réteg. Szerinted a gyors egymásutánban lenyomott Feszt és Könyvhét nem fosztja-e ki egymást, húzza el a vásárlóerőt egymás elől? Vagy éppen ellenkezőleg?

WST: Nem.

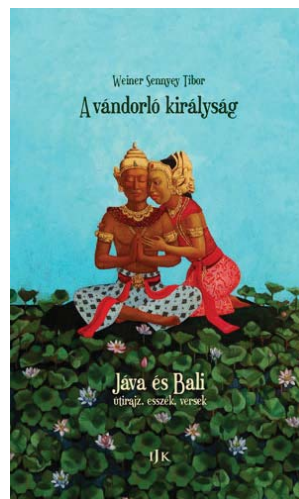
OZ: Kitől (kortárustól, magyartól) vársz új munkát, kötetet, mi az, amit feltétlenül megnézel?

WST: Jász Attila új kötetét a Napkútnál, Böszörményi Zoltán új regényét az Ulpiusnál, Alexander Bródytól Hunyady Sándor arcképét. Nagyon várom a mi kis műhelyünkben – az Irodalmi Jelen Könyvekben - megjelenő könyveket, mint amilyen az első Faludy-monográfia lesz Blénesi Évától és Hegyi Botos Attila első verseskötetét a Rögnyi eget. Fontos lesz Acsai Roland és Szécsi Noémi új könyve is.

OZ: Mi az, amit megvásárolsz, már most tudod, hogy biztosan?

WST: Szerencsés helyzetben vagyok, mert mi már kapjuk a legjobb, legfrissebb könyveket a kiadók ugyanis odafigyelnek a kritika rovatunkra, az írásainkra. Szóval előre megkaptunk már több könyvet, amit én nagy eredménynek és elismerésnek élek meg. Ennek ellenére minden évben félreteszek olyan tízezer forintot és megveszek pár olyan könyvet, ami csak nekem fontos és nem kell írni róla. Hedonista olvasó vagyok ugyanis, és vigyáznom kell, hogy a szakma ki ne nyírja az élvezetet.

OZ: Mekkora összeget tartalékolsz könyvheti vásárlásra?

WST: *Könyvre nem sajnálom, ha van. Ha nincs, akkor kölcsönkérek. Ezt az egy pazarlást elnézi nekem az asszony.*

OZ: *Mi az, amit biztosan megkapsz baráti ajándékként?*

WST: *Nagyon sok mindent. Szerencsére.*

OZ: *Ki az a fiatal, országosan még nem ismert tehetség, akit szemmel tartasz?*

WST: *Danyi Zoltán, Payer Imre, Rónai-Balázs Zoltán, Jónás Tamás, Simon Márton, Centauri.*

OZ: *Ha tudsz valamit a könyvheti felhozatalból, szerinted mi lehet a Könyvhét sikerkönyve? Egyáltalán létezik még a fogalom, hogy "sikerkönyv"?*

WST: *Tudom, hogy mi lesz számomra a legizgalmasabb könyv, de nem árulom el. Sikerkönyv? Biztos valamelyik politikus, vagy nőimagazin szerző, esetleg ezopápa ír olyan könyvet, amit majd megvesznek sokan, és aztán örökre elfelejtik. Szóval a "sikerkönyv" ebben a közegben furcsa és abszurd dolog, persze, mondjuk az angolszász világban ez egészen mást jelenthet.*

OZ: *Hagyatkozol a kiadói ismertetőkre, recenziókra, kritikára, vagy pedig évek óta jól bevált íróidat vásárolod?*

WST: *Odafigyelek ismertetőkre, recenziókra, sőt baráti észrevételekre is. Nem csak a jól bevált írókat vásárolom, sőt mindig figyelem a legfrissebb, legújabb szerzőket, könyveket. Hátha.*

OZ: *Ha érintett vagy az idei Könyvhéten: mivel? Kötetel, író-olvasó találkozók, kiadói beszélgetések moderálásával?*

WST: *Még nem mondhatom el.*

Mindenből kérek recipédányt

Beszélgetés Boldog Zoltánnal a Könyvhétről

Onagy Zoltán: Nyakunkon a Könyvhét (2011.06.02 - 2011.06.06), honnan, hogyan informálódasz, szakmabelinek illik, melyik kiadó mit jelentet meg?

Boldog Zoltán: *Kapom a körleveleket, sajnos és hálístennek. Szőrfölök kedvenc irodalmi blogjaim, portáljaim között.*

OZ: Ha kicsit nosztalgikusra veszem, az emlékezet határán a Könyvhét – zsrnaliszta panellal – valóban a Könyv Ünnepe, az olvasó készült rá, fehér inget húzott, úgy indult a Térre, ahol helyileg felverve a helyi könyvesboltok sátrai. Egy időszakban érdemes volt jó viszonyt kialakítani az eladókkal, hogy a kötelező aktuálisokat meg tudja venni az olvasó a pult alól, mint például a Körképet, a Szép verseket, a Rivaldát, ezekből soha nem szállítottak eleget az első menetben. Mostanában valami okból nem érzem a régi áhítatot. Ugyan miért? A Könyvhét nem lehet korfüggő.

BZ: *A haldokló és az 50-60%-os árréssel dolgozó könyveladás ünnepe ez. Nem a könyvek korában élünk, így minden Könyvhét önmagában is nosztalgia. Azért ne vegyük el annak a kevés embernek az örömét, aki szétnéz, és bevásárol karácsonyig. Ma már természetes, hogy mindennek van fesztiválja, a töltött káposztának is (amit akkor csinálnak, amikor karácsony előtt elfogy a könyvheti éték). Miért ne lehetne ennek is? Humorral kell sétálgatni.*

OZ: Szerinted megmaradt a Könyvhét rangja a két másik könyves akció mellett? Ha három húsvét volna, törhetnénk a fejünket, melyik húsvét húsvét, melyik még húsvétabb.

BZ: *Megmaradt. A nyár, a szabadtériség és a műanyag asztalok adják meg a rangját. Ez a leghúsvétibb, a legkarneváli. A nők itt már a legszebb nyári ruhájukban flangálnak, míg a Könyvfesztiválon rajtuk a ködmön. A szép nők tehát megadják a rangját, csakúgy, mint a napfény. Amúgy meg kit érdekel, hogy mit árulnak?*

OZ: Kicsi a piac és minden nappal vékonyodik az olvasói réteg. Szerinted a gyors egymásutánban lenyomott Feszt és Könyvhét nem fosztja-e ki egymást, húzza el a vásárlóerőt egymás elől? Vagy éppen ellenkezőleg?

BZ: *Mondom, hogy az egyik fesztivál a kabátot veszi le a nőkről, a másik pedig a kardigánt. Egyébként régen mindig összekevertem a kettőt, mind a Könyvfesztet, mind a Könyvhetet, mind a kabátot, mind a kardigánt. Ha a nő jól felöltözött, akkor csak a karácsonyi könyvmustra rántja le róla a bugyit.*

OZ: Kitől (kortárstól, magyartól) vársz új munkát, kötetet, mi az, amit feltétlenül megnézel?

BZ: *Molnár H. Magor válogatott verseit, illetve disszertációját Szócs Kálmánról. Orcsik Roli barátom új kötetét (Mahler letöltve), Weiner Sennyey Tibor barátom titkos kiadványait. Meg persze a sajátomat, mert mindenki kérdezzeti, hogy mikor lesz már. Na, nem lesz. Nagyon várom a Szép versek 2011-et, hogy megmutassák, milyenek is a szép versek.*

OZ: Mi az, amit megvásárolsz, már most tudod, hogy biztosan?

OZ: *Pofátlan vagyok, mindenből kérek recipiéldányt, aztán behúzom magamnak.*

OZ: Mekkora összeget tartalékolsz könyvheti vásárlásra?

BZ: *Párezer - vonatjeggyel együtt.*

OZ: Mi az, amit biztosan megkapsz baráti ajándékként?

BZ: *Orcsik Roli kötetét.*

OZ: Ki az a fiatal, országosan még nem ismert tehetség, akit szemmel tartasz?

BZ: *Apóh Zsófia, Bencsik Orsolya, Hegedűs János, Jónás Tamás, Lanczkor Gábor, Orcsik Roland, Simon Adri, Simon Márton.*

OZ: Ha tudsz valamit a könyvheti felhozatalból, szerinted mi lehet a Könyvhét sikerkönyve? Egyáltalán létezik még a fogalom, hogy "sikerkönyv"?

BZ: *Nagyon bízom Coelho-ban és Esterházy Péterben.*

OZ: Hagyatkozol a kiadói ismertetőkre, recenziókra, kritikára, vagy pedig évek óta jól bevált íróidat vásárolod?

BZ: *Blogokra, internetes kritikákra gyakran építek.*

OZ: Ha érintett vagy az idei Könyvhéten: mivel? Kötettel, író-olvasó találkozók, kiadói beszélgetések moderálásával?

BZ: *Az IJ-nek tudósítok, és talán az IJ standjánál rendezett felolvasásokba is belekotyogok.*

„Az se az vót”

Beszélgetés Mányoki Endrével a Könyvhétről

Onagy Zoltán: Nyakunkon a Könyvhét (2011.06.02 - 2011.06.06), honnan, hogyan informálódsz, szakmabelinek illik, melyik kiadó mit jelentet meg?

Mányoki Endre: *Illik, nem illik, informálódni szinte képtelenség. Már legalább is, ha nem kívánod hagyni, hogy az orrodnál fogva vezessenek. A Könyvhétre az üzletileg vagy informálisan erős cégek képesek már előzetesen fogyasztókat toborozni, a többiek efféle esélyei a nulla környékén mozognak. Szerkesztői és tanári munkámból adódóan meglehetősen sokat és folyamatosan olvasok, de*

még így sem mondhatom magam tájékozottnak.

OZ: Ha kicsit nosztalgikusra veszem, az emlékezet határán a Könyvhét – zsurnaliszta panellal – valóban a Könyv Ünnepe, az olvasó készült rá, fehér inget húzott, úgy indult a Térre, ahol helyileg felverve a helyi könyvesboltok sátrai. Egy időszakban érdemes volt jó viszonyt kialakítani az eladókkal, hogy a kötelező aktuálisokat meg tudja venni az olvasó a pult alól, mint például a Körképet, a Szép verseket, a Rivaldát, ezekből soha nem szállítottak eleget az első menetben. Mostanában valami okból nem érzem a régi áhítatot. Ugyan miért? A Könyvhét nem lehet korfüggő.

ME: *Talán régen tényleg a könyv ünnepe volt, de én jobbára csak a tolongásra és a felszínes szóváltásokra emlékszem, áhítatra alig. A "kötelezőket" sosem szerettem, a Körkép vagy a Szép versek – sok közülük most is itt van a szomszéd könyvespolcon – gyakorlatilag használhatatlanok. Ami érdekes volt: a kisebb (vidéki, határon túli, egyházi, szakmai) kiadók pavilonjai, és azok a szerzők, akik ezek előtt ácsorogtak – békésen szemlélve a mindenkori sztárok ünneplését. Találkahelynek volt jó a Vörösmarty tér, összeszaladni csak névről-művekből ismert írókkal, kollegákkal, címet cserélni, kéziratküldést megbeszélni. De az irodalmi élet akkor sem ott zajlott, hanem a szerkesztőségekben, klubokban, kocsmákban, lakásokon, és a folytonos levelezésben. Ez ma sincs másként, noha minden megváltozott.*

OZ: Szerinted megmaradt a Könyvhét rangja a két másik könyves akció mellett? Ha három húsvét volna, törhetnénk a fejünket, melyik húsvét húsvét, melyik még húsvétabb.

ME: *A Könyvhét sosem volt húsvét. Valami szakralitása Cserépfalviék, Püskiék idején lehetett a könyvnapnak, bár azt is kétlem. Emelkedettebb pillanataiban a Könyvhét emlékeztetett a rítusra, valami polgári közösségre, amely a saját eszményeit ünnepli. De – hogy egy székelly vicc poénjával éljek – ”az se az vót“.*

OZ: Kicsi a piac és minden nappal vékonyodik az olvasói réteg. Szerinted a gyors egymásutánban lenyomott Feszt és Könyvhét nem fosztja-e ki egymást, húzza el a vásárlóerőt egymás elől? Vagy éppen ellenkezőleg?

ME: *Vásárlóerő... Lám, a kérdésben a válasz. Ha ”vásárlóerő“, akkor ”elhúzza“. Mivel nem ünnep, áhítat, meg már nem is rítus, akkor piac. Az meg így működik. Erő, befolyás, információs monopóliumok, szervezettség, piár, marketing, etc.*

OZ: Kitől (kortárstól, magyartól) vársz új munkát, kötetet, mi az, amit feltétlenül megnézel?

ME: *Kicsi, vékony versesköteteket fogok lapozgatni, jó mondatokra fogok vadászni ismeretlen novellisták szövegeiben. És igyekszem a főszínpad tágabb környékét elkerülni.*

OZ: Mi az, amit megvásárolsz, már most tudod, hogy biztosan?

ME: *Biztosan semmit.*

OZ: Mekkora összeget tartalékolsz könyvheti vásárlásra?

ME: *Semekkorát.*

OZ: Mi az, amit biztosan megkapsz baráti ajándékként?

ME: *Nem a Könyvhéten szoktam könyvajándékot kapni.*

OZ: Ki az a fiatal, országosan még nem ismert tehetség, akit szemmel tartasz?

ME: *Azoknak biztosan nem lesz a Könyvhéten kötete. Ők most készülődnek, és az első nyilvános publikációiknál tartanak. Remélem, hogy a debütáló könyvük valamikor az ”ünnepek“ árnyékán kívül fog közönség elé kerülni, amikor talán lesz esélyük némi figyelemre.*

OZ: Ha tudsz valamit a könyvheti felhozatalból, szerinted mi lehet a Könyvhét sikerkönyve? Egyáltalán létezik még a fogalom, hogy ”sikerkönyv“?

ME: *Nem érdekelnek a sikerkönyvek.*

OZ: Hagyatkozol a kiadói ismertetőkre, recenziókra, kritikára, vagy pedig évek óta jól bevált íróidat vásárolod?

ME: *Mi az ebből a kérdéssorból, amire már nem válaszoltam?*

OZ: Ha érintett vagy az idei Könyvhéten: mivel? Kötettel, író-olvasó találkozók, kiadói beszélgetések moderálásával?

ME: *Sétálással, ücsörgéssel, szemlélődéssel, diskurálással.*

Mányoki Endre

Verstörténés

„HALLOM, HOZTÁL VENYIGÉT“

DEBRECZENY GYÖRGY MONTÁZSVERSEI

SZIVERI JÁNOS

(Eszem ágában sincs most verset írni)

Ilyenkor nem lehet hátrafordulni
váratlanul mindenhol ugyanakkor megjelenni

NYITOTT ALSÓKARRAL
TEGNAPRA HOLNAP FESZÜL
vagy egyáltalán akarunk-e valamit?

Az asztalon a kést

A kéz nyugalmi állapotban majd
lendületig alakot változtat és
mintha nem is lenne

kibuggyan a síkból felfeslő csont

És összekulcsolod kezed

gyűjtögessünk tehát tovább szótlánul
az ügykör legitim

látszat affélée rendjeles ad acta-távlat

MI MÁS KELL MÉG?

Így elődök és utódok nélkül kellemetlen a létezés

nincs ki ellen szólni ki mellett lázadni

nem lesz már ki a Mindent újrangosorolja

surran a szálka körmöm alá
SÖTÉTBEN BONTUNK SZÁRNYAKAT
Csak dagadunk a fémszürke televényben
a dudor folyton bővül
bennem szürke kis állat motoszkál
magam metaforája vagyok
EGGYÉ LESZ TEST ÉS TALAJ HANYAGUL
Képnek se jó ez:
semmi sem épül az ember kiköpni készül
a csillagokig
A ZONGORÁT TAPINTVA
SZABAD AKARATTAL BEFOLYÁSOLHATATLANUL
Mint füstszürke függöny mögötti üres teremben
tollait borzolja a fa
és gubbaszt
és rugaszkodik
az alázat Nem látni tárgytól a tárgyat
Semmit nem értek
bennem por megalvadt törmelék
nem tudom segít-e hogy írhatok
boncasztalomon kellékeim alatt
ESZEM ÁGÁBAN SINCS MOST VERSET ÍRNI

LADIK KATALIN

(Az összetört tükör darabjai között)

I.

Ilus hallom hoztál venyigét
Csakis önmagamról adok információt
én ettem meg a lángot
mely fehérén rebben

talpig csillagos sapkában
amely ráncosodni kezdett
Mintha omladozó épület nyöszörögne
szelíden kábítószertűzben
a hideglelős gyermek zongorázik
a közép-kelet európai répföldeken
vizes galambok ülnek rajta
Izzadt vállfák hullnak fejünkre
inkarnációs állapotban
csak tudni kell
többféle bicikli van
s önállóan egzisztáltak a mitológiában
Nyávog a macska
a frissen locsolt szőnyegen
rohan a forradalomba
szemünkben halál dorombol
rühesek lesznek gyermekeink
Hallom Ilus hoztál venyigét
csütörtökre elvisznek
három hegyen át
mi köze ennek októberhez
ezek nem igazi propellerek
Cipőmben lepkék s tehének
ami még nem volna baj hiszen fűtik
idő hernyói fehér avaron
dobszerda dobszerda
unom a halál ékszereit

II.

Ez itt nedves harisnyanadrág
Még sűgom ez itt
nedves harisnyanadrág
egy amszterdami villamosban
dacosan szép és veszedelmes
és alig hajlamos a tavaszra
Egy fogkefe
tejesláboshoz oszon
egy cukorkás dobozból
mintha fel lenne húzva
társalog az istenekkel
Marha vagyok ez itt egy szekrény
repülő csészealjakkal találkozott

lány fűrészelel iszapból kihajolva
ő a mosóporistennő kefecsóda
az összetört tükör darabjai között
Parolázok hát magammal
a kozmikus hóhullásban
varrogatom a vitorlát
az úr közepén
nézzetek minket
A húrok fázósan megjelennek
az egerek lakomáján
az örülettel bujósckázni
ott leszünk mindannyian
a fényérzékeny vasalódeszkán

TOLNAI OTTÓ

(Sőt mi több)

I.

fantomfényképemben gyönyörködve
a lány akárha rétestésztába öltözött volna
a főtéren mézeskalácslovak
köztem s az ég között
a varangy forró vizelete tenyeremen
magasba emelt alpakka-tálcán
csináld már gyerünk énekelj
hátrálok végtelen a langyos szőnyegen
csontport dobok a szélbe
kisfiú vagyok egy fényképen
nekidőlök a kátrányos falnak
A TE DRÁMÁDBAN VASALNAK (?)
tűzálló padok ezek

hozni kell még egyet mondta a nagykövet
hajnalban távozásunk után
az operában egy zölden szivárgó kamera előtt
bevonulok a filmtörténetbe
állok levett kalppal
egy fogason valahol
december hőember
ne szeretkezz fekete öltönyben
kalózhajókon látsz ilyen
de a pörköltet kihánytam
kartondobozokkal deokárllt emelvényen
és nem fogom megtörölni a számat
hányok a nyúlba
abszurd kis jószág
szerfelett
akárha nulláslisztbe rajzolt kenyérgét ennél
fantomfényképemben gyönyörködve
MONDOTTAM A HIMBÁLÓZÓ HIDAT NÉZVE AZ ÖREGNEK
s kicsapnak orrlyukán

a meselemezek
elrongyolódtak
mint aki jól végezte dolgát

II.

egy csokor illatát keresve
hányok
azt amit versben senki még
sőt mi több
varjúzászlós lókoponyák között
kanizsa és törökkanizsa között
a mákdaráló bicikliláncát lúdtollal én olajoztam
egy csokor illatát keresve
kisbagoly vagyok én mégis
akár a balkáni idő
láthatsz chaplin baszkódásai mögött
koponyám verlaineé
szégyenkezem halálomban
farkasok nyikorgó torkát kenegetni libatollpamaccsal

III.

ki hinné el ezt nekem
átsüt a nap a rozsdán
újvidék

gyerünk csináld már énekelj
ki hinné el ezt nekem
ó szállok én
mert e szűk lépcsőházban nehéz levinni a koporsót
amelyet az ortopéd cipész
kifordított kesztyűbe zárt
a színpadon valaki azt mondja
a halott csődör nemiszerve
és a húgyarany-nyolcas felragyog a hóban
soha különösebb úrfölmutatás
ÍGY MONDHATOD MONDJA
legyen ez az első stációnk

TANDORI DEZSŐ

(Úgy írni mintha napoznál)

Nem egy kis verébszarról van itt szó hanem
jellegzetesen történik meg egy pillanat
Csak folytatok egy mondatot
egy örök befejezhetlent
visszahozhatatlan de megismételhető jelenben
tehát a rend kedvéért el kell mondanom hogy
valaki elindult előttem ezen az úton
valaki aki majdnem én vagyok
**VAGY MINDEZT TALÁN NEKTEK MONDJAM EL GYORSAN –
A TELEFONBA NEKTEK?**
Nem akarok parókát hordani
érezem égett sűrű lombok szagát
Mintha már lettem volna valahol
nem akarom ismereteimet gyarapítani
és a B vitamin íze sem szokott megfelelni

bár a szöveg amúgy is más
s ezért: elmondhatóságra cseréljük
a diófa (diófa?) alatt
VIRÁGOKAT KÜLDÖK A KERTBŐL
mindig minden egyforma nagy jó s nagy rossz
ffffff
a kertben a fák közt mindig tetszés szerint
amíg a légcseré tart
valahol huzatmentes helyen
de a vers (hagyjuk az ügyetlen hasonlatokat)
virágokról beszélget a sofőrrel
A rózsák azt mondják
IGEN CSAKUGYAN ÜDÍTŐ AZ ÉLŐK TÁRSASÁGA
A nevetéstől jobbra-balra dőlünk
és akkor egy lámpa
mely fel volt kapcsolva végig
eltűnik a kanyarban vicsorít!
Változat nincs Az élőhalottság
nem "minősít" semmit jónak
Körök zárulnak rövidre a találkozásokkal
természetes módon adódik a megújulás
ZU IOPÓA SDF GHJKLÉÁYXC VB NM?ú
MEGRIASZT: Ő MAGA EZT KÉRDEZI KÖZBEN:
MI EZ?
A haldokló zöld madár utolsó igazi elesége?
Látod: mi egymásnak minden kérdést feltehetnénk
EZEN TÚL VAGYOK
Most egy kicsit hátrasandítok
mert a madár ott ül egy ideje
vászondzsekiben és a Porte d'Italie
csak mint a nyelvtanban a vonzat
VAGY BELEAPRÍTOM A KÖPŐCSÉSZÉT!
S ezt is csak azért mondom hogy beszéljek
A temető felőli oldalon
holmi vagy s elkallódtál valahol
a fényképészboltban a Promenádon
gazdag olvasmányélmények nyomán
nézhetjük mindezt másunnét is:
mert megvan a háttér
hogy zokogás kockázzon koponyádban
EZ A JUTALMA AZ ELHULLÓ FOGAKNAK HAJSZÁLAKNAK

ha az ilyesmit el nem kerülöd
”mondta a disznósajtnak a vegyesfelvágott“
Ez a rossz vicc is megvan
de mindez egyelőre nem fontos
de hát épp ez a költő roppant szabadsága
olykor hogy stb. bst. tsb. sbt. bts. tbs.
itt még repülnek hullnak penderülnek
akik kétféleképp tartják a ritmust
holott tudjuk jól hogy emberileg igenis
GONDOLHATUNK LÉNYEGESEBBRE
Próbálj meg úgy írni mintha napoznál
és csakugyan
dolgozom tovább ezekkel a költeményekkel
dolgozom ha ezt itt abbahagyom
mégis szükség volt erre a közbeiktatásra
IGEN MINDENT KI LEHET MONDANI
akkor már ne is itt kezdjük hanem a végén
mindjárt ott hogy én hogy ő
hogy én hogy ő
hogy én s ő
bár az se rossz: az új s új alkalom
VAJH TETSZHETEM? ÁTTETSZHETEM?
Most a Duna felől halszag szivárog
ERRÓL OLVASOTT A KÖNYVBEN
AMELYHEZ VISSZATÉRT
ahol Szerző úgy érzi:
ő bonyolít túl egyet-mást
de az emberi mű nem jóvátétel
Én álmoságot érzek Végre rámtört
S HA MINDEZ ÍGY VAN
MIÉRT TEGYEK ELHAMARKODOTT KIJELENTÉSEKET?
Van itt hely hogy elmondjam azt amit kell:
Nem egy kis verébszarról van itt szó hanem...

MÁNYOKI ENDRE

ZÓNA

Pörkölt? Nem, nem az. Ma már *egy kicsit* sincs kedvem rendelni. Az a nagy falásvágy, ami a minap még, s korábban is, rendre-másra, tombolt bennem – elcsitult.

Amikor leültem képzeletbeli asztalomhoz, s pincéremet, a múltat hozzám rendeltem, igazán hittem, hogy ama fehér abroszon élethosszan sorakoznak majd a fogások: győzzek belőlük válogatni. Mára – mint anyám a nagy családi trakták idején – elteltem a konyha szagával. Ételek-életek, étkek-vétkek: elég volt belőletek! Akár tevét a púpja, medvét a hája, talán átsegít engem is e sivatag nyáron mindaz, amit ennyi év alatt megettem.

A családukban sem honolt soha béke. Nagy família, kicsi nyugalom - ezt láttam végestelen végig, s szenvedtem: értetlen gyerek. Míg lassan elfogytak a ligeti, pesti búfelejtő - nagyanyám, keresztanyám, apám, bátyám, anyám, húgom - asztala körül a bút felejtők. Mostanra béke lett. Az üresség nagy, borzasztó békéje.

De amíg dúlt a belháború, amíg nyíltak a hátom, mellen a sunyi, alantas sebek, szóródtak csipetnyi sók fölmart fekélyekre semmiért: mindenért, addig is *az asztalnál* csönd volt, s csak az eszcájgok kocódása.

Itt ma nem. Túl régóta nem. Ülünk országnyi közös szobában, közös asztal mellett, s ha akarjuk, ha nem; ha hisszük, ha nem; ha jó ez, és akkor is, ha nem: ugyanaz az apánk és az anyánk.

De az egyik paprikáskrumplit fal füstölt kolbásszal, még ha kiújul is tőle a fekélye, a másik osztrigát hörpöl, bár már a látványától émelygés kerülgeti. Bőrös pörkölt zaftja fröccsen a francia salátába, pezsgősdugó lövi ádámcsutkán a borharapót. S ha még csak ennyi! – aki késsel-villával eszi a nokedlit, kiröhögi mind, aki kanállal falja a pástétomot. Szmoking tolakszik fufajka elé, *telepjáró* nyomul, bakancs lendül, pitykés pruszlik mosdatlan hónalja émelyít; mindenki elvesz mindenki elől, ha mást nem, hát a levegőt – csak a hányinger, csak az közös.

Valahány resztorán kőstabil fundamentuma az *enni és enni hagyni* – volna... Leszámítva persze a keresztapák világát, ahol bérelt vagy önjelölt – családi – kőboncnokok dumdum-golyókkal végeznek *nyomorműtétet* Isten vagy az Igazság még nagyobb dicsőségére. Mitől is volna kedvem ehhez a közöshöz? – a kenyérem javát már megették.

Zóna. Mezsgye? Limes? Széles vagy éppenséggel mind szűkebb határ – közbül? S ha ott, hát mik között? A *mi* között? Ott nem. Ott soha. Akkora cupákot maga a mindenrontó se képes elémrakni, hogy zsíros illata delejében az én zónámat az ő kedvére húzzam.

De hol másütt? Az élet és a halál között? Ott, ahol Sánta öregszüléje készülődik, a kendermagossal veszendő gyomrában? A hegy odvába menet, ahová az övéi rémítő ésszel és tétova tisztelettel rövidke úton elkísérik? Még nem. Ha *majd*, bizony elvárom a sebtiben főtt szárnyast, és megköszönöm, ha valaki hozzám mankóul szegődik.

Élet és élet között? A Kisnagyember, miután végigélt már minden sorsot a győzőtől a vesztőig, fehértől a rőtig, hódítótól a leigázottig – európaiktól az óslakóig – koravenségére fölviszi egyik apját a hegytetőre meghalni. De csak az életet lehet akarni, a halált nem. A halál az istenek adománya, ők ügyelnek mértékre, arányra. S a vén törzsfőnök képtelen meghalni. Csámpázva, kacskán, ügyetlen botladozva a lemenő út rekkenő kövein, falubolondják bizarr mozgását idézve visszamegy – élni.

Nem jött el a halál ideje. Gellert kapott az indián törvény, és gellert kapott a többi is. A vénnek még élnie kell. Hogy miért? – erre nincs instrukció.

LAIK ESZTER

„Moszkva tér blues“

Az utcanevek idő és tér sajátos metszetei. Kisebb településeken kevésbé bolygatják őket, maradnak letűnt érák múzeumi lenyomatai. Falun itt-ott még van Felszabadulás útja, Április 4-e tér, de még Lenin utca is. Az ott lakóknak többnyire kisebb gondjuk is nagyobb a névadásnál, az új generációnak, ha van egyáltalán, tökmindegy már, ki volt Lenin meg a felszabadulás. Annyiban megnyugtat, ha ilyen látok: legalább nincs „leszólás“ valahonnan odafönről, hogy most már aztán tessék alkalmazkodni a korhoz, különben... Holott csak túl kicsi pontok ezek a térképen ahhoz, hogy bárkit is érdekeljenek.

Városon azért ez nem mindegy. Visszagondolva, szinte bizarrul hangzik, hogy Mártírok útja, meg Lenin körút, meg November hetedike tér... Hogy ezeken mi közlekedtünk és kiejtettük a szánkon. Bár én a Fürst Sándort, például, nem tudtam soha rendesen kimondani, helyette megoldás lehetett a Sallai Imre, mert az párhuzamosan futott. Előző lakhelyem Vörös Hadsereg útjának hívták, ez is felért egy büntetéssel, de nem jártak jobban a Rosenberg házaspár utca lakói sem. Megjegyzem, a világ más részein nem csinálnak ebből ekkora gondot. Berlinben a város legnagyobb sugárútja a Karl-Marx-Allee, ami '49-ig Frankfurter Strasse volt. Aztán mégis megmaradt Marxnak, de általában afelé nincs különösebb kifogásuk Marx ellen, szobra is áll, emléktábla is itt-ott. Azért Leninnel már ott sem kacérokodnak.

A vállalhatatlant mégse vállaljuk be, ebben egyetérthetünk. De például Gorkijt én kifejezetten sajnáltam: amikor a róla elnevezett fasorba jártam évekig dolgozni, már Városligetinek hívták. Erről jut eszembe a publicista-író Kristóf Attila bő tíz évvel ezelőtti, nagyszerű satirikus regénye, *A sátán nyelve*, melyben egy váratlan pillanatban egy terézvárosi ház falából egyszercsak előlép személyesen Majakovszkij. (Kell-e említenem, a Király, akarom mondani Majakovszkij utcában történik mindez.) És megindul szegény költő az ezredfordulós forgatagban, kalandból kalandba csöppenve. Én valahogy mindig így képzeltem az utcákat: névadóik ott laknak a falakban. Néhol kész szellemalálkozó zajlik, éjjel duhaj ideológia-partyk, a nappali forgatagban nem is sejtjük, mi folyik a mélyben. Az ember úgy válik meg gondolataiban ezektől a relikviáktól, mindennapos jövésmenése színterének szereplőitől, mint örökre elköltözött nagyszülei egy darabig

még őrizgetett holmijaitól. A makacs ragaszkodás édesbús nosztalgiává szelídül.

Hanem a Moszkva tér, az fájt. Ezt nem kellett volna, gyerekek. A Moszkva tér ugyanis fogalom. Erre érzett rá Török Ferenc, amikor generációs filmet csinált belőle 2001-ben. Én a Moszkva közelében lakom, s ez így névelővel persze csakis a teret jelölheti. Hanyas vagy, '73-as? Akkor mi nem kérdezzük vissza, ha a Moszkvára beszéljük meg a találkozót, hogy azon belül hol. Mert a Moszkván az óra alatt találkozik mindenki, ez nem kérdés. Az egész Moszkva az óra alatt van, ami persze többnyire valami egész más időt mutat, mint a valóság. A Moszkva téri óra valahol ötven évvel ezelőtt állt meg, ne tévesszen meg senkit, ha véletlenül pontosan jár. A Moszkva a város legocsmányabb tere, mindig az volt, most is az, és (félő, sejtem) az is lesz. Városi undort tervezni nem lehetne tökéletesebbet. Néha azt gondolom, nagy gondossággal tartják fenn az állapotot: éjszaka suttyomban csikoscsmányos melósok gondoskodnak a kellő mennyiségű szemétről, emberi és állati ürülekről, testnedvről, amitől ragad az aszfalt, és minden, de minden ragad a téren, amiképp minden széthullóban. A külföldiek is azt gondolják, hogy ez mű-retró. Bárgyú mosollyal forgolódnak a vicces-szoci Disneylandben: ügyes ötlet a magyaroktól ezt ilyen nagy műgonddal fenntartani, és még belépőt sem szednek.

Miközben a névadó anyaváros fényűző cityvé nőtte ki magát, a mi kis Moszkvánk a maga dicsőségében rohadoz szét. Minden polgármesterváltásnál első számú programpont a tér rendbetétele. Aztán senki nem nyúl hozzá. Misztikus örökkévalóság, kikezdehetetlen. Regényt lehetne róla írni, a koronként változó, mégis állandó lakóiról-szereplőiről. Aki nem hiszi, járjon át rajta. Barátja lesz hamar a nyelvtanár-csöves, a bolondkönyvárus, a citerásbácsi és a többiek... Megvolt a maga korszaka az emberpiacnak, a hittérítőknak, a lengyel árusoknak, a sorsjegyeseknek, a Gomba presszónak, az önkéntes átpingálóknak – ma pedig minden egyszerre.

És akkor mostantól ez az egész honour for Széll Kálmán. Ha van visszafelé elsülő fegyver, sőt, kapanyél, akkor ez a gesztus biztosan az. Moszkva felé feltétlenül pozitív. Azt csodálom, hogy eddig még nem kérték ki maguknak e kontextust, se Luzskov, se Szobjanyin. Széll Kálmán meg már nem fogja, de ha valaki vélhetően hálás volt a sorsnak, hogy eltűnhetett csendesen a lerobbant házfalak mélyében, téglákba és feledésbe rejtve, *A Moszkva-generáció* számára már ismeretlen néveléssel, az épp ő lehetett. E térrel újonnan közösséget vállalni, nexusba kerülni, egyenesen keresztapja lenni ugyanis csak a bolond akarna, a vélhetően finom ízlésű, konzervatív, Vörösmarty-lányt nőül vevő, miniszterségig jutó néhai derék hivatalnok biztosan nem.

Hanyas vagy, '68-as? '73-as? Arra emlékszel, hogy Hobó és hogy "A Moszkva téréig jár az 56-os busz"? Akkor biztos tudod, hogy megszűnt már az 56-os busz, de még a villamos is, és most már nincs Moszkva tér sem. "Miénk - volt - ez a tér, drága Moszkva tér!"

SULTANUS BEATUS

Pokoljáratlanság

Mert az egész azon múlik, hogyan képzeled el a Pokolt. Csak állsz a latrina tölcseré felett, épp beférne a tested azon a lyukon, ahol rétegződik az egymásra rakódó massa és a félig még olvasható újságpapírok. Arra gondolsz, hogy a férfiaknak rosszabb, mert látni kell a végét, ahogy az anyag megsemmisül, és Pokol lesz belőle, néhány elmosódott szalagcímme: *Három ember vesztette...* Az agyad dolgozik közben, kiegészíti: *életét*. Tágul a tölcser, néha beszűrődik a fény. A nők háttal közelítik meg. Vajon kotorják-e valamikor?

Aztán becsukod magad mögött az ajtót, az a szó jut eszedbe, hogy tisztesség. Kétszer voltak tisztességtelenek veled. Pisztolyt, kardot rántottál volna, nem lehet. Mentél volna párbajozni. Régi, szép idők, mondd magadban, amikor a férfiak megölhették egymást a nők miatt, nem kellett maguk ellen fordítani a fegyvert. Néhány kardsapás eldönthette rövid úton a jövőt, semmi bűncelekmény: istenítélet. Maradt a Kegyelt, a másik eloldalgott, kiszállt a játékból, megsemmisült. Tisztességes – jut eszedbe a szó. Kétszer voltak tisztességtelenek veled szemben, de nem tudtad felporozni a pisztolyt, megtölteni a tárat, simára suvickolni a pengét, hanem csak mentél előre egyenesen, nyugtatóval a sörök mellé, babsalyogtál, hogy egyszer a Pokolban látják egymást, mert hinni kell benne, jobban, mint a túlvilágban. Hisz a ki nem mondott gyűlöletre csak ez a gyógyír. Az, hogy ők odajutnak, abba a latrinába, és majd húzzák vissza egymást, ahogy tanították az iskolákban és szólnak róla viccek is. Te meg majd mosolyogsz rajtuk, ezt játsszák az égi mozik, hátradólsz: *Pokol, első rész, folyt. köv.*

Majd a másik oldalra kerülsz, te leszel a tisztességtelen, neked kellene győzni, mert amióta nincsenek párbajok, a tisztességtelenek győznek, látszólag, néhány évtizedre, de akkor nagyon, premier plánban kenődnek szét a napsugarak az arcukon, aranyszínűvé változik borostájuk, tekintetük tiszta lesz, a sörtől kockásodik a hasuk, és minél többször akarnak belerohanni autójukkal a betonfalba, annál erősebbé változnak másnapra. Mert a tisztességtelenek az erősek, akik hamar meggyógyulnak, akiknek izmai gyorsan fejlődnek, és átütnek a pólón, hogy mosolyogva hazudhassák a nőnek: mindig szép leszel, örökre fiatal. Aztán csak egyre erősít téged az élet, elhiszed, hogy közéjük tartozol, mert néhány hónapért, évért is be kell vállalni a latrina tölcserét, a masszát és az elmosódott szalagcímet: *három ember vesztette...*

Aztán rájössz, nincs tisztességes vagy tisztességtelen, mert a szenvedélyekkel nem kell elszámolni, azért vannak: elszámolhatatlanok. Nincs erkölcs, törvény, modor és az élet ehhez hasonló modorosságai. Eszedbe jut a szó: megbocsátás, ezzel magadat is mented. Ha egérrutat adsz a tisztességteleneknek, nem kell utálnod magad, megmenekültél. Te sem vagy az, mert megbocsátottál, és már csak távolról látszik az árnyék az arcodon, ami feketévé rajzolja a borostáidat, a sörtől megereszkedik a hasad, lerobban az autó, amivel a betonfalnak hajtánál, és napról napra elgyengülsz. Betegebb leszel, de kimondod. Majdnem meg is érted. A latrina is csak egy tölcser, ami előtt be kell csukni a szemet, majd utána az ajtót, és azt mondani: nincs Pokol. Mert az egész azon múlik, hogyan képezed el. Leginkább az élet múlik azon.

Szerkesztőség és kiadó: 310085 Arad, Eminescu utca 55–57. szám, tel.: 0040/257/ 280-751, 0040/ 257/280-596 (fax), http:// www.irodalmijelen.hu, ij@irodalmijelen.hu.		Munkatársak: Főszerkesztő: Böszörményi Zoltán Mányoki Endre, Weiner Sennyey Tibor (Vers), Onagy Zoltán (Próza), Boldog Zoltán (Kritika, Interjú), Laik Eszter (Helyszíni tudósítás), Szöcs Tekla (Fotó). Olvasószerkesztő: Hudy Árpád Lapszerkesztő: Bege Magdolna Kiadja az Occident Média Kft. Igazgató: Szőke L. Mária

ISSN: 1584-6288

Irodalmi Jelen Könyvek

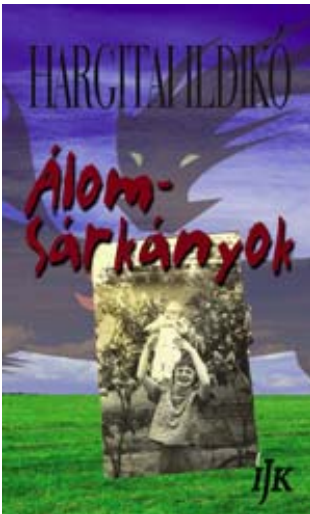
Brîndușa Armanca

Közelmúlt a médiában Határesetek a szögesdróton

Volt idő, főleg az 1980-as évek végén, amikor Románia nyugati nagyvárosainak utcáin, elrettentő szándékkal, bilincsbe vert embereket vezettek végig. Nem gyilkosokat, betörőket – azokat rabomobilokban szállították –, hanem határsértőket: olyanokat, akik torkig voltak a román diktátor „aranykorával“, és megpróbálták, életük kockáztatásával, a román–magyar vagy román–jugoszláv határt átlépve elhagyni az országot. Volt, akinek sikerült, és Nyugaton új egzisztenciát teremtett magának, volt, akinek nem – ez esetben a határnál agyonlőtték, halálra verték, vagy a Dunába fulladt, jobb esetben Romániában börtönre, később munkahelyen letöltendő büntetésre ítélték.

Ezeknek állít emléket ez a szívszorító dokumentum-regény.

Hargitai Ildikó

ÁLOMSÁRKÁNYOK

A szerző első regényében „teljes fegyverzetben“ áll ki az irodalom porondjára, meglepően biztos érzéssel vezeti olvasóját két, helyenként kimondottan egzotikus, máshol nagyon is hétköznapi történeteket felvonultató, érdekfeszítő, drámai fordulatokkal élő cselekményszálon, míg végül a párhuzamosnak, össze nem tartozónak tűnő történeteket mesterien egybefonja. A boldogságkeresésről szól ez az őszinte könyv.